

ORSAM SÖYLEŞİLERİ - 1 IRAKLI ARAPLAR, AZINLIKLAR VE AKADEMİSYENLER - 1

ORSAM INTERVIEWS - 1 IRAQI ARABS, MINORITIES & ACADEMICS - 1

تحقيقات « اورسام » الصحفية - ١ العراقيون العرب والأقليات والأكاديميون - ١

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES
مركز الشرق الأوسط للدراسات الاستراتيجية

ORSAM SÖYLEŞİLERİ-1

IRAKLI ARAPLAR,
AZINLIKLAR VE AKADEMİSYENLER-1

ORSAM INTERVIEWS - 1

IRAQI ARABS, MINORITIES & ACADEMICS - 1

تحقيقات « اورسام » الصحفية - ١
العراقيون العرب والأقليات والأكاديميون - ١

Rapor No: 48
Mayıs 2011

ISBN: 978-605-5330-23-1

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2011

Bu raporun içeriğinin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu raporda yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tarihçe

Türkiye’de eksikliği hissedilmeye başlayan Ortadoğu araştırmaları konusunda kamuoyunun ve dış politika çevrelerinin ihtiyaçlarına yanıt verebilmek amacıyla, 1 Ocak 2009 tarihinde Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) kurulmuştur. Kısa sürede yapılanan kurum, çalışmalarını Ortadoğu özelinde yoğunlaştırmıştır.

Ortadoğu’ya Bakış

Ortadoğu’nun iç içe geçmiş birçok sorunu barındırdığı bir gerçektir. Ancak, ne Ortadoğu ne de halkları, olumsuzluklarla özdeşleştirilmiş bir imaja mahkum edilmemelidir. Ortadoğu ülkeleri, halklarından aldıkları güçle ve iç dinamiklerini seferber ederek barışçıl bir kalkınma seferberliği başlatacak potansiyele sahiptir. Bölge halklarının bir arada yaşama iradesine, devletlerin egemenlik halklarına, bireylerin temel hak ve hürriyetlerine saygı, gerek ülkeler arasında gerek ulusal ölçekte kalıcı barışın ve huzurun temin edilmesinin ön şartıdır. Ortadoğu’daki sorunların kavranmasında adil ve gerçekçi çözümler üzerinde durulması, uzlaşmacı inisiyatifleri cesaretlendirecektir. Söz konusu çerçevede, Türkiye, yakın çevresinde bölgesel istikrar ve refahın kök salması için yapıcı katkılarını sürdürmelidir. Cepheleşen eksenlere dâhil olmadan, taraflar arasında diyalogun tesisini kolaylaştırmaya devam etmesi, tutarlı ve uzlaştırmacı politikalarıyla sağladığı uluslararası desteği en etkili biçimde değerlendirebilmesi bölge devletlerinin ve halklarının ortak menfaatidir.

Bir Düşünce Kuruluşu Olarak ORSAM’ın Çalışmaları

ORSAM, Ortadoğu algılamasına uygun olarak, uluslararası politika konularının daha sağlıklı kavranması ve uygun pozisyonların alınabilmesi amacıyla, kamuoyunu ve karar alma mekanizmalarına aydınlatıcı bilgiler sunar. Farklı hareket seçenekleri içeren fikirler üretir. Etkin çözüm önerileri oluşturabilmek için farklı disiplinlerden gelen, alanında yetkin araştırmacıların ve entelektüellerin nitelikli çalışmalarını teşvik eder. ORSAM; bölgesel gelişmeleri ve trendleri titizlikle irdeleyerek ilgililere ulaştırabilen güçlü bir yayım kapasitesine sahiptir. ORSAM, web sitesiyle, aylık Ortadoğu Analiz ve altı aylık Ortadoğu Etütleri dergileriyle, analizleriyle, raporlarıyla ve kitaplarıyla, ulusal ve uluslararası ölçekte Ortadoğu literatürünün gelişimini desteklemektedir. Bölge ülkelerinden devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve STK temsilcilerinin Türkiye’de konuk edilmesini kolaylaştırarak bilgi ve düşüncelerin gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır.

İçindekiler

1. BÖLÜM: IRAK'TA ARAPLAR VE AZINLIKLAR	5
1.1. Irak Yüksek İslam Konseyi Başkanı Seyyid Ammar El Hekim	5
1.2. Irak İslam Yüksek Konseyi'nin Üst Düzey Yöneticisi ve Irak Parlamentosu Dış İlişkiler Komitesi Başkanı Humam Bakır Hammudi	8
1.3. Irak Cumhurbaşkanı Yardımcısı Adil Abdülmehdi	12
1.4. Sadr Grubu Milletvekili Dr. Kusay Suheyl	15
1.5. Sadr Grubu Kerkük Temsilcisi Şeyh Raad El-Sakri	18
1.6. Sadr Grubu Üyesi ve Irak Parlamentosu Başkan Yardımcısı Kusay Suheyl	22
1.7. Musul Valisi Esil Nuceyfi	23
1.8. Irak Müslüman Alimler Heyeti Güney Bölgesi Başkanı Halit El-Molla	25
1.9. Irak İslam Partisi Genel Sekreteri Dr. Osama T. Al-Tikriti	28
1.10. Selahattin Vilayet Meclisi Üyesi El Çiyad	30
1.11. Selahattin Valisi Ahmed Abdülcabbar El-Kerim	32
1.12. Demokratik Şebek Topluluğu Genel Sekreteri Dr. Hunain Al-Kaddo	35
1.13. Iraklı Yezidi Emiri Enver Muaviye İsmail	39
1.14. Iraklı Kakailerin Dedesi Ali Yusuf	43
1.15. Iraklı Bektaşî Abdülrezzak Hasan	46
1.16. Iraklı Şebeklerin Piri Hüseyin Seyit	47
1.17. Iraklı Şebek ve Musul Vilayeti Bartilla Nahiye Müdürü Abdülemir Abbas	48
1.18. Selahattin Vilayet Meclisi Üyesi Zamin Alevi Mutlak	49
1.19. Irak İslami Yüksek Konseyi İlişkilerden Sorumlu Başkan Yardımcısı ve Eski Milletvekili Rıza Cevat Taki	50
1.20. Selahattin Vilayet Meclisi Üyesi Muhammed Fevzi El Nakip	53
1.21. Muhammed El Azzavi	55
1.22. Selahattin Vilayet Meclisi Başkanı Ammar Yusuf Hammud	59
2. BÖLÜM: IRAKLI AKADEMİSYENLER	61
2.1. Irak Stratejik Araştırmalar Enstitüsü'nün Kurucusu Faleh A. Cabbar	61
2.2. Iraklı Ressam Kasım Sabti	65
2.3. Türkolog Prof. Dr. Emir İçtem	67
2.4. Bağdat Üniversitesi Diller Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Başkanı Dr. Ziyao Tarık Abduljabbar	68
2.5. Bağdat Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Alwan Hüssein Al-Rubaie	69
2.6. Mustansariye Üniversitesi Öğretim Üyesi ve Irak'ın Eski Türkiye Büyükelçisi Muhammed Ali El Davud	70
2.7. Irak Bölgesel Araştırmalar Merkezi Müdürü Prof. Dr. İbrahim Halil El Allaf	72
2.8. Irak Stratejik Araştırma Merkezi Başkan Yardımcısı Dr. Basıl El Gureyri	73
2.9. Irak Kültür Ataşesi Prof. Dr. Muhammed El Hamdani	76
2.10. Musul Üniversitesi Öğretim Üyesi Dr. Saad Abdülaziz Muslit	77
2.11. Musul Üniversitesi Öğretim Üyesi ve Musul Araştırmalar Merkezi Müdürü Prof. Dr. Zennun Yunus El Taii	79
2.12. Tikrit Üniversitesi Rektörü Dr. Ali Salih Hüseyin	81

TAKDİM

Literatürde klişe haline gelen söylemle, nüfus yapısı dikkate alınarak, “Irak’ın Ortadoğu’nun bir minyatürü” olduğu, ABD’nin 2003’te Irak’a müdahalesinin ardından daha net bir şekilde ortaya çıkmıştır. Saddam Hüseyin baskıcı politikaları nedeniyle etnik ve dini kimliklerini ifade edemeyen birçok etnik ve dini grup, Irak’taki Baas Partisi rejiminin yıkılmasıyla birlikte etnik ve dini kimliğini daha rahat ifade etmiş, siyasi, sosyal ve ekonomik hayatını buna göre şekillendirmiştir. Baas Partisi’nin tekil kimlik üretme çabasının arkasından, kimlik patlaması yaşanan Irak’ta çoğulcul bir yapı ortaya çıkmıştır.

Bu yapı içerisinde Irak’ın temel taşları olan Araplar, Türkmenler ve Kürtler etnik kimlik olarak çoğunluğu oluşturmakla birlikte, Yezidiler, Şebekler, Keldaniler, Asuriler, Ermeniler gibi etnik azınlıklar da kendilerini ifade etmeye çalışmaktadır. Öte yandan Irak’ın yaklaşık yüzde 96’sı Müslüman olmakla birlikte, Müslümanlar arasındaki mezhep farklılıkları ve dini farklılıklar da 2003 sonrası Irak siyasetinin şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır.

ABD’nin Irak’a müdahalesi sonrasında yeniden şekillenen Irak’ta etnik ve dini kimliklerin ön plana çıkması, Irak’ın karmaşık kimlik yapısının anlaşılmasını önemli kılmaktadır. Ayrıca bu kimlik çeşitliliği içerisinde farklı gruplar arasında dinamik bir ilişkinin varlığı da etnik ve dini grupların içerisinde bulunduğu sürecin tahlil edilmesini zorunlu hale getirmektedir.

Bu kapsamda ORSAM uzmanları tarafından Irak’ta yapılan saha çalışmalarında, Irak’ta yaşayan her etnik ve dini grubun temsilcileri ile de görüşülmekte ve söyleşiler gerçekleştirilmektedir. ORSAM uzmanlarının yaptığı bu söyleşiler elinizdeki bu çalışmayla bir araya getirilmiş ve toplu bir bakış açısı sağlanmaya çalışılmıştır.

Elinizdeki bu çalışma herhangi bir ayrıştırmaya girmeden Irak’taki en büyük etnik grup olan Arapların temsilcileriyle yapılan söyleşilerin yanı sıra, Irak’ta son dönemde varlıkları gün yüzüne çıkan azınlık toplumlarının temsilcileriyle yapılan söyleşiler de yer almaktadır. Ayrıca bir ülkenin düşünce hayatına şekil veren en önemli unsurlardan bir olan akademisyenlerin görüşlerine de ayrı bir bölüm açılmıştır.

Irak’taki dinamik süreç devam etmektedir. Bu dinamik süreç içerisinde yaşananlar Türkiye’yi de yakından ilgilendirmekte ve etkilemektedir. Irak’ta oluşan yeni dengenin daha iyi anlaşılması ve sürecin takip edilmesi için bu tür çalışmaları önümüzdeki dönemde de yapmaya devam edeceğiz.

Irak’ın farklı vilayetlerinde, güvenlik koşullarındaki sorunlara rağmen büyük riskler üstlenerek bu mülakatları gerçekleştiren ORSAM’ın Ortadoğu Danışmanı Yrd. Doç. Dr. Serhat ERKMEN, Ortadoğu Uzmanları Oytun ORHAN ve Bilgay Duman, Ortadoğu Danışmanımız Doç. Dr. Veysel AYHAN, Yönetici Editör Ogün DURU, Ortadoğu Uzman Yardımcılarımız Nebahat TANRIVERDİ O ve Sercan DOĞAN’a teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Hasan Kanbolat
ORSAM Başkanı

Hazırlayanlar: Hasan Kanbolat, ORSAM Başkanı
 Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen, ORSAM Ortadoğu Danışmanı
 Oytun Orhan, ORSAM Ortadoğu Uzmanı
 Doç. Dr. Veyssel Ayhan, ORSAM Ortadoğu Danışmanı
 Bilgay Duman, ORSAM Ortadoğu Uzmanı
 Ogün Duru, ORSAM Yönetici Editörü
 Sercan Doğan, ORSAM Ortadoğu Uzman Yardımcısı
 Nebahat Tanrıverdi O, ORSAM Ortadoğu Uzman Yardımcısı

IRAKLI ARAPLAR, AZINLIKLAR ve AKADEMİSYENLER - 1

1. BÖLÜM: IRAK'TA ARAPLAR VE AZINLIKLAR

1.1. IRAK YÜKSEK İSLAM KONSEYİ BAŞKANI SEYYİD AMMAR EL HEKİM

17 ŞUBAT 2010

ORSAM: Sayın Seyyid Ammar El Hekim, Türkiye ziyaretinizin sonuçlarını değerlendirilebilir misiniz lütfen?

Türkiye ve Irak arasında stratejik ilişkiler kurulması için bir fırsat olduğunu gördük. Irak Yüksek İslam Konseyi özellikle böyle bir teoriyi benimsiyor. Etkimizi bunu uygulamak için kullanmaya çalışıyoruz. Böyle bir işbirliğinin önemini bize hissettiren bir takım pratik ve mantıksal işaretler var. Coğrafi konuma ek olarak biz iki komşu ülkeyiz. Her zaman Türkiye'nin Avrupa Birliği'nin üyesi olması gerektiğini düşündük. Bu sonuçta Irak için AB ile ilişkileri açısından bir pencere açacaktır. Türkiye'nin Irak ve diğer Arap ülkelere yönelik politikalarından çok memnunuz. İnaniyorum ki, son 3 yılda Türk yetkililerle yaptığımız uzun ve dostane görüşmeler çok önemli ve yararlıydı. Biz her zaman Türkiye-Irak ilişkilerinde ve Türkiye ile Irak Yüksek İslam Konseyi'nin ilişkilerinde bu tür pratik

ilişkiler ve fırsatlar yaratmaya çalışıyoruz ve ilişkilerin ilerleme gösterdiğine inanıyoruz. Irak ve Türkiye siyaset, güvenlik ve ekonomi ve diğer alanlarda birlikte hareket edebilir. Irak'taki inşaat sektöründe olduğu gibi Türkiye'nin bölgede artan rolünden yararlanabiliriz. Ayrıca Türkiye'nin demokratik kimliği

ve bu yolda edindiği tecrübeler bizim için çok önemli. Türkiye'deki çeşitlilik ve bu farklı öğeleri birleştirmekteki başarısı Iraklıların yararlanabileceği, örnek alabileceği bir tecrübe. Türkiye'nin her ülke ve grupla olan açık ilişkileri ve psikolojik engellere takılmıyor oluşu ders almamız gereken bir konu.

Türkiye'nin Iraklı Şiilere karşı nasıl bir politika izlemesi gerektiğini düşünüyorsunuz? Türkiye ve Iraklı Şiiler arasındaki ilişkilerin olumlu yanları ve eksiklikleri nelerdir?

Türkiye'nin diğerlerini izole edip Şiilerle özel bir ilişkiye sahip olması gerektiğini düşünmüyoruz. Fakat şu anda zaten olduğu gibi Türkiye'nin her zaman tüm Iraklılarla eşit dereceli bir ilişki yürütmesini istiyoruz. Ve onların Şii nüfusunun çoğunluğu ile ortak çıkarlara sahip olduğunu görmek istiyoruz. Geçmişin olumsuz tecrübelerinin üstesinden gelerek yeni bir denge yaratabiliriz. Biz her zaman Türkiye'nin tüm Iraklı gruplara karşı açık bir siyaset gütmesini istedik. Bu yüzden Türkiye'nin Musul, Erbil ve Basra'da büyükelçilik açmasına çok sevindik. Osmanlı İmparatorluğu'na saygı duyuyoruz fakat Iraklı Şiilere adil davranmadılar. Fakat Osman İmparatorluğu İngiliz işgali ile karşılaştığında Iraklı Şiiler Osmanlı'yı savunanların başında gelmişlerdir.

Sizce Iraklı Şii realitesi tüm komşu ve bölgesel ülkeler tarafından kabul edildi mi?

Daha sabırlı olmamız gerektiğine inanıyorum. Bazı kardeşlerimize gerçekleri kabul etmeleri için zaman vermeliyiz. Biz ayrıca Şiiliği bölgede yükselen yeni bir güç olarak değerlendiriyoruz. Bu kabul edilmesi acil bir gerçek olduğu için değil. Fakat bu şundan kaynaklanıyor; tarih boyunca Irak halkının çoğunluğu haklarından mahrum bırakılmışlardır. Bugün çoğunluğun kendi kendini yöneteceğini düşünmüyoruz. Biz bu ülkede bunun gerçek bir ortaklık olarak yürütmesini istiyoruz. Bölge ülkelerinin bu konuda yeni bir anlayış ve hassasiyete sahip olduğunu gördüm. Ve seçimlerden sonra daha iyi ilişkiler kurmak için bir istek var. Umarım farklı bileşenlerimiz arasındaki çeşitliliklerden dolayı Irakla ilgili konularda mezhepsel bir yargılamada bulunulmaz. El Hekim ailesi, Büyük Grant Ayetullah Seyyid Muhsin El Hekim'den beri Iraklı Şiiler içinde tarihsel bir rol oynamıştır.

Iraklı Şiilerin mücadelesi açısından bu liderlik rolü ışığında bize neler söylemek istersiniz?

Bu ailenin rolü sadece Iraklı Şiiler arasında değil, tüm Iraklılar arasında vatansever ruhu

güçlendirmektir. Her zaman 1950'lerden bu yana tarihe baktığımızda gurur duyarız. Bu modern tarihtir. Fakat tabii ki ailemizin katkıları bunun öncesine dayanır ve İmam Muhsin El Hekim Irak'taki 1920 devrimine katılmıştır. Görüyoruz ki, İmam Muhsin El Hekim tüm Müslümanların haklarının savunulmasında önemli bir rol üstlenmiştir, sadece Şiilerin değil. İmam Muhsin El Hekim Sünnileri, Kürtleri, Hristiyanları ve diğer kardeşleri ya da grupları savunmuştur. İmam El Hekim'in onlarca çocuğu Irak halkının haklarını korumak uğruna şehit olmuşlardır. Ailemizin 65 üyesinin bu yolda şehit olmuş olmasından dolayı gurur duyuyoruz. Yani bu ailenin tarih içinde edindiği yer, çeşitli fedakârlıklar ve gurur verici olaylar sonucu olmuştur.

Irak Yüksek İslam Konseyi'nin Iraklı Şiiler için özel misyonunun bugün ve gelecekte neler olduğu konusunda bizi aydınlatabilir misiniz?

Irak Yüksek İslam Konseyi kurulduğu günden beri bugün ve gelecekte tüm Irak halkına hizmet etmeyi amaçlamaktadır. Dillendirdiğimiz sloganlar hep özgürlük, bağımsızlık ve adalettir. Bu üç prensip sadece Şiiler için değil, tüm Iraklılar için geçerlidir. Bugüne dek edinilmiş belli bir seviyede özgürlük var. Ülkenin tam bağımsızlığını kazanması için uğraşıyoruz. Ve ayrıca Irak vatandaşlarının refah düzeyini artırarak, yeniden yapılanmayı sağlayarak, tüm Iraklı gruplar arasındaki ortaklığı sağlayarak, tüm vatandaşlar için eşit fırsatlar sağlayarak ve bölge ülkeleri ve dünya ülkeleri ile dengeli ilişkiler kurmaya çalışarak sosyal adaleti sağlamaya çalışıyoruz.

Irak ve Irak halkı için bu seçimlerin önemi nedir?

Irak'taki bu genç tecrübenin hem güçlü hem güçsüz yanları oldu. Iraklılar önümüzdeki seçimlere Irak'ta demokrasinin yerleşmesi için yeni bir adım olarak bakıyorlar ve geçmişin tecrübelerinden yararlanılabilecek yeni bir dönem olarak bakıyorlar. 7 yılın ardından bugün Iraklıların farklı hareketler, partiler

hakkında daha iyi bilgiye sahip oldukları söylenebilir. Bu yüzden bu seçimlerin Iraklıların gelecekları için yaptıkları bir seçimden ibaret olmadığını düşünüyoruz. Uzlaşma süreci, güvenlik alanındaki ilerleme ve yabancı askeri güçlerin çekilmesi gibi olumlu siyasi gelişmeler var. Geçen ay petrol şirketlerine verdiğimiz izinlerden sonra bazı ekonomik gelişmeler olmasını bekliyoruz. Çünkü önümüzdeki 6 ay içinde günde 12 milyon varillik üretim olmasını bekliyoruz. Tüm bu olaylar Irak'ın seçimlerden sonra her anlamda ilerleme kaydedeceğini gösteriyor.

Önümüzdeki seçimlerde Irak Yüksek İslam Konseyi kaç sandalye elde etmeyi bekliyor?

Irak Ulusal İttifakı'nı diğer tüm grupların üstünde görmek istiyoruz. Bu blok diğer blokları içine alabilir ve onlarla olumlu iletişim kurabilir. Seçimlerden sonra sandalye dağılımı ile bir iç mesele olarak ilgileneceğiz.

Bir Şii liderinin önümüzdeki seçimlerde eski Baasçılarla ortaklık yapmasına nasıl bakıyorsunuz?

Herkes saygımız var. Anayasal koşullara göre herkesin seçimlere katılmaya hakkı var. Söylediğimiz gibi Irak Yüksek İslam Konseyi'nin seçimler içi düşmanı yoktur. Siyasi sürece inanan herkes seçimler süresince rakibimiz, seçimlerden sonra da ortağımız olacaktır. Fakat her zaman bu tür blokların ve listelerin seçimler sırasında daha fazla şans elde etmek amaçlı olduğunu düşünüyoruz. Ve ortak belli bir program ya da gündemleri yok. Bu tür bloklar çok uzun yaşamaz. Ekstrem sesler seçimler sırasında destek sağlayamaz.

Maliki'nin hükümetinin performansı nasıldı? Başbakanla ilişkin temel eleştirileriniz nelerdir?

Öncelikle bu hükümetinin Maliki'nin hükümeti olmadığını söylemeliyim. Bu Ulusal Birlik hükümetidir. İkincisi, performansı tamamen kötüydü diyemem. Hem pozitif hem

negatif tarafları var. Güvenlik alanında bizim de katıldığımız başarıları oldu. Negatif olarak, pozisyonuna göre herkes sorumluluğunu bilmelidir ve olaylarla nasıl ilgileneceğini bilmelidir. Biz yetkililerine saygı duyulan bir ülke yaratmaya çalışıyoruz. Fakat tabii ki bu seviyedeki devlet şekline ulaşmak için daha çok çaba ve zamana ihtiyacımız var. Geçmiş dönemde bazı engeller ve sorunlar olduğunu düşünüyoruz. Üstesinden gelebilmek için bunlara teşhis koymamız lazım. Irak Ulusal İttifakı çeşitli alanlardan 80 uzmanı tecrübe ve bilgilerinden yararlanmak için bir araya getirdi. Geçmiş dönemde neler olduğunu değerlendirmek için özel komiteler kuruldu ve bu komiteler bugün ve gelecek için de program ya da gündem belirleyecekler. Geçmişin hatalarının ve sorunlarının üstesinden gelebilecek ve daha iyi şekilde ilerlemeyi sağlayacak bir programa sahip olduğumuzu söylemekten mutluluk duyuyoruz.

Seçimlerden sonra ne tür koalisyon hükümeti formülleri doğabilir? Hangi partiler ile Irak Yüksek İslam Konseyi koalisyon yapabilir?

Bizim bilimsel bir programımız var. Bu programı okuyan ve prensiplerine inanan herkes tarafımızdan hoş karşılanacaktır. Hala farklı bazı gruplar ile bir Ulusal Cephe'ye erişebilmek için görüşmelerde bulunuyoruz ve bu konuda önemli adımlar attık. Bu yüzden önümüzdeki Irak hükümetinin Irak'ın geniş bir kısmını ve gruplarını temsil edeceğine inanıyoruz. Bu eğer Allah Irak Ulusal İttifak'ının kazanmasına izin verirse olacak. Siyasi istikrar, ülkenin güvenliği ve Ulusal İttifak arasında bir bağ olduğuna inanıyoruz. Çünkü ittifakımız diğer partiler ve bloklarla iyi ilişkiler içinde olan tek harekettir.

ABD çekildikten sonra ne olacak? Beklentiniz nedir?

Ülkemizin egemenliğinin güçleneceğine inanıyoruz, Iraklıların daha çok kendilerine riayet edeceğine ve daha çok güvenli bir ortam elde edeceğimize inanıyoruz. Eski Arapçada

da dendiği gibi “Mekke’nin halkı kendi olayları hakkında daha çok bilgiye sahiptir” yani bu belli bir yerde yaşayan halk kendi sorunları hakkında daha çok şey bilir ve onları kendileri daha iyi halleder demektir. Biz ABD ve Irak arasındaki ilişkilerin sadece askeri alanla sınırlı kalmasını istemedik. Yabancı askeri güçlerin ülkenin değişim sürecini üstlenmesini de istemedik. Biz siyaset, ekonomi, eğitim ve sosyal alanda ilişkilerin ilerlemesini istiyoruz ve ABD ve diğerleri ile karşılıklı çıkar üzerine kurulmuş ilişkilerimiz olsun istiyoruz.

nırlı kalmasını istemedik. Yabancı askeri güçlerin ülkenin değişim sürecini üstlenmesini de istemedik. Biz siyaset, ekonomi, eğitim ve sosyal alanda ilişkilerin ilerlemesini istiyoruz ve ABD ve diğerleri ile karşılıklı çıkar üzerine kurulmuş ilişkilerimiz olsun istiyoruz.

1.2. IRAK İSLAM YÜKSEK KONSEYİ’NİN ÜST DÜZEY YÖNETİCİSİ VE IRAK PARLAMENTOSU DIŞ İLİŞKİLER KOMİTESİ BAŞKANI HUMAM BAKİR HAMMUDİ

18 ŞUBAT 2010

ORSAM: Öncelikle bizi kabul ettiğiniz için teşekkür ederiz.

HAMMUDİ: ORSAM bizim için çok önemli bir kurum. Hem genç, hem cüretli hem de düşünceleri bizim için çok önemli.

Yani 2003 öncesi Irak siyaseti nasıldı? 2003’ten sonra neler değişti?

Bunu anlatmak için çok zaman gerekir. Ama ben özetleyeyim. 2003 öncesi ve sonrasındaki fark çok büyük. Arada neredeyse 35 sene fark var. Bir kişinin diktatörlüğü altında bir kuşak yaşandı.

Sizde bizim kurumumuz için çok önemlisiniz. Biz Ortadoğu genelinde olmasına rağmen yoğun olarak Irak hakkında çalışıyoruz. Irak’ta ki her unsur bizim için çok önemli. Sizin kuruluşunuz da Irak’ın siyasetine şekil veren en önemli kuruluşlardan biri. Bu yüzden sizin görüşlerinizin bizim için ayrı bir önemli var. Ayrıca Irak’taki Şiilik Türkiye’de çok bilinmiyor. Karşılıklı görüş alışverişi Ortadoğu için çok önemli. Biz onları anlamalıyız. Onlar da bizi anlamalı. O yüzden bu iletişim çok önemli. Biz Ortadoğu’nun Türkiye’deki sesi olmak istiyoruz.

Bu söyledikleriniz çok önemli. İfadelerinize tamamiyle katılıyorum ve düşüncelerinizden dolayı sizi tebrik ediyorum.

Teşekkürler. Öncelikle bize 2003 öncesi ve sonrasında Irak’ın genel siyasi durumu arasındaki farklılıkları söyleyebilir misiniz?

Stalin’in 21. asırdaki örneği gibi. İç siyaset olarak genel anlamda böyleydi. Dış politikada ise Hitler’in bir örneği gibiydi. Baas Partisi’nin sloganları altında diğer ülkelere uzanmaya çalışıyordu. Geçmiş rejimin her zaman kriz çıkarmaya yönelik bir politikası vardı. Ülkenin başında kalmak için bahaneler bulmaya çalışıyordu. Dış güçlere hizmet etmek için her zaman gönüllü bulunuyordu. Devrim sonrasında Batı dünyasında kabullenilmek için İran’a savaş açtı zaten. Filistin hareketlerinin bölünmesinde büyük rol oynamıştır. Her zaman Arap dünyasını bölmeye çalıştı. Genel durum böyleydi. Dolayısıyla Irak’ın geliri ülke için değil, sadece bir kişinin kişisel çıkarları doğrultusunda harlandı. Savaşlara harlandı. Bölgede tamamen bir kriz ve gerilim oluşturuluyordu. Bu önceki rejimin özetidir. Yeni durumda ise halkın istekleri, iradesi ortaya konuyor. Geçen 5 sene içerisinde Irak kendisini tanımaya, Irak kimliğini, Arap kimliğini

bulmaya çalıştı. Bazıları biz bugüne kadar Irak'ta Şiilerin olduğunu bilmiyoruz diyorlardı. 2003'ten sonra durumu kavramaya ve bizi öğrenmeye başlamış oldular. Irak dışında hiç kimse Yezidileri, Şii ve Sünni Türkmenleri, Feylileri bilmiyordu. 2003'ten sonra varlıklarının farkına vardılar. Bunlar da Irak'ın kendi kimliğini tanımaya çalıştığının göstergesidir. Bunların birliği ülkenin politikasını çizecektir. Ülke bir mi kalacak yoksa bölünmeye mi gidecek? Önce Saddam rejimi sloganlarından biri olarak Irak Arap Dünyasının doğu kapısıydı. Mallarımız hep oraya harcanıyordu. Arap Dünyasının liderlerine harcanıyordu. Irak'ın kapıları milyonlarca Mısırlıya açıldı. Irak halkı ise açlıktan, savaştan ölüyordu. Şimdi Irak halkı kendi çıkarları ve kendi kaynakları için çalışmak istiyor. Dışarıdakilerle ilgilenmek istemiyor. Ürdün'ün hiçbir şeyi yokken şuanda Amman Bağdat'tan daha iyi durumdadır. Yetkililerimiz Türkiye, Lübnan, İran gibi diğer ülkeleri ziyaret ettikleri zaman Irak'a döndüklerinde eski rejime daha fazla kin duymaya başladılar. Çünkü onların ne kadar ileriye gittiklerini ve bizim gerilediğimizi gördüler. Dolayısıyla dış politikada anlaşmalarla uğraşmadan kendi içimize kapanıp ülkemizi onarmalı ve kalkındırmalıyız.

Irak'ta 2003'ten sonra hızlı bir süreç yaşandı. Demokrasi provaları yapıldı. Ve en son 2005'te yapılan seçimlerde Maliki kalıcı bir hükümet oluşturdu. Maliki hükümetini nasıl değerlendiriyorsunuz? Yanıtları ve doğruları size göre nelerdir?

Aslında Irak hükümetine bakıldığında başkanların oluşturduğu bir hükümet olduğunu görürsünüz. Maliki sadece bir yönetici ve hükümetin sözcüsü konumunda. Yani ilk karar alıcı değil. Bakanlar kurulu 15 farklı partinin oluşturduğu bir kurum. Görevi mecliste alınan kararları uygulamak. Yaşanan durumlara göre ülkeyi birleştirici bir hükümetti. Genel olarak başarılı idi. Ancak bu hükümet halkın taleplerini yerine getirmekte başarılı olamadı ve ileride de ülkenin isteklerini tam anlamıyla karşılayamaz. Bazı konularda başarıları

vardı. Güvenlik konusunda, ekonomi konusunda. Ancak halkta hükümete karşı güven oluşturamadı. Uzlaşma hükümeti olmasına karşı parti politikası izlemeye başladı. Aynı şekilde komşu ülkelerde de o güveni uyandıramadı. Şu an hiçbir komşu devlet Maliki'ye güvenmiyorlar. Ancak halk arasında beğenenler, isteyenler olabilir. Ancak son dönemde eskinin tekrarlanmaya başladığını görüyoruz. Yine dış güçler bize karşı durmaktalar, emperyalizm gibi sloganlar kullanmaktalar.

Önümüzdeki seçim sürecinden önce Irak'ta siyasi anlamda bazı olaylar yaşandı. Mesela seçim yasasının çıkmasında büyük sıkıntılar vardı. Bazı milletvekili adayları yasaklandı. Bu seçim sürecini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Yaşananların hepsi bir ilk tecrübedir. Önceden bunları yaşamadık ve tecrübesizdik. Sorunları nasıl çözümleriz bilmiyorduk. Durumlar üzerine hiçbir yasa yoktu. Bir olgunlaşma sürecindeyiz ve zamana ihtiyacımız var. Ancak anladığımız en önemli şey ülkeyi oluşturan tüm kesimler anlaşmadan herhangi bir kanunu uygulayamayacağımız. Azınlık olsalar bile katkısı, uzlaşma sürecine katılımı gerekiyor. Önemli olan Irak toplumuna kendini güvende hissettirmek. İlerleyebiliriz ama geriye dönüp yanlışlarımızdan yola çıkarak hep birlikte ilerlememiz daha sağlıklı olur. Irak'taki seçimler Irak halkı için çok önemli.

Seçimlere ilişkin Irak İslam Yüksek Konseyi'nin politikası nedir? Ve seçimlerden neler bekliyorsunuz?

Hükümetin 4 veya 5 siyasi partiden oluşacağını düşünüyorum. Farklı partilerin bir araya gelmesiyle yönetilen bir ülkede rekabet olur ve doğru politikalar izlenir.

Peki sizce bunlar hangi partiler olabilir?

Aslında 80'den fazla parti olduğu için, rekabet partilerin değil şahısların arasında yaşanacak.

Irak'ın durumunu ortaya koyan bir program çizerek, bizimle hem fikir olan insanlarla anlaşarak bir hükümet ortaya konabilir. Irak'ta bölgecilikten, mezhepçilikten, kimlik üzerinden yararlanmaktan kurtulursak, devleti kurmaya muktedir olabilir. Anayasa üzerinden çalışan, herkesin eşit haklara sahip olduğu, halkın devlete bağlılık hissettiği ve sorumluluklarını taşıdığı, ne Araplığa ne Şiiliğe ne de başka bir unsura tutunmayan bir devlet olmalıdır. Irak'ın tüm kesimleri aynı fikirdedir. Biz de seçim kampanyamızda olduğu şekilde aynı fikirde olduğumuz insanlarla bir araya gelip şahıslara değil ülkeye hizmet etmek istiyoruz.

Bölgecilikten, mezhepçilikten uzak durmaktan, halkın birliğinden bahsettiniz. Ama 2003'ten son dönemki siyasete gelene kadar Irak'ın kuzeyindeki bölgesel yönetim Irak hükümeti ile hep karşı karşıya geldi. Bölgesel yönetimin politikasını nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce Irak'a ne kattı neler götürdü?

Birkaç başlık var aslında. Birincisi 15 senden fazladır merkezi bir hükümetten ayrı idi. Bağimsızdı. Bugüne kadar böyle devam etti. Ancak şimdi Irak'a katılması, sınırlarının Irak'a bağlanması, Irak'ın içine katılması gerekiyor. Bir şekilde merkezi hükümete yani Bağdat'a bağlı olması gerekir. Çünkü orası Irak topraklarıdır. Onlarda bir süreç geçiriyorlar. Merkezi hükümete bağlı olmanın farkındalığını yaşıyor ve bu süreçten geçiriyorlar. İkincisi ise Kürt toplumu içerisindeki görüş farklılığıdır. Kürt toplumunda iki farklı görüş var aslında. İlk görüş Bağdat sorun merkezli. Dağa çıkıp, dağda korunmalıyız. Kendimiz merkeze karşı korumalıyız. Bağdat'tan gelen her şey sorundur ve oradan gelen her şeye karşı çıkmalıyız diye düşünmektedir. İkinci görüş ise biz Irak'ın bir parçasıyız anlayışıdır. Onlara göre Kürtler Irak toplumunun bir parçasıdır. Onlar "bizim de Bağdat'ta payımız var, Bağdat'ta yer almamız, haklarımızı merkezde korumamız ve bunun için yasalar çıkarmamız gerekir" düşüncesindedir. Bunların ikisi birbirine karşı düşüncelerdir. Ümit ediyoruz ki zamanla bi-

rinci ve ikinci görüş arasındaki sorunu halledebilirsek oradaki insanlar kendilerini Irak'ın bir parçası hissedecek ve merkeze ve anayasa-ya boyun eğecektir. Bu bölgenin federal devletle ortak çalışması gerekiyor.

Türkiye'nin Irak'ta her kesime aynı yakınlıkta olmak gibi bir politikası var. Ama Türkiye'nin tarihten gelen ve soybağı olan Türkmenler var. Siz Irak siyasetinde Türkmenleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkmenler Irak'ın en önemli ve asıl unsurlarından biridir. Ve Irak siyasetinde çok önemli kişiler Türkmen asıllıdır. Ancak 2003'ten sonra Türkmenler de aynı şekilde kendilerini tanıma sürecine girmişlerdir. Durumlarını ve bulundukları konumu keşfetmeye çalışıyorlar. Irak siyasetinde gerçek bir rol oynamaları gerekiyor. Ancak bunun için kendi içlerinde biraz daha diyalog lazım. Türkmen diyalogu gerekiyor. Irak'taki diğer unsurlarla da diyaloga ihtiyaçları var. Benim düşüncem Türkmenler bugüne kadar konumları konusunda daha kendi aralarında anlaşamamışlardır.

Türkiye için önemli bir noktada Kerkük'ün durumu. Kerkük hakkında ne düşünüyorsunuz ve nasıl bir çözüm öneriyorsunuz?

Kerkük belirtildiği gibi bir sorundur. Aslında bu yeni değil, Irak siyasetinde eski bir sorundur. İçindeki etnik ayrımlar Kerkük'ün Irak'ın geneline örnek olarak gösterilmesini sağlar. Dolayısı ile Kerkük'e yönelik siyaset diğer iller gibi olmamalıdır. Irak kendi sorunlarını çözmeye çalışıyor ve istikrar arıyor. Sorunların çözümü için kimseye bir şeyi dayatamazsınız. Uzlaşma olmak zorundadır. Çoğunluk ve ya azınlık yönetimi değil herkesin istediği bir yönetim olmalıdır. Iraklıların çoğu bir uzlaşma yönetimi olmasından yanadır. Kerkük'teki uzlaşma herkesi kapsıyor. Bu sorun halka dayatılacak herhangi bir yasayla, kararla halledilecek bir sorun değil. Herkesin anlaşması, rızası ve uzlaşmasıyla çözülür. Hiçbir kesim kendini mazlum, dışlanmış hissetmemelidir. Kerkük sorununun uzlaşmayla çözüleceği konusunda

herkesin kendini rahat hissetmesi lazım. Yapılan görüşmelerde federal bölgeler yasasına göre Kerkük'ün kendi başına özel bir bölge olması konusunda önerilerde bulundum. Ancak bu konuda bir anlaşma sağlayamadık. Bazı kişiler özel statülü ama merkezi hükümete bağlı bir il olmasını desteklerken bazıları da Erbil'e bağlanması taraftarı oldu. Ancak bir çözüme kavuşturulamadı. Geçici Yönetim Yasası'nın 53 ve 58. maddeleri ile daha sonra bu maddelerin devamı olan Irak Anayasasındaki 140. madde Kerkük'ün çözümü için uygun değildir. Bu maddeler siyasi kararlar doğrultusunda yazılmış ve anayasal madde değildir. Dolayısıyla farklı şekillerde okunabiliyor. Ben Kürtlerin bu konuda daha realist davranmaya başladıklarını düşünüyorum.

Yani size göre en iyi çözüm Kerkük'ün kendi başına bir vilayet olması mı?

Kerkük'ün çözümü halkın isteğine bağlıdır. Onlar ne isterse o olur. Biz bir çözüm dayatamayız. Kerkük diğer sorunların çözümü için bir anahtardır. Bu yüzden yüksek dozlu bir uzlaşmayla Kerkük sorunu çözümlmelidir. Yine de bizim önerimiz Kerkük'ün tek başına bir bölge olmasıdır.

ABD sonrası Irak hakkında ne düşünüyorsunuz?

Gelecek Irak halkının elinde olursa, diyalog, uzlaşma, bir arada yaşama, güvenlik içinde, zengin bir Irak olacağını düşünüyorum. Irak'ın bölgenin istikrar merkezi olacağı inancındayım. Ben diyorum ki Irak gelecekte bölgenin İsviçresi olacaktır.

Son olarak Türkiye ve Irak ilişkileri hakkında ne düşünüyorsunuz ve Türk halkına, kamuoyuna ne mesaj vermek istersiniz?

Türkiye ile Irak arasında geçmişten gelen bazı sorunlar mevcut, bunu saklayamayız. Ancak

500 sene önce Iraklılar bir Türk komutanın önderliğinde Basra'da, Amara'da, Nəcəf'te, Divaniye'de savaştılar. Özellikle İngilizlere ve emperyalistlere karşı birlikte büyük mücadele verildi. Bu bizim tarihimiz için çok önemli bir noktadır. Ancak geçmişte bazı hatalar yapılmıştır. Osmanlı'ya sitemimiz var. Ama şimdi Türkiye ve Irak aynı jeopolitik tekâmülün içerisinde. Türkiye Irak'ın Avrupa'ya açılan kapısıdır. Ticaret, petrol, doğalgaz yolları üzerindedir. Irak da Türkiye'nin Körfeze, Uzakdoğu'ya Çin'e Japonya'ya açılan kapısıdır. Bu bütünleşmeyi sağlamak için birlikte çalışmak gerekir. Irak'ta Türkiye'nin ihtiyacı olduğu şeyler var, Türkiye'de Irak'ın ihtiyacı olduğu şeyler var. Bizim özellikle suya ve imara ihtiyacımız var. İster halk arasında olsun ister hükümet bazında olsun iki ülkenin çok iyi ilişkiler kurulması gereklidir. Türkiye'nin Irak'taki pozisyonu çok büyük önem arz etmektedir. Türkiye'nin başka taraflara nazarı Irak'ta siyasi avantajları bulunmaktadır. Türkiye'nin Irak'ta yer alması için büyük fırsatlar bulunmaktadır. Türkiye özellikle ekonomik konularda Irak'a girmekte geç kaldı. Projeler kararlaştırmamız gerekmektedir. Irak halkının Türklere karşı düşmanca hiçbir hassasiyeti yoktur. Türk şirketleriyle işbirliği yapma imkanımız olabilir. Türk şirketleri Irak'ın herhangi bir bölgesinde yatırım yapabilir. Dolayısı ile tüm Irak ile yakın temasta olabilirler. Ancak Türkiye'nin Irak halkının yanında olması gerekiyor. Arap politikalarının aleti olmamaları lazım. Irak üzerindeki Türkiye siyasetinin farklı olması gerekir. Türk siyaseti, Arap ve İran'ın politikalarından ayrı olmalıdır. Türkiye'nin yöneticisinde, şirketine, halkına kadar başımızın üstünde yeri var. Gelsinler, Kerbelâ'yı, Basra'yı, Hz. Hüseyin'in türbesini görsünler, Kerkük'teki akrabalarını ziyaret etsinler.

Bize vakit ayırıp sorularımızı içtenlikle cevaplandığınız için teşekkür ederiz.

1.3. IRAK CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI ADİL ABDÜLMEHDİ

26 ŞUBAT 2010

ORSAM: Saddam rejiminin devrilmesinden bu yana Irak halkı için neler değişti?

ABDÜLMEHDİ: Pek çok şey değişti. Öncelikle halkımız şu anda özgür. İfade özgürlüğü geliyor. Bu basın özgürlüğü, örgüt kurma özgürlüğü, siyasi parti kurma özgürlüğü, gösteri yapma özgürlüğü ve hükümeti eleştirme özgürlüğü olarak kendini gösteriyor. Bu eski rejimden yeni demokratik rejimimizin ilk aşamalarında değişime uğrayan önemli değişimlerden bir tanesi. Henüz Türkiye kadar olgun olmasa da, bunlar sadece ilk adımlar. İkinci bir fark ise iç politikamızda barışçıl ve demokratik ilişkiler kurmaya çalışıyoruz. Bu komşu ülkeler ve uluslararası camia ile ilişkilerimize de yansıyor. Yani içteki demokrasi dışarda kendini yabancı ülkelerle barışçıl ilişkiler şeklinde gösteriyor. Bu önceki düzenin yani hem içerde hem de dışarda düşmanca ilişkiler içinde olunan düzenin tam tersi. Dolayısıyla bu ikinci değişim çok önemli. Üçüncüsü Irak bugün anayasal bir ulus. Anayasayı bütünüyle uyguluyoruz demiyorum. Önceki düzenden birçok uygulama kaldı. Yani şu anda bir geçiş dönemindeyiz. Toplumda, eğitim düzeyinde, ve hükümet yetkililerinin ve yöneticilerin tavırlarında önemli değişimler var. Tabiki 2003'ten beri Irak El Kaide nedeniyle, önceki rejimden kaynaklanan ayaklanmalar nedeniyle şiddetli dönemler geçirdi. Bunlar siyasi hayata yansdı. Ve tabiki bunlar gelişmenin, yapılanmanın ve yatırımın önündeki gerçek engellerdi. Halk tartaklandı, esir alındı, Türk vatandaşları bile bu tür eylemlere maruz kaldı. Hala önümüzde mücadele etmemiz gereken sorunlar var.

Siyasi, yönetsel ve sosyal olaylara ilişkin olarak Irak'ın temel problemleri nelerdir?

Bence bizim temel sorunumuz nasıl yönetileceğimize ilişkin bir dizi prensibi ve felsefeyi bir araya getirememek. Önceliklerimiz nelerdir, ekonomi politikalarımız nelerdir ya da yabancı ülkeler ile ilişkilerimiz nasıldır? Yani tüm siyasi partiler ve toplumun her katmanı temel konulara ilişkin benzer altyapı ve fikre sahip olmalı.

Bildiğiniz gibi Irak çoğul ve farklılıklar içeren bir toplum, birçok milliyet ve bölgemiz var ve ifade özgürlüğü olmadığı için bu farklılıklar hep şiddet eylemleri ile su yüzüne çıktı. Dolayısıyla tüm bu farklılıkları birleştirmeliyiz, ortak bir platform kurmalıyız. Irak'ın geçiş dönemine ihtiyacı bu yüzden, halkın birlik olması için gerekli bir süre bu. Bu durumla parlamentoda karşılaşılan halk nasıl bir yönetim istedikleri konusunda ayrı düştü, bazı bakanlar merkezi bir ekonomi ya da devletçi bir ekonomi istediler. Diğerleri serbest ekonomi istediler. Kürt bölgesi Irak'ın diğer bölgelerinden farklı davranıyor çünkü diğerlerinden 10 yıl önce kurtarıldı. Yani ortak hareket etmeyi sağlamak için daha fazla zamana ihtiyacımız var.

Başkanlık konseyinin performansı nasıldır? Siyasi ve yönetsel sistemin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yeterli miydi?

Başkanlık konseyi anayasa değişikliği yaptığı sırada seçildi ve anayasadaki ikinci yasama meclisi ile ilgili maddeleri yasalaştırmaya yetkimiz yoktu. Yasama iki meclisten oluşmalı, bir yüksek bir de düşük düzeyli. Yani senato ve temsilciler meclisi. Temsilciler meclisimiz var fakat diğeri konusunda anlaşmaya varamadık. Bu yüzden başkanlık konseyini ikinci meclis için geçici bir çözüm olarak düşündük. İkinci meclisin rolü yasaları kontrol etmek ve veto etmek. Başkanlık konseyinin rolü parlamen-

tonun yasalarını ve düzenlemelerini veto etmek. Yani onaylamak ya da veto etmek. Hepsi için başkanlık konseti görev yaptı. Başkanlık konseyi yasaların denetimini yaptı. Başkanlık konseyinin diğer bir rolü de hükümetle ilgiliydi. Anayasaya göre hükümet iki sütundan oluşuyor. Kabine ve başkanlık konseyi. Planlama, denetleme, düzeltme gibi rolleri var. Bu rol tam anlamıyla icra edilmedi.

Geçtiğimiz yerel seçimlerde Irak halkının verdiği mesaj neydi?

Öyle sanıyorum ki yerel hükümetlerin çoğunu değiştiği için halk mutsuz. Hiçbir yerel hükümet korunamadı. Ayrıca katılım çok azdı. Birçok seçim oldu fakat en düşük katılımı son seçimlerdi, yüzde 50 civarında bir katılım vardı. Yani yerel hükümetlerin özellikle hizmet ve ekonomi alanında görevlerini iyi icra edemediğini düşünen halkın bir protestosuydu bu, güvenlik ve siyasi alanda bazı gelişmeler olsa da. Yani bence temel mesaj buydu. Bazıları seçimlerden yanlış sonuçlar çıkarıyor. Seçim sonuçlarının halkın dini ve mezhepsel partileri istemediğini gösterdiğini söylüyorlar. Bu tartışılır fakat bence seçimlerden çıkan sonuç bu değil.

Irak Yüksek İslam Konseyi hükümet Irak'ta istikrar ve güvenliği sağlarken Irak halkını Maliki'nin ortağı olduğu konusunda başarılı bir şekilde ikna edebildi mi?

Hayır bu konuda başarılı olduğunu sanmıyorum. Olsaydı neden seçimleri kaybetmezdi. İkinci oldu. Muhalefette çok önemli bir rol oynadı. Anayasa değişikliğini hazırlarken de önemli rol oynadı. Ve tabiki ilk hükümetleri kurarken de. Birinci, ikinci ve Maliki'nin hükümeti. Fakat Irak Yüksek İslam Konseyi ilk yıllarındaki başarısı nedeniyle seçmenleri ile bağını kopardı. Bu belki neden ilk seçimlerdeki başarısını yakalayamadığını açıklayabilir.

Irak Yüksek İslam Konseyi yerel seçimlerin sonuçlarını nasıl açıklıyor ve önümüzdeki seçimlere nasıl hazırlanıyor?

Yerel seçimlerde Irak Yüksek İslam Konseyi'nin aldığı oy pek alışık olduğu gibi değil. Irak Yüksek İslam Konseyi sonuçları değerlendirdi ve hem organizasyonel hem de siyasi açıdan bazı sonuçlara vardı. Siyasi açıdan Irak Yüksek İslam Konseyi halka nasıl daha yakın olabileceğinin yollarını aradı. Organizasyonel açıdan ise önümüzdeki seçimler için bazı önlemler alındı. Irak Yüksek İslam Konseyi Irak'ta yeni bir olgu olan ön seçimleri gerçekleştirdi. Diğer hiçbir parti bunu yapmadı. Sadr Irak Yüksek İslam Konseyi'nden sadece bir hafta önce yaptı. Fakat Irak Yüksek İslam Konseyi'ninki Sadr'dan çok daha kapsamlıydı. 5 gün boyunca milyonlarca insan Irak Yüksek İslam Konseyi'nin adayları ve bağımsızlar için sandığa gitti. Ve sonuçlar aday listelerinin hazırlanması için kullanıldı.

Önümüzdeki seçimlerde Irak halkı neye oy verecek?

Öncelikle güvenlik ve hizmet için oy vereceklerini düşünüyorum. Başarılı bir hükümet istiyorlar. İyi bir yönetim görmek istiyorlar. Önceki rejimin geri dönmemesi için oy verecekler. Irak halkının çoğunluğu önceki rejimden oldukça zarar gördü ve eski rejimin dönüşüne karşı olan insanlara oy vereceklerdir.

Eski rejimin geri dönmesi mümkün mü?

Hayır, eski formunda değil ama farklı, yeni bir formda.

Irak Yüksek İslam Meclisi'nin Sadrcılarla koalisyon yapmasının sebebi nedir? Uzun yıllar boyunca bu iki grubun farklı duruşları olduğunu gördük. Koalisyonu mümkün kılan motivasyonlar nelerdi?

Diğer her koalisyon gibi. Bu politikaların bir doğrulaması. Türkiye Suriye ile farklılıklarından yorulduğunda Suriye ile dostça ilişkilere sahip olmaya karar verdi. Bu farklılıklar hem Sadrcıları hem de Irak Yüksek İslam Meclisi'ni çok yordu. Bütünleşmenin nedeni budur. Sadece Sadr ile de değil, tarihsel ilişkilerimizin

olduğu diğer partilerle de ulusal bir birlik kurmamız için bu tür iyi ilişkiler gerekli. Eski Baasçıların seçimlere katılmasının engellenmesinin etkisi ne olacak? Az önce söylediğim gibi, anayasamız iki şeyi öngörüyor. Saddamcı Baas partisi yasaklandı. Bu anayasal bir konu. Nazilerde olduğu gibi geçmişlerinden dolayı bazı partiler yasaklanır çünkü topluma zarar vermeleri söz konusudur. Bu anayasal bir konudur ama eski Baasçıların hepsi vatandaşlık haklarına sahiptirler ve siyasi hayattan men edilen insanların hepsi suçlu bulunanlardır. Vatandaş olarak yine siyasi hayata katılabilirler fakat Baas partisini yeniden kurma hakları yoktur.

Seçim koalisyonunuzun seçim sonrasında da devam edeceğini ve hükümet kurmayı başarabileceğini düşünüyor musunuz?

Öyle umuyorum. Fakat bildiğiniz gibi bu siyaset...Hiçbirşey kesin değildir ama ilk aşamanın zorluklarının atlatacak kadar güçlü olduğunu düşünüyorum.

Irak Yüksek İslam Meclisi'nin diğer partilerle koalisyon yapmak için şartları var mı?

Hayır ortak bir zeminde uzlaştık. Şartlarımız bu zemindir. Diğer herhangi bir koalisyonda olduğu gibi ortak bir zeminimiz var ve çerçevemiz bu zemindir. Diğer koalisyonlar ya da partilerle bu çerçeve üzerinden müzakere ederiz.

Irak'taki tartışmalı bölgelere ilişkin Irak Yüksek İslam Meclisi'nin duruşu nedir?

Anayasaya göre çözülmeli. Anayasa bu sorunu çözmek için yeterince açık mı? Hayır değil ama anayasa prosedürü belirler, nasıl yapılabileceğini gösterir. Öncelikle bir nüfus sayımı olmalı ve her bölgenin kendi halkı son söz sahibi olmalı. Ve referandum olmalı.

Kerkük de mi dahil olmak üzere?

Kerkük? Ben şahsen ortak bir çözümden yanayım. Kerkük diğer bölgelerden bağımsız ol-

malı fakat Kürt bölgesi ile ve diğer bölgeler ile özel ilişkiler içinde olmalı. Fransa ve İspanya arasındaki Andorra gibi. Bu diğer pek çok ülkedeki tartışmalı bölgelerde olduğu gibi ortak bir yolla çözülmeli. Bazen ortak bir rejim olur ve Kürt bölgesinden ayrı olur. Kürt bölgesinin parçası olmaz ama onunla özel ilişkiler içinde olur.

Sizce Kürt bölgesi ve Irak'ın geri kalanı arasında olanlar ülkeyi bütünleşmeye mi ayırmaya mı doğru götürüyor?

Genel düşünceye zıt olarak, Irak'ın gayet iyi şekilde harmanlandığını düşünüyorum. Irak yüzyıllarca göç almış bir ülke. Ve Irak'ın rolü bu toplumları harmanlamaktı. Irak bu yüzden çeşitliliğe sahip bir ülke. Aslında sosyal düzeyde bir ayrışma yok. Topluluklarımız var. Renklerimiz var. Irak zaman içinde topluluklarını kaynaştıracaktır. Sorun siyasal düzeydedir. Çünkü demokratik bir ülke değildi. Uzun süre dışlanmış topluluklar farklı bir psikolojiye sahip oldular. Bunda sanıyorum ki Irak'ın kaynaklarının sömürülmesinin de payı var. Şimdi Suudi Arabistan'ın standartlarını getirecek şekilde anlaşmalar imzaladık. Ve bu bir bütünleştirici süreçtir. Zaman gereklidir. Aynı sisteme entegre olmak tüm toplulukların yararınadır.

Kürt bölgesindeki genç nüfus sadece Kürtçe konuşuyor, Arapça bilmiyor. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

1990'larda Kürt bölgesinde yaşadım. O zaman bunun bir hata olduğunu başbakana söyledim. Çünkü siz Irak'ın bir parçasısınız ve Kürtlere Arapça eğitim vermelisiniz dedim. Çünkü ilerde Bağdat'ta bakanlarınız olacak ve yetkilileriniz olacak, dolayısıyla Arapça öğrenmeniz sizin yararınıza. Fakat Baaslaştırma politikaları nedeniyle Kürtlerde bir reaksiyon gelişti. Bunun değişmesi biraz zaman alacaktır. Ve geçmişten de biliyoruz bunu, İngilizler tarafından sömürgeleştirildiğimizde İngilizce öğrenmek de istememiştik. Sonuçta Arapların Kürtçe öğrenmesi gerektiğini düşündüğüm gibi Kürtlerin de Arapça öğrenmesi gerektiğini düşünüyorum. İsviçre ve Belçika gibi çok etnik gruba sahip ülkelerde olduğu gibi.

Eskiden Kürtler şimdiden daha iyi Arapça biliyorlardı, bunun nedeni öncelikle askerlikti. Askerlik bütünleştirici bir rol oynuyordu. En azından Kürtlerin Arapça konuşmasını sağlıyordu.

Türkiye'nin Erbil'de konsolosluk açma kararı hakkında ne düşünüyorsunuz?

Bu kesinlikle çok iyi fikir. Türkiye Irak'ta denge unsuru rolünü oynuyor. Ve sadece denge rolünü değil, genel anlamda olumlu bir rol oynuyor.

Türkiye'nin Iraklı Şiilere ilişkin tutumu nasıl olmalı? Bu ilişkide olumlu ve olumsuz yönler nelerdir?

Türkiye halkın çoğunluğu ile iyi ilişkiler içinde olmadan Irak ile daha derin bir ilişki içine giremez. Şiiler toplumun yüzde 60'ını oluşturuyor. Ve ilişkileri mezhepsel standartlar üzerine inşa edemeyiz. Demografik anlamda Şiiler çoğunlukta. Sanırım Türkiye'de de Şiiler var. Türkiye'nin Basra ya da diğer güney bölgelerde konsolosluk açmakla ilgilenmesi gerekli. Güneydeki firmalarla iyi ilişkilere ihtiyacı var. Türkiye'den Necef ve Kerbela'ya hacılar geliyor. Tüm bu ilişkiler çok önemli. Türkiye 4 Müslüman komşumuzdan biri. Ve Türkiye Irak'ta çok önemli bir role sahip olmalı. Irak'taki tüm gruplarla, özellikle de çoğunluğu oluşturan gruplarla iyi ilişkiler içinde olması gerektiğini düşünüyorum.

1.4. SADR GRUBU MİLLETVEKİLİ DR. KUSAY SUHEYL

26 ŞUBAT 2010

ORSAM: Türkiye'nin Sadr grubuna ilişkin tutumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

SUHEYL: İki düzey için konuşabilirim. Birinci düzey Sadrcı düzey ve ikincisi de Şii düzeyi. Sadrcı düzeyde cumhurbaşkanı ve başbakan gibi Türk siyasetçilerle çok iyi ilişkilerimiz var.

Bildiğiniz gibi Sadr grubu İstanbul'da siyasi pratiklerini planlamak için ilk konferansını gerçekleştirdi. Ve bu Türkiye hükümeti ile birlikte organize edilmişti. Dolayısı ile Türkiye hükümeti ile iyi ilişkilerimiz var. İkinci nokta ise Bağdat'taki Türk büyükelçi ile Kerkük'ün yerel hükümeti, bölgesel seçimler ya da ulusal seçimlerle ilgili konularda sürekli diyalog içindeyiz. Son 3 yılda Türk siyasetçilerle sürekli diyalog halindeydik. Irak'taki siyasi değişimler nedeniyle Şiiler olarak Türkiye ile olan ilişkilerimiz büyük bir değişim geçiriyor. Şuanda bildiğiniz gibi, Türkiye hükümeti ile

Irak hükümeti arasındaki ilişkiler birçok nedenden dolayı iyi değil fakat Iraklı bireysel gruplar olarak Türkiye hükümeti, siyasi partileri ve Türk gruplarla ilişkilerimiz iyi. Bu yüzden genel anlamda Şiiler olarak ve Sadr grubu olarak benim gözlemlediğim kadarıyla Türkiye ile çok iyi ilişkiler içindeyiz. Ve Türkiye'nin İran, Suriye ve

Irak'tan oluşan bölgesel eksen ya da bölgesel organizasyon içinde yer almasını çok istiyoruz. Türkiye İslam dünyası ve Ortadoğu'nun çok önemli bir parçası. Bu yüzden bölge ilişkilerini geliştiren daha büyük bir ol oynamalı.

Sizce Türkiye Irak'a ve Iraklı Şiilere ilişkin politikasını değiştirmeli mi? Ya da Türkiye'nin politikasında eksiklikler olduğunu düşünüyor musunuz?

Az önce de belirttiğim gibi Türkler zaten Irak'ta önemli bir rol oynuyorlar. Sadece Irak-

lılar ile değil, İranlılar ile de. Bizim 2 büyük İslam ülkesi komşumuz var, onlar bölgenin güvenliğini ve siyasi istikrarını sağlamak için çaba göstermeliler. Ve benim gözlemlerime göre Türkiye bu rolü oynadığını gösterecek. Ve sanırım Şeyh Mukteda El Sadr Kuveyt, Suudi Arabistan ve Türkiye gibi birkaç ülkeyi ziyaret etti. Türkiye Şeyh Mukteda'nın ziyaret ettiği ülkelerden biri. Bu Türkiye'nin Irak ve Iraklı Şiiler için önemini gösterir.

Irak'ta güvenlik ve istikrarın sağlanması için ne yapılmalıdır?

Öncelikle, ülkeler arasında bölgesel bir pakt ya da anlaşma kurulmalıdır. Bildiğiniz gibi, Suriye'de, Körfez'de ve Mısır'da komşu ülkelerin güvenlik yetkililerinin katıldığı konferanslar düzenlendi. Fakat bu konferanslardan gerçek anlamda bir ürün çıktığını düşünmüyorum. Bu ülkeler bölgesel bir anlaşma imzalamalı. Özellikle Türkiye, İran, Suriye ve bazı diğer ülkeler. Yani sadece Irak konusunda ikili anlaşmalar ya da paktlar imzalanmalı. Herneyse biz teröristlerin geçişlerini engellemek ya da uluslararası kriminal terörizm ile mücadele edebilmek için böyle bir anlaşmanın imzalanmasına ihtiyaç duyuyoruz.

Saddam rejiminin devrilmesinden bu yana Irak halkı için neler değişti?

Bu geniş çapta tartışılması gereken bir konu. Ekonomik durum gibi Saddam rejimi düştüğünden beri birçok şey değişti. Iraklı bireylerin Saddam dönemindeki ve şimdiki ekonomik durumlarını kıyaslamalısınız. İkincisi demokrasi uygulamaları ya da demokratik tavır. Bu Saddam döneminde yoktu. Şimdi bazıları Irak için açık bir demokrasi diyor. Birçok şey değişti. Fakat bildiğiniz gibi Irak uluslararası ve bölgesel düzeyde çıkar çatışmalarının yaşandığı bir bölge. Bazı komşu ülkeler Irak'ın istikrarlı bir duruma doğru gitmesini istemeyebilir bu yüzden Saddam sonrası dönemdeki değişim Irak halkının başarısızlığı değil. Fakat yine de birçok şeyin değiştiğini düşünüyoruz.

Bugün Irak'taki temel sorunlar nelerdir?

Bildiğiniz gibi, Saddam rejiminin devrilmesinden beri birçok şey değişti fakat aynı zamanda birçok sorun da çıktı. Temel sorun Iraklıların siyasi mezhepçilikten muzdarip olması. Ve hala güvenlik sorunu Irak hükümeti için temel sorundur. Fakat şunu söylemeliyim; Iraklı ortaklar arasında sürekli bir diyalog ile siyasi meseleler ve sorunlar çözülebilir. Yeni koalisyonumuzda önceki iki koalisyonun tecrübelerinden faydalandık. Yeni koalisyonumuz ülkeyi yönetme tecrubesinden faydalandı. Bildiğiniz gibi başbakanın silahlı kuvvetler ve hükümete ilişkin konularda büyük bir yetki sorunu var. Fakat şimdi koalisyonumuzda Irak liderliği için ortak bir zihniyet ile düşünmemiz gerektiğine karar verdik. Bu birinci nokta. İkinci nokta; Kürtler ve Sünniler gibi diğer ortaklarla olan ilişkilerimizden de faydalanmamız gerektiğini düşünüyoruz. Bu yüzden siyasi sorunlarımızın sürekli bir diyalog ile çözülmesi gerekli ve yeni koalisyonun bu kapasiteye sahip olduğunu düşünüyoruz. Başta da söylediğim gibi güvenlik sorunu hükümet ve siyasetçiler için en büyük sorundur. Önümüzdeki hükümet programımızda güvenli kontrolü, güvenlik liderliği ve güvenlik sağlanmasına ilişkin konulara yer verdik. Bu yüzden geçtiğimiz dönemin sorunları yeni dönem için bir rehber olacaktır diye düşünüyoruz.

Bazı komşu ülkelerin terörist eylemleri desteklediklerini düşünüyor musunuz?

Tabiki bu çok açık. Çoğu terörist Suudi orijinden. Yani ideolojik görüşlerini kast ediyorum. Çoğu Vahabi. Genellikle Suudi Arabistan'dan geliyorlar. Bazıları Suriye'den, Tunus ya da Fas'tan geliyorlar. Bu yüzden Irak sınırlarını işgal eden teröristler için özellikle geçiş yerlerimiz var. Yardıma yani bir anlaşma ya da pakta ihtiyacımız da bu yüzden. Bu geçtiğimiz dönem için Türkiye sınırından terörist gelmediğini kaydettik. Bunu her zaman Türk yetkililere ve dostlarımıza söylüyoruz. Çoğu Arap ülkelerinden geliyor.

Iraklı Şii mücadele içerisinde Sadr grubunu nasıl görüyorsunuz? Neler söyleyebilirsiniz?

Bildiğiniz üzere, Mukteda El Sadr ve takipçileri Büyük Ayetullah Muhammed El Sadr'ın ideolojik takipçileri olarak değerlendirilebilir. Bu yüzden hareketimizi sosyo-dini bir hareket sayabiliriz. Hareketimiz siyasi bir hareket değildir. Fakat çıkarlarımız bazı siyasi pratikler ve bazı siyasi partilerle sağlanabilir. Bu yüzden bildiğiniz gibi Sadrcı grubun siyasi haritası çizmek isterseniz 2003'ün başından beri açık şekilde bir yükseliş olduğunu bilmelisiniz. Mehdi ordusunu kültürel bir organizasyona çevirdikten sonra Şeyh Mukteda direnişi Vaat Edilmiş Gün Tugayı isimli bir gruba çevirdi. Ve kendisi şimdi kültür ve ideolojiyle ilgili olduğu kadar ticaretle de ilgili. Bu günlerde Mukteda El Sadr önümüzdeki seçimlere katılmak üzere kaliteli insan toplama çabasında. Bildiğiniz gibi Sadr grubu ön bir seçim gerçekleştirdi. Bu yüzden bu seçim sürecinin sonucundan aday listemizi düzenlememizde oldukça yararlanıldı. Bu yüzden geçtiğimiz sene boyunca Sadr grubunun tutumunu inceleseniz, siyasi bir parti olmamamıza rağmen Sadrcıların diğer Irak partilerine kıyasla büyük bir parti gibi hareket ettiğini görürsünüz. Biz sadece sosyo-dini bir hareketiz.

Son belediye seçimlerinde Irak halkının siyasi partilere, gruplara ve sizin hareketinize verdiği mesaj sizce neydi?

Irak halkının çoğunluğu değişimleri sever. Fakat son seçim süreci özellikle yerel hükümetler için önümüzdeki seçimler için bir değerlendirme aracı olarak kullanılamaz. Bunun birçok nedeni var. Birincisi katılım yüzde 52'yi geçemedi. İkincisi Sadrcılar gibi bazı siyasi hareketlerin katılmamasıdır. Sadrcılar bu seçimleri desteklemediler. Bu yüzden Şeyh Mukteda El Sadr halkın belli bir liste seçmesini desteklemiyor. Çoğu partiler bu seçimler için programlarını bu sözünü ettiğimiz seçimleri göz ardı ederek yaptı. Maliki kadar yetkiye sahip olan kim? Benim. Biz herkesin

yetkiye sahip olması gerektiğini düşünüyoruz. O yüzden Maliki yüzde 25 ile yüzde 30 arası oy alabilir çünkü tüm yetkilere sahip, sihalı kuvvetler üzerinde kontrole sahip. Yüzde 30 oyu garantilemiş durumda.

Grubunuz Maliki'yi güvenlik güçlerini seçim sonuçlarını etkilemek için kullanmakla suçlamıştı. Bu nasıl yapıldı?

Seçim sürecine ilişkin birçok istatistik, özellikle Sadr şehrine ilişkin olanlar, açık değil. Bizim değerlendirmemize göre Sadr şehrinde seçmenlerin sadece yüzde 17'si oy verdi. Bunların yüzde 10'u Maliki'nin listesine oy verdi. Fakat konuşmamız gereken güvenlik durumu. Seçim süreci boyunca güvenlik görevlileri Sadr şehrindeki seçmenleri kontrol altına aldı ve Sadr şehri abluka altına alındı. Bu yüzden seçmenlerin çoğu sandıklara gidemedi. Dolayısıyla Sadr şehrinde ve diğer Sadrcı şehirlerde seçim sürecinin normal olmadığını düşünüyoruz.

Daha önce önseçimlerinizden söz ettiniz fakat önümüzdeki seçimler için başka hazırlıklarınız oldu mu?

İki düzeyde daha büyük hazırlıklarımız var. İtilaf düzeyinde ve Sadr düzeyinde. Ön seçim sürecini tamamladık. Söylediğim gibi seçimlerdeki aday listemizi belirlerken ön seçimlerin sonuçlarından yararlandık. İtilaf'ta seçim programını yazan bir komite kurduk. Önce taslak hazırlandı sonra son hali verildi ve şimdi sanıyorumki hazır. İtilaf'ın programında önceki iki döneme göre büyük değişiklikler var.

Değişiklikler nelerdir?

Temel değişim ekonomik durumla ilgili. İtilaf yeni bir petrol şirketi açma konusunda yeni fikirlere sahip. Ve bu şirketin çıktıları Irak halkına bazı özel araçlar kullanarak direk olarak dağıtılacak. İkincisi güvenlik düzeyinde. Şuanki kötü durumu düzeltmek için birkaç öneri hazırladık. Tarım ve su kaynakları sek-

törleri için bazı önerilerimiz var. Ve en önemli Irak'ta iskan ile büyük projelerimiz var. Bu yüzden diğer partilerle kıyaslandığında programımızda önemli değişiklikler olduğunu düşünüyoruz.

Güvenlik meseleleri için neler önereceksiniz?

Temel sorun şu ki güvenlik düzenlemeleri teröristler ve Saddamcılar tarafından çiğneniyor ve bu yüzden biz güvenlik kurumları arasında yeni bir koordinasyon ve işbirliği öneriyoruz. İkincisi her bir güvenlik kurumunun alanını belirlemeyi düşünüyoruz. Kurumlar arasında birbirlerine müdahale etmelerini yasakladık ve öyle sanıyorum ki bir ulusal güvenliğin her ayağından sorumlu olacak ve koordinasyonu sağlayacak bir ulusal güvenlik konseyi kurmayı öneriyoruz.

Kerkük sorunu konusundaki tutumunuz nedir?

Öncelikle biz Kerkük sorununun Kerkük halkı tarafından çözülmesinden yanayız. Ve sorunun çözümü için anayasal bir duruşumuz var fakat Sadrcılar ve İtilafçılar olarak Kerkük'ün özel bir bölge olduğunu, özel bir bölge ve eyalet olması gerektiğini düşünüyoruz. Bu eyalet küçük bir Irak olmalı. Çünkü Arapları, Kürtleri, Türkmenleri ve Hristiyanları barındıran küçük bir Irak'a benziyor. Bu yüzden yetkilerin Kerkük'ü oluşturan bu parçalar arasında dağıtılması gerektiğini düşünüyoruz. Bu yüzden Kerkük özel bir düzenlemeyi gerektiriyor. Irak'taki birçok yerel yönetimin yeni bir danışman heyeti var fakat Kerkük hala bir tartışma konusu. Kerkük ile özel bir konu olarak ilgilenilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Sadrcılar olarak federal sistemin dünyadaki en yaygın sistemlerden biri olduğunu düşünüyoruz fakat bu sistemi uygulamak için doğru zaman henüz gelmedi. Amerikalılar çekildikten sonra bu metodu uygulamak konusunda bir sorun olmayacak ve Kerkük de ayrı bir şekilde, özel bir şekilde ele alınması gereken bir konudur.

1.5. SADR GRUBU KERKÜK TEMSİLCİSİ ŞEYH RAAD EL-SAKRİ

17 AĞUSTOS 2010

ORSAM: İşgalden sonra Kerkük'teki gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Raad El-Sakri: Kerkük dinimiz gibi önemli bir şehirdir. Kerkük'ün önemli bir şehir olmasının nedeni, karma bir şehir olmasıdır. Kerkük'ün önemi Kürt, Arap ve Türkmenlerin kardeşliğinden, birliğinden geliyor. Bu birinci sebep. İkinci sebep, Kerkük'ün olduğu yerde bulunan petrol gibi doğal kaynaklar. Bu da Kerkük'ün ikinci en önemli özelliğidir. Ama Kürt, Arap, Türkmen herkes burayı istiyor. Ayrıca birçok Iraklı siyasi grupla yabancı devletin Kerkük'e müdahalesi söz konusu. Sadr Grubu'nun en

önemli hedefi böyle bir ortamda Kerkük'teki toplulukların hepsinin birlikte kardeşçe yaşamalarını sağlamak.

Sadr Grubunun Kerkük için çözüm önerisi nedir?

Bizim temel noktamız Kerkük'ün federal bir bölge olmasını engellemeye çalışmaktır.

Federal bölgeden kast ettiğiniz nedir?

Kerkük'ün ve Irak'ın parçalanmasına engel olmaktan bahsediyorum. Biz Irak'ta federal bölgelerin oluşmasına karşıyız. Ama yerel se-

çimler yasasında Kerkük'le ilgili olan 23. maddeyi destekliyoruz. Bu yasaya göre, Kerkük'te yaşayan milletleri yüzde 32 oranına göre temsil edilmesini istiyoruz. Irak Türkmen Cephesiyle birlikte Kerkük'ün birliğinin muhafaza edilmesini destekledik. Hatta ben şahsen Başbakan Maliki ile bu konuda görüştüm ve Kerkük'ün parçalanmasını istemediğimizi kendisine ilettim. Kerkük'ün Bağdat'a bağlı kalmasını savunduk. Yani başka bir yere tabi olmasın, bağlanmasın sadece Bağdat'a, başkente bağlı olsun. Yani biz Sadr Grubu olarak Kerkük'ün merkezi hükümete bağlı olmasını destekliyoruz ve bugüne kadar bizim yoğun çabalarımız sonucu Kerkük merkezi hükümete bağlı kaldı.

Peki işgalden sonra özellikle Irak'ın kuzeyinden Kerkük'e 800 bin Kürt'ün yerleştiği söyleniyor. Bu durumu sorunu nasıl etkiledi? Çözüm öneriniz var mı?

800 bin bence fazla abartılı. Belki 80 bin olabilir. Ancak eski rejim birçok insanı yerinden etti ve bunlar kendi yerlerine dönüyorlar. Yine de bu göçlerin tam anlamıyla tecavüz olduğu söylenemez. Ama bu şartlar altında Kerkük'te bir seçim yapılırsa dengesizliğe yol açacağı kesin. Biz Kerkük'e fazla nüfus yerleştiğini biliyoruz. Bu yüzden seçim Kerkük için bir sonuç vermez. Dolayısıyla yüzde 32'lik paylaşımı önemsiyoruz. Bu şekilde nüfus ne olursa olsun, kendi alanının dışına çıkamaz. Seçimi ancak 2003'teki nüfus kayıtlarına göre yapılması halinde destekleriz. Yani ABD işgali gerçekleşmeden önceki seçmen ve nüfus kayıtları dikkate alınmalıdır. Diğer seçenek ise, Kerkük'teki nüfus artışının en fazla yüzde 5'inin kabul edilerek seçim yapılmasıdır. Eğer artış yüzde 5'in üzerindeyse seçim yapılması kabul edilemez.

Kürt Bölgesel Yönetimi Irak Anayasası'ndaki 140. maddenin halen devam ettiği görüşünde. Ancak bu madde öngördüğü takvim içinde uygulanamadı. Bu konudaki düşünceleriniz öğrenebilir miyiz?

140. madde kesinlikle hükmünü yitirmiştir. Aynı soruyu Kürt bölgesinden de gelip, sordular. Aynı şekilde net bir ifadeyle 140. Madde'nin süresinin bittiğini kendilerine söyledim.

Seçim sonuçlarına bağlı olarak Kürt grupların Kerkük'teki üstünlüğü bitmiş gözüküyor. Kerkük'te seçim sonuçlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkmenlerin Irakiye Listesi ile seçimlere katılmaları çok mantıklıydı. Seçime katılımın dışında Kürtler tarafından hile ve usulsüzlükler yapılmasına rağmen, Kürt gruplar Kerkük'te üstünlük sağlayamadılar. Hatta yarından az oy aldılar. Bu bizi Kürtlerin Kerkük'te üstün olmadığı sonucuna götürür.

Sizce bu durum Kürt grupların Kerkük'ü Kürt Yönetimine bağlanması gerektiği iddialarını zayıflattı mı?

Evet bu konuda elleri zayıfladı. Parlamento seçiminden önce Kerkük sanki Kürtlerinmiş gibi bir hava yarattılar. Ancak seçimden sonra Kerkük'te yaşayan diğer taraflar gibi Kerkük meselesinin unsurlarından biri haline geldiler. Seçimden önce ise büyük bir taraftı. Merkezi hükümet gibi bir taraf olmuştu. Seçimden sonra normal bir taraf oldu. Gücü kalmadı, düştü. Şimdi aynı şekilde 140. maddenin uygulanması konusunda ısrar edemezler. Yani sadece kendilerinden başka kimse 140. maddeyi desteklemiyor ve kabul etmiyorken uygulamaya geçirmeleri mümkün değil. 140. maddeyi uygulamak için anayasayı değiştirmemiz lazım. Anayasayı değiştirmek sadece bir tarafın girişimiyle olmaz. Tüm tarafların girişimiyle olması lazımdır.

2003'ten bu yana gelen süreçte Sadr Hareketi'nin sadece parti olarak değil bütün unsurlarıyla etkili olduğunu gördük. Peki, Sadr Hareketi gücünü nereden alıyor?

Öncelikle genel olarak Şii inancında merciiyet anlayışı vardır. Mercii bütün konularda halka

yol gösterir. Ama şartlar halkı merciiden biraz uzaklaştırdı. Bu durum Ayetullah Muhammed Bakır El-Sadr'da tedirginlik yarattı ve bir hutbesinde şeyhlerin millete gideceğini söyledi. Çünkü Saddam rejimi zamanında hatta daha da eskiden beri çok az insan mer-ciye yaklaşabilirledi. Bu sadece rejim baskısıyla değil, maddi durumun kötü olmasıyla da ilgilidir. Seyit Sadr yeni bir yol açtı. Tabi ki her iyi yol insanlarda mutluluk ve huzur yaratıyor. İnsanların kalbinde ekilmiş olan şeyler bunlardır. İşte bu sevgi bu hareketi, bu gücü oluşturmayı sağladı. Sadr Hareketi parti değil, organizasyon değil, millet hareketidir. Yani partiye ait değil, millete aittir. Sadr Hareketi, dini güdülerle ABD'ye karşı çıktı. Yine aynı güdüyle, siyasi gruplar arasındaki sorunların giderilmesi için uğraş verdi. Sadr Hareketi'nin hedefleri dini olduğu için millet de ona bu denli bağlıdır. 2005 seçimlerinde Sadr Hareketi kendi başına 30 sandalye kazandı. 2010 seçimlerinde ise 40 sandalye elde etti. Ama seçimlere katılan diğer gruplara baktığınızda liste halinde milletvekili kazanabildiler. Sadr Hareketi ise tek başına kazandı. Yani milletin desteği çok güçlüdür.

Sadr Hareketi'nin sosyal konularda da çalışmalar yaptığını biliyoruz. Sadr Hareketi'nin çalışma sistemi hakkında bilgi verebilir misiniz?

Gölge hükümet gibi bir rolü var. Ama yanlış anlamayın. Merkezi hükümete karşı kurulan bir hükümet değil. Bakanlıklar gibi faaliyetlerini yürüten konularında uzman organizasyonlara sahip. Ayrıca Sadr Hareketi'nin askeri organizasyonu da var. Ayrıca ekonomi konularında uzman bir heyete sahip. Bu ekonomik heyetin görevi; Irak dışında çalışmalar yapmaktır. Ayrıca Sadr Hareketi'ne bağlı milletvekilleri de heyete yardımlar yapmaktadır. Bu maddi bir imkân ve güç yaratıyor. Bir de 10 kişiden oluşan bir yüksek heyet var. Onlar da tıpkı Bakanlar Kurulu gibi faaliyet gösteriyor. Bu on kişilik heyet, Sadr Hareketi'ne bağlı olan tüm müesseseleri, organizasyonları idare ediyor. Örgütsel yapının işleyişini düzenle-

yen, Anayasa'ya benzeyen kuralları da bu kişiler koyuyor. Sadr Hareketi'nin başında olduğu örgütsel yapı tanzimli, tertipli bir yapıdır ve karışık bir yapı değildir. Yani Sadr Hareketi bu örgütü kendi kafasına göre yönetmiyor. Bir kişi bir görüş sunar, bu görüş tartışılır ve sonrasında karar verilir. Onlar hariç bu mali tahsisatlar ve bu sahip olunan ekonomik imkânlardan yaralananlar var. Sadece Sadr Hareketi ve örgütte birlikte çalışanlara değil, herkese yardım yapılmaya çalışılıyor. Mesela geçen senelerde Kürtlerin öldüğü bir patlama oldu. Yaklaşık 30-40 aileye bu paraların bir kısmı tahsis edildi. Aynı şekilde Telafer'de hayatını kaybeden Türkmenlere de yardım yapıldı. Mesela yakın zamanda Kerkük'e yakın olan Tazehurmatu'da yaşanan patlama sonrası, hükümet insanların evlerini, yerlerini yapmaları için söz vermişti. Ama yapılmadı. Kısa bir süre önce Sadr Hareketi Tazehurmatu'daki insanlara verilmek üzere para tahsis etti. Yani tahsisatlar sadece Sadr Hareketi ve Sadr Hareketinde yer alanlar için değil, geneldir. Şii, Sünni, Arap, Türkmen, Kürt ayırt edilmez.

Sadr Grubu Irak'ta yeni hükümetin kurulmasında oldukça kritik bir noktada duruyor. Sadr Grubu'nun hükümetin kurulmasına konusundaki yaklaşımı nedir?

Mukteda El Sadr El Cezire kanalıyla bir röportaj yaptı. Orada niye Nuri El Maliki'ye destek vermediğimizin sebeplerini söyledi. Daha önce Mukteda El Sadr, Maliki'ye yalancı demişti. Bunun sebepleri var. Öncelikle Maliki sözünü tutmuyor, söz verdiği şeyleri yapmıyor. Mesela Sadr Hareketi'ne bağlı olan halkı taciz etmeyeceği yönünde sözler verdi. Ama hala Sadr Hareketini rahat bırakmıyor. Hatta onların kadınlarının, çocuklarının haklarına tecavüz etti. Yani bu seviyeye kadar çıktı. Ayrıca size açık söylüyorum; Maliki ABD ne derse onu yapıyor. Maliki Amerika Birleşik Devletleri'ne gittiği zaman Irak'ta ölen Amerikan askerlerinin mezarlarını ziyaret etmiş, mezarlarına gül koymuş ve "onlar şehit sayılır" demiştir. Irak'ta Amerikalılara karşı mücadele eden insanlara da kanun kaçağı diyor. Maliki'ye göre,

Amerikalılar düşman değil. Ondan dolayı, biz Maliki'ye hiçbir şekilde destek vermiyoruz. Maliki'den başka kim olursa olsun. Bizde bir sistem var ve bu sistemde önemli noktalar var, bu noktalara ve kriterlere göre davranan herkesi kabul ederiz.

Peki Iyad Allavi konusundaki şüphенizin nedeni nedir?

Aynı soruyu El Cezire kanalında da bana sordular ve açıkça cevapladım. Allavi, Baas Partisi'ni kendine yakınlaştırdı. Ondan dolayı, Allavi'ye karşı da sıcak bakmıyoruz. Mukteda El Sadr, "Eğer Allavi Baas Partisi'nden kendisini uzaklaştırır ve Baasçıları kendi partisinden çıkartırsa, biz bunu kabul ederiz", diyor.

Yani Irakiye'nin içinde Baasçıları olduğundan mı söz ediyorsunuz?

Irakiye içinde de dışında da var. Kendisini Baasçılara yakınlaştırdı. Eğer kendisini onlardan uzaklaştırırsa, biz onu başbakan olarak kabul ederiz.

Peki seçimlerin üzerinden aylar geçmesine rağmen halen hükümet kurulamadı. Kısa bir süre içinde hükümetin kurulmasını bekliyor musunuz?

Ağustos ayından önce kurulur.

Peki neden Ağustos ayı?

Ağustos ayına kadar kurulamazsa, her şey kötü olur. Bu mantıksızlıktır. Hükümet olursa da bir birlik ve uzlaşılı hükümeti olur. Yani tarafların birlik olması lazım.

ABD Irak'tan çekilecek mi? ABD çekildikten sonra ise Irak nasıl bir Irak olacak?

Irak daha iyi olur. Eğer ABD'liler bir yere girseler oradaki milleti ezerler, döverler, harap ederler. Irak'taki problemlerin en büyük kaynağının ABD ve onun silahlı kuvvetleri olduğunu düşünüyoruz. Problemler onlardan geldi.

2003'ten bu yana Türkiye'nin Irak politikasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye'nin Irak politikasını iki önemli temelden görüyorum. Birinci esas siyasettir. Siyaseti açıdan Türkiye, Irak milletinin birleşmesi için çaba harcıyor. Irak'ta bir dönem partiler aralarında anlaşamamışlardı, işte o zaman Ankara'da ve İstanbul'da toplantılar yapıldı. Hatta Türkiye, Irak'taki partileri birleştirmek için bunu Irak'ta da yapmalı. İkincisi ise ekonomik ve insani yardım meselesidir. Ekonomik açıdan bakıldığında, mesela Türk malları, su kaynakları ve Irak'ın doğal kaynaklarının ulaşımına katkı yapması bakımından Irak ekonomisine katkı sağlamaktadır. Sadece Türk mallarıyla değil; inşaat şirketleriyle, imar ve altyapı yardımları vasıtasıyla katkı sağlıyor. İnsani yardım bağlamında ise Türkiye, Irak'ta yaşanan olaylar sonrasında ayırım gözetmeden hasta ve yaralıları Türkiye'ye göndererek çok önemli ve üst seviyede bir rol oynadı. Bu Irak için çok önemlidir.

Bize zaman ayırıp, sorularımıza yanıtladığınız için size teşekkür ederiz.

1.6. SADR GRUBU ÜYESİ VE IRAK PARLAMENTOSU BAŞKAN YARDIMCISI KUSAY SUHEYL

3 OCAK 2011

ORSAM: Seçimler Sadr Hareketi için neyi değiştirdi?

SUHEYL: Seçimlerde Sadr Hareketi büyük bir başarı yakaladı. Şu an Irak'ta Sadr Hareketi çok önemli bir durumda. Siyasetin ek-seni diyebiliriz. Taraflar arasında "medium ring" oldu. Hükümetin kurulması için büyük çaba içerisindeyiz. Iraklılar istikrar ve güven istiyor. Bağdat'ta 1 saat içerisinde 20'den fazla patlamanın olması Irak'taki hükümet yokluğunun kötü etkisinin en büyük göstergesi. Sadr Hareketi, bu en kötü dönemde Iraklıların bize en fazla ihtiyaç duyduğu zamanda üzerine düşen görevi yerine getiriyor.

Irak'ta mezhepçilik sorununun, en azından ileride mezhepsel bir çatışma tehlikesinin ortadan kalktığını düşünüyor musunuz?

Sanırım mezhepçilik fikri Iraklıların kafasından silindi. Siyasetçiler için de aynı şeyi söyleyebiliriz. Artık çoğu siyasetçi çözüm

için uzlaşma arıyor. Kimse gerilimin yeniden artmasını istemiyor. Herkes istikrar peşinde. Iraklıların artık bu işin üstesinden geldiğini söyleyebilirim.

Nüfus sayımının zamanlaması konusunda ne düşünüyorsunuz? Sizce milliyetin kurulması doğru mu?

Sayım için önce normalleştirme gerekiyor. Özellikle çatışmalı bölgelerdeki istikrar açısından. Aksi takdirde milliyetin sorulması bir çatışma vesilesi olur. Genel anlamda bakarsanız etnik kimliğin sorulmasında bir problem yok, ama çatışmalı bölgelerde sorun yaratabilir. Örneğin Musul gibi yerlerde Şebekelerin kendilerini nasıl tanımlayacağı tartışma konusu. Bu yüzden Irak'ta nüfus sayımı bir şeylerin kolaylaşmasına hizmet etmeli, zorlaşmasına değil.

Çatışmalı bölgeler konusunda kısa vadede çözümler bekliyor musunuz?

Açık söylemek gerekirse, hayır. Bu konuda kısa vadede bir çözüm geleceğini düşünmüyorum. Sadr Grubu olarak, bu bölgelerdeki çözümün taraflar arasındaki uzlaşmanın sağlanmasıyla olabileceğini düşünüyoruz. Uzlaşma olmadan bir çözüm dayatılması ancak meseleyi daha da karmaşık hale getirir.

Hükümet sorunu aşılabilecek mi?

Uzlaşma konusunda çok kritik bir aşamaya geldik. Hükümetin tüm grupları kapsayacak şekilde kurulması gerekiyor. Son olarak Kürtler, ABD'nin isteklerine de karşı koyarak cumhurbaşkanlığını bırakmadılar. Obama'nın Kürt liderlerle telefon görüşmesi sonuç vermedi. El-İrakiye Lideri Allavi'nin Stratejik Politikaları Belirleme Konseyi Başkanı olmasını bekliyoruz. İrakiye içerisinde iki grup var. Bir grup Maliki'nin başbakan olmasına karşı çıkıyor. Diğer grup ise uzlaşarak hükümette yer almak istiyor.

Yeni hükümette hangi politikalara ağırlık vereceksiniz?

Önceliğimiz hükümet ortaklığının pekişmesi. Karar alma süreçlerinde uyumlu ve beraber hareket edilmesi. Irak halkına çok önemli hizmetler vermek gerekiyor. Bunların başında güvenlik, elektrik, sağlık ve maaşların düzenlenmesi geliyor.

Seçimlerden bu yana Türkiye'nin Irak politikasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Seçimlerden sonra Türkiye'yi pek çok Iraklı siyasetçi ziyaret etti. Türkiye önemli bir rol oynuyor. Türkiye Irak'ın siyasi kilidinin çözümünde yer alıyor. Türkiye'nin hükümete katılması için Iraklıye'ye baskı yaptığını biliyoruz. Öte yandan Türkiye ile Irak iki sene önce stratejik bir anlaşma imzaladı. Hedef ticareti 22 milyar dolara çıkartmak. Ama biz bu stratejik anlaşmanın hayata geçirilmesini parlamentoda yaptığımız görüşmeler sonucu su probleminin giderilmesi bağladık. Parlamentoda su konusunda çok yoğun çalışmalar yapıyoruz. Ben Avrupa Birliğinde de çok sayıda toplantıya katılıyor ve Iraklıların su problemi konusundaki düşüncelerini aktarıyorum. Irak topraklarının büyük bölümünde tuzlanma sorunu var. Toprağın ışlahı gerekiyor. Barajlarımızda su miktarı çok az. Elektriğimiz de

büyük oranda hidroelektrik santrallerine bağlı ama üretim yapacak yeterli su dahi yok. Su yaşamın temel unsuru. Bu nedenle Türkiye-Suriye arasında su paylaşımı, dağılımı, veri değişimi konusunda sürekli işbirliği yapılmasını istiyoruz. DSI'nin büyük tecrübesi var. Bundan faydalanmak lazım.

Sadr Hareketi'nin kimliği hep sosyo-dini olarak mı kalacak yoksa siyasi bir evrilme yaşanacak mı?

Siyasi bir evrim geçireceğimizi düşünmüyorum. Çünkü siyasi partiler sadece partilerinin yararına çalışır. Bizim hedefimiz bu değildir. Biz tüm Irak'ta çalışmak için kararlıyız.

Yanıtlarınız için teşekkür ederiz.

Ben de teşekkür ederim, başarılar diliyorum.

1.7. MUSUL VALİSİ ESİL NUCEYFİ

7 TEMMUZ 2009

ORSAM: Sayın Nuceyfi Türkiye'ye hoş geldiniz. Öncelikle El Hadba listesinin son yerel seçimlerde elde ettiği büyük başarıyı ve sizin de Musul Valiliği görevine başlamanızı tebrik etmek istiyoruz. Okurlarımıza Türkiye ziyaretiniz hakkında bilgi verir misiniz?

NUCEYFİ: Öncelikle, Türkiye'de bulunmaktan çok mutlu olduğumu belirtmek istiyorum. Burada kendimi kardeşlerimin arasında hissediyorum. Türkiye ziyaretim temel amacı siyasi değil ekonomik. Gaziantep şehrinde Irak Fuarı vardı. Bizler de bu fuara katıldık. Orada Sayın Vali ve Belediye Başkanı ile görüştük. Gaziantep Belediyesi'nin şehircilik hizmetlerini inceledik. Benzer alışmaları bizim de Musul'da yapmamız gerekiyor. Ayrıca Gaziantep'te işadamları ve sanayicilerle

de görüşmeler yaptık. Kendileri bölgemizde iş yapmak istiyorlar. Hatta okul açmak isteyenler de var. Bizler bu tür açılımları destekliyoruz. Yine, İstanbul Valisi ve Ticaret Odası Başkanı ile görüştük. Ankara da Sayın Vali, Ticaret Odası Başkanı ve sanayicilerle görüşmeler yaptık. Türkiye'deki işadamlarıyla güçlü iilişki-

ler kurup onları bölgemize çekmek istiyoruz. Sanırım Türk işadamları için Musul'da büyük fırsatlar var. Çünkü son seçimlerle birlikte Musul'da çok fazla şey değişti. Türk kardeşlerimize ve Türkiye'nin deneyimine ihtiyacımız vardır. Kapılarımız kendilerine açık olacak. Kendilerinin çok deneyimleri var ve bize yardım etmekte istekli olduklarının düşünüyorum. Kısacacı ekonomik iilişkilerin geliştirilmesi öncelikli hedefimizdir.

Biz ORSAM olarak özellikle Musul Üniversitesi, öğretim görevlileri ve Musul'daki kültürel çevrelerle ilişkiler kurmayı arzu ediyoruz. Bu işbirliği mekanizmasının daha da sağlam temellere oturtulması mümkün olabilir mi?

Kesinlikle aynı fikirdeyim. Irak'taki kurum ve kuruluşlar da sizlerle ilişki kurmakta çok istekliler. Musul'da bir strateji merkezimiz var. Adı Irakiyun Kurumu. Ayrıca bir Musul Araştırmalar Merkezi vardı. Bu merkez Irak-Türkiye ilişkilerini incelerdi. Fakat maddi imkânsızlıklar ve vaktiyle yetkililerin isteksizlikleri nedeniyle bu merkezin çalışmaları istendiği gibi olamadı. Halen maddi desteğe ihtiyacı var. Bu konuda ortak çalışma yapabiliriz. Ben isterim ki Musul bölgesinde bir Türk Kültür Merkezi kurulsun. Böylece Türkiye-Musul arasında bir kültür köprüsü olsun. Her şeyi resmi kanallardan protokol gözeterek yapmak mümkün değil. İlişkilerde farklı kanallar açarak daha etkili çalışmalar yapılabilir. Musul'daki eğitim, öğretim ve araştırma kurumlarıyla Türkiye'dekiler arasında güçlü ilişkiler kurmalıyız. Öte yandan Türkiye'de gerek Irak gerek Musul ile ilgili önemli tarihi bilgi ve belgeler mevcut. Bir süre önce büyük yazar Dr. Mahmud El Celili Musul'un tarihini yazmak için Türkiye'ye gelerek İstanbul'da kaldı. Yüzlerce arşiv belgesinin çevirisini yaptı. Ortak çalışma yapacak pek çok alan var.

Bildiğimiz kadarıyla 2 ay önce Telafer'i ziyaret ettiniz. Uzun yıllardır ihmal edilen bu şehirle ilgili olarak neler düşünüyorsunuz?

Benin Valiliğim döneminde mazlum Telafer gereken ilgi ve yakınlığı görecekti. 2 hafta önce İl Meclisi'nde Telafer hakkında bir toplantı yaptık. Telafer'den 150 kişi katıldı. Telafer genel olarak Türkmen'dir. İşgalden sonra Telafer'de yaşanan olaylar konusunda bir noktada Telaferlileri de hatalı buluyorum. Olayların en önemli nedeni bazı insanların toplumun içine yerleşmesine izin verilmesiydi. Şayet kendilerini bölen o kişileri içlerinden

çıkartabilselerdi acı olayların önüne geçebilirlerdi. Telaferlilerin adil ve doğru kimselerin sözünden gitmesi lazım. Bu arada işgalden sonra Telafer'e çok para harcandı. Fakat paraların nereye gittiğini kimse bilmiyor. Yine de Telafer için bazı projelerimiz var. Ağustos ayına kadar bitecek bir su projesi var. Ama Telafer'in en önemli ihtiyacı iç barış.

Sizin bu barışın sağlanması konusunda bir rolünüz olacak mı?

Seçimlerden sonra ilk ziyaret ettiğim yer Telafer oldu. Şii toplumunun yaşadığı bölgeye gittim. Onlara vermek istediğim mesaj, toplumun kendi haline bırakılması halinde ortamın güvenli ve huzurlu olacağı, ancak dışarıdan birtakım kimselerin içeriye girmesine izin verildiği için insanların arasına fitne sokulduğu ve büyük sorunlar çıktığıydı. Telafer'de sorunu yaratan gruplar bellidir. Telafer'de herkesin katılacağı gerçek bir barışa ihtiyacı vardır. Telafer halkı iyi niyetli ve dürüst insanlardır. Halkın artık gerçekleri görmesi lazım.

Ocak ayında yapılacak genel seçimlerde Irak'ın siyasi haritasında değişiklik bekliyor musunuz?

Yerel seçimler aslında bir anlamda genel seçimlerin temel çizgilerini de ortaya koydu. Netleşen iki ayrı çizgi var. Biri Irak'ın bütünlüğünü, diğeri ise bölünmesini savunanların çizgisi. Irak halkı, kendini bölmek isteyenleri saf dışı etti. Halk, milli çizgiyi izleyenlere yöneldi. Ama yine de bazı gruplar mezhepçiliğe ve bölücülüğe devam ediyor. Bu durumu kendileri için adeta sermaye haline getirmişler.

Musul iline dâhil olan bazı bölgeler "Tartışmalı Bölge" statüsünde ele alınmak isteniyor. Kürt yönetiminin iddiaları sürüyor. Bu konuda neler söylemek istersiniz?

Kürtler bu konuda mantıklı hareket etmiyorlar. Musul'da siyasi hayat devam ediyor. Kürt partileri çok fazla şey kaybetti. Böyle bir duruma düşeceklerini hesap etmemişlerdi.

2003'ten 2008'e kadar önlerinde büyük fırsatlar vardı. O dönem istedikleri her şeyi elde edebilirlerdi. Bazı konularda taviz verip dengiyi iyi ayarlasalardı hedeflerine ulaşabilirlerdi. Ama bunun yerine her şeyi sahiplenmeye çalıştılar. O dönem Kürtlerin en güçlü, Irak'ın en zayıf olduğu dönemdi. Şimdi ise dengeler değişti. Artık hiçbir şey elde edemezler. Hatta eskiden sahip olduklarını da kaybettiler. Musul çok güçlüdür. Nüfus, yüzölçümü ve ticaret hacmi açısından Erbil ve Dohuk'un toplamına eşittir. Kürtler yanlış davranışlarıyla Musul'u kendilerine düşman ettiler. Son zamanlardaki hareketleri aslında iflas ettiklerini gösteriyor. Aynı şey Kerkük'te de gerçekleşti. Çünkü benzer davranışlarla oradaki Arap ve Türkmenleri de kendilerine düşman ettiler.

Kerkük'teki durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

23. Madde ile Kerkük özel bir statüye geçirilmiş oldu. Araplar, Kürtler ve Türkmenlerden oluşan heyetin tartışmalara açıklık getirmesi istendi fakat heyet çalışmalarını tamamlamadı. İki ay ek süre istediler ama yetmedi. Bu süre de 4 gün önce sona erdi. Sonuç alınamamasının nedeni Kürtlerin ayak diremeleri. Kürtler yapıcı davranmıyorlar. Çok şey istiyorlar. Gerektiğinden fazlasını istedikleri için de hiçbir şey elde edemiyorlar. Şimdi Irak'ta durum değişmeye başladı. Bence önümüzde-

ki genel seçimlerde Kürtlerin Meclis'te 40-45 sandalye almaları dahi mümkün olmayacaktır. Mecliste Kürt partilerinin karşısında güçlü bir ittifak olmalı. Şu an Kerkük konusunda Kürtler dışındaki tüm partiler aynı fikirdeler denilebilir. Bu fikir, Kerkük'ün yönetiminin eşit olarak paylaşılmasıdır. Zaman artık onların lehine işlemiyor. Kerkük'ün geleceğiyle ilgili temel bir konu da, önümüzdeki seçimlere Türkmenlerin ve Arapların tek liste ile girmeleri gerektiğidir.

Sizce bundan sonra Kerkük'ün kuzeydeki Kürt yönetimine bağlanma ihtimali varmı?

Bu çok zor. Öyle bir şey olursa oradaki sorun çözülmez tam tersine artar ve çatışma çıkar. Eğer tüm tarafların razı olduğu bir çözüm olmazsa belki 5-10 yıl devam edecek çatışmalar patlak verir. Kürt aşiretlerinden birinin reisinin hoşuma giden bir sözü olmuştu. Diyor ki, 'Herkesi razı etmedikçe Kerkük'te bir şey elde edemeyiz. Şayet bir şey elde edersek, ileride kanlar nehir olduktan sonra bunu kaybederiz.'

Görüşlerinizi içtenlikle ifade ettiğiniz için teşekkür ederiz.

Ben de Irak'ın ve Musul'un meselelerine gösterdiğiniz ilgi için teşekkür ederim.

1.8. IRAK MÜSLÜMAN ALİMLER HEYETİ GÜNEY BÖLGESİ BAŞKANI HALİT EL-MOLLA

17 ŞUBAT 2010

ORSAM: Öncelikle bizi kabul ettiğiniz için teşekkür ederiz. 2003 öncesi ve sonrası dönem hakkın-da bize neler söyleyebilirsiniz?

EL-MOLLA: 2003'ten önce siyaset yoktu aslında. Saddam'ın her zaman söylediği bir söz vardı;

"Yasalar bir kalem çizgisinden ibarettir". 2003'ten önce her şey durmuştu. Yanlış da olsa karar sadece bir kişinin elindeydi. Savaş kararı dahil diğer hassa noktalar da onun kararına bağlıydı. Hiçbir siyasi tarafın bir politika üretmeye, bir çö-

züm ortaya koymaya hakkı yoktu. 2003'ten sonra her şey tamamen değişti. Bunlardan en önemlisi artık kimsenin tek başına karar veremeyecek olması. Bu da Iraklılarda bir güvence uyandırmaktadır. Yani geçmiş ve bugün arasındaki fark çok büyüktür. Hiçbir şekilde kıyaslayamayız.

2003'ten sonra Irak'ta çok büyük değişiklikler oldu. Irak'ın yapısı değişti, seçimler yapıldı, en son hükümet oluşturuldu. Maliki hükümetinin durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz? Hükümet başarılı mıydı? Yanlıları ve doğruları nelerdir?

Geçen 4 sene içerisinde karşımızda büyük sorunlar vardı. Özellikle güvenlik açısından.

Peki Sünnilerin siyasete katılım süreciyle ilgili bize fikirlerinizi de söyleyebilir misiniz?

Aslında bu kördüğüm olmuş bir sorundur. Belirli sebeplerde vardır. Birincisi, ehli-sünnetin görüşleri, ideolojileri diğerlerinden farklıdır. Irak'ta Sünniler onlarca seneden beri siyasete dahil olmamışlardır. Bunun bir perde arkası ve fihki nedenleri var. Tüm Müslüman Sünni fakihler, ülkenin başındaki lider zalim de olsa ona karşı çıkmayı haram kılmıştır. Bir çoğu Hakim'i yani ülkeyi yöneteni kutsal bulmakta ve sadece hatalarına neden aramaktadır. Eski rejimin düşüşünden sonra Sünniler kendilerini yeni bir durum içinde buldular. Onu da şöyle yorumlayabiliriz. Bir rüyada idik yeni uyandık. Hüküm bizim elimizde idi. Ancak bunu kaybettik. Bu boşluk Sünnilerin çoğunu harekete geçirdi. Ancak karşılına 3 engel çıktı. Birincisi siyaset yapan Sünniler, Şiilere ya da Amerikalılara uşaklık yapmakla suçlandı. Bu da birçok Sünni'yi siyaset yapmaktan korkutuyor ve uzaklaştırıyor. Diğer engel ise El Kaide ve ona bağlı olan çeteleridir. El-Kaide kendini Sünnileri savunuyor gibi göstermeye çalıştı. Şiilere karşı çok büyük şiddet kullandı. Bunu da saklamıyoruz. El Kaide'nin hareketleri Amerika ve başka ülkelerin desteği ile olmuştur. Üçüncü engel ise Baas Partisi'dir. Yani Baas Partisi'nin kendini Sünnilerin tek

koruyucusu olarak göstermeye çalışmasıdır. Ama Baas Partisi'nin bütün Sünnileri temsil etmediği ortadadır. Bütün Sünniler Baas Partili değildir. Bu üç engel Sünni siyasetçilerin siyasete katılmalarının önünü kesmiştir. Bu durum Baasçıların siyasi süreçten uzaklaştırılmaya çalışılması ile iyice ortaya çıkmıştır. Bazı Sünniler Baas Partisini savunmanın Sünnileri savunmak olduğunu düşünmüştür. Ancak bu yanlıştır. Yine de yaşananlar boş gitmemiştir. Iraklılar tecrübe kazanmıştır. Ve sanıyorum ki yeni hükümet çok daha farklı ve çok daha yararlı olur.

Bu hükümetin değerlendirilmesine geri dönebilir miyiz? Nasıl değerlendiriyorsunuz?

Maliki hükümeti belli noktalarda güvenlik sağladı. Bu diğer unsurların yardımıyla oldu. Halka yapılan hizmetler çok büyük yanırlıklar vardı. Bu kusurlardan sadece hükümet sorumlu değildir. Valiler ve il başkanları da sorumludur.

Önümüzde yeni bir seçim süreci var. Bu süreçte oldukça büyük sıkıntılar yaşandı. Az önce sizinde bahsettiğiniz gibi bazı adayların adaylıkları iptal edildi. Seçim yasası çok zor çıkarıldı. Bu seçim sürecini nasıl değerlendiriyorsunuz? Ayrıca Sünni ulemalar olarak Irak Ulusal İttifakı ile birlikte seçime katılma kararı almanızdaki en büyük etken ne idi?

Biz zaten bu dönemde bazı engebelerin olacağını biliyorduk. Sünniler Irak'ta çok önemli bir kesimdir. Rollerini tam anlamıyla oynamaları gerekmektedir. Biz rolümüzü Irak Ulusal İttifakı içerisinde bulduk. Özellikle biz Sünniler olarak Irak'ın güneyinde azınlığız. Çok önemli bir kitlenin içinde olmamız kendi haklarımızın tamamını almamızı sağlar. Irak tarihi anlamda çok önemli bir süreç yaşıyor. Şerefli, erdemli insanlar parmak izlerini bırakmalılar. Ben çok hayırlı bir süreç olacağını düşünüyorum ve tüm Iraklıların seçime katılmalarını istiyorum. El-Kaide'nin Irak'taki lideri Ömer El-Bağdadi'nin tehditlerine kimse aldırmasın.

Çünkü seçime giden herkesi öldürmeyi tehdit etti. Devletler bu şekilde kurulmaz. Bizim de yaşama ve siyasi sürece katılma hakkımız var. Biz aslında tam anlamıyla yıkılmış bir Irak içindeyiz. İşbirliği yapmadan tekrar ayağa kalkamayız. Her kesim olarak, Türkmen, Şii, Sünni, Arap, Kürt, Hristiyan fark etmez, hepimiz işbirliği yapmalıyız.

2006'dan sonra özellikle Uyanış Konseylerinin kurulmasıyla Irak'ta Sünni direnişi adına yeni bir süreç ortaya çıktı ve güvenlik sağlandı. Özellikle güneyde yaşayan bir Sünni olarak Uyanış Konseyleri hakkında ne düşünüyorsunuz?

Uyanış Konseylerinin özel statüleri vardır. Çünkü bizim toplumsal olarak teröre karşı harekete geçmemiz gerekmektedir. Uyanış Konseyleri güvenliğin sağlanmasında iyi bir rol oynadılar. Ancak biz Irak'ta hükümetin rol oynaması ve silahların sadece hükümetin elinde olması gerektiğine inanıyoruz. Elde edilen hakların kötüye kullanılmaması gerektiğini düşünüyoruz.

Irak'ın kuzeyindeki Kürt gruplarla, özellikle Barzani ve Talabani ile Sünni gruplar arasında ciddi sıkıntılar yaşanıyor. Kerkük'te, Musul'da, Diyala'da çatışmaya varan gerginlikler yaşandı ve bu bölgelerde görev yapmak üzere, çatışmayı önlemek amacıyla kurulduğu ifade edilen ve içerisinde ABD askerleri, Irak polisi ve askeri ile Kürt peşmergelerin de yer aldığı yeni bir güç oluşturuldu. Size göre Kürtler ve Sünni gruplar arasındaki gerginlik ne kadar devam edecek ve nasıl sonuçlanacak? Sizce bu gücün amacı nedir?

Bizim birbirimize güvenimizi tekrar sağlamak için zamana ihtiyacımız var. Bazıları diğer gruplardan çekinmektedir. Bunun yanı sıra bazı konular çok abartılıyor. Medya gösterildiği kadar her şey bu kadar önemli değil büyük değil. Genel durumu yansıtmıyor. Bence ihtiyacımız olan süre diliminde bunların hepsini atlatır ve bu sorunları çözeriz. Buna karşın tüm tarafların birbirlerinden korkmaya

hakkı vardır. Çünkü tarafların hepsi geçmişte zarar görmüştür. Bu sorunlar tarafların uzlaşması ile çözülür. Hedefimiz sadece Irak olsun. Artık komşu ülkelerle ve diğer ülkelerle de iyi geçinmemiz gerekmektedir.

Seçimlerden nasıl bir sonuç bekliyorsunuz? Hangi partiler başarılı olur?

Aslında bu seçimler 4 büyük liste arasında geçecek. Bildiğiniz gibi Irak Ulusal İttifakı, Irak Listesi, Kürt Listesi ve Kanun Devleti İttifakı. Bunlardan birinin tamamen durumu hakim olmasını düşünmüyorum. Aralarında uzlaşma lazım.

Peki kim başbakan olur?

Bu kazanan kitlelerin vereceği bir karar.

Tahmininiz nedir?

Ben başbakanın Irak Ulusal İttifakın içinden çıkacağını düşünüyorum.

Tüm Iraklıların çok değerli olduğunu söylediniz. Irak siyasetinde Türkmenlerin yeri nedir sizce?

Çoğu Iraklı Türkmenimiz kendini dışlanmış hissediyor. Ancak Türkmenler Irak'ın önemli bir unsurudur. Son döneme bakıldığında Türkmen kardeşlerimiz siyasette daha belirgin olmaya başladılar.

Kerkük'ü biraz değerlendirebilir misiniz bizim için?

Bence bu konunun uzlaşma ile çözülmesi lazım. Bulunan çözüme herkesin razı olması lazım. Ancak Kerkük'ün Irak toprağından koparılmasını istemiyoruz.

Peki size göre en iyi çözüm nedir?

Herkesin hakkını almasını ve uzlaşma ile çözülmesini ve merkezi hükümete bağlı olarak kalmasını istiyoruz. Çünkü Kerkük küçülmüş bir Irak'tır.

Biliyorsunuz ABD'nin Irak'tan çekilme süreci başladı? Bu durum Irak'ın nasıl etkiler? ABD sonrası Irak hakkında neler söyleyeceksiniz? Ve Türkiye Irak ilişkileri hakkında neler söyleyebilir? Türkiye'den neler bekliyorsunuz ve Türk halkına bir mesajınız var mı?

Irak yeni bir süreçtedir, kalkınsın, ilerlesin. Türkiye halkından Irak'ın tekrar ayağa kalkmasına yardımcı olmalarını istiyoruz. Çünkü geçmişten gelen bir tarih birlikteliğimiz var.

Bize vakit ayırdığınız için çok teşekkür ederiz.

1.9. IRAK İSLAM PARTİSİ GENEL SEKRETERİ DR. OSAMA T. AL-TİKRİTİ

2 MART 2010

Seçim konusunda görüşleriniz nelerdir? Yakın zamanda ne gibi gelişmeler olma ihtimali var?

AL-TİKRİTİ: Temyiz Mahkemesi 12 Şubat 2010 tarihine kadar seçimlerden uzaklaştırılanların itiraz dosyaları inceleyecek ve kararını verecek. Seçimlerden sonraya ertelenmesi mümkün değil. Başka problemler çıkabilir.

belirli bir kesimi ortadan kesip atmak Irak toplumunun istikrarını ve barış ortamını da zedelemiş olur. Bu nedenle Bremen zamanından beri biz buna karşı çıktık. Özellikle Baas Partisi üyeleri Irak'ın içinde çok geniş bir sayıya sahiptirler. Baas dönemi 35 yıl sürdü. Binlerce insan partiye girmeye mecbur kaldı.

Irak halkına karşı kim suç işlediye onlar cezalandırılmalıdır. Fakat herhangi bir suç işlemeyip sadece bu partiye üye olan insanları neden suçlayalım? Parti olarak Baas Partisi belirli bir süre için yasaklanmalıdır. Ama o partiye mensup olan insanları, özellikle hiçbir suç işlememiş insanları cezalandırmak doğru değil. Yedi yıl geçti. Birçok insan geleceklerini bilmiyorlar. Tutuklanacaklar mı? Bu kadar zamandır maaş almadılar. İşleri yok.

Peki, 7 Mart 2010 genel seçimlerinin ertelenmesi mümkün mü?

Bunu temenni etmeyiz. Ancak, vakit çok dardır. Korkarım ki yüksek seçim kurulu bu süre yetmeyecek ve erteleme isteyecekler. Böyle bir ihtimal var. Fakat gerçekleşmemesini temenni ediyoruz.

Irak İslam Partisi olarak sizin bu konuda görüşünüz nedir?

Peşinen durumumuzu belirledik. Esas bu sorgulamalı adalet komisyonunun kararlarının içinde siyasi bir yön vardır. Bunun da sebebi iktidarda olan Maliki ve diğerlerinin korkularıdır. "Baas Partisi tekrar gelir ve tekrar gücü eline alır" korkusu var. İlk yasa çıktığı zaman Baas Partisinin kökünü kazıma yasası çıktığında onunda aleyhine olduk. Çünkü

Temyiz mahkemesinden çıkan karara göre Baasçıların dosyalarına 12 Şubat 2010 tarihinden sonra bakılacak. Bunun üzerine çok itirazlar geldi ve üçlü bir toplantı oldu. Temyiz Mahkemesi'nin bir an önce karar vermesi lazım. Aksi halde o insanlara verilen oylar da boşa gidecek. Temyiz mahkemesi buna mecburen uydu. Çalışmalara başladı. Bu işlerin 12 Şubat 2010 tarihine kadar bitmesi gerekiyor. Çünkü 12 Şubat'ta seçim propagandaları başlayacak.

Sizin tahminleriniz nedir? Acaba bir parti tek başına bir seçimi kazanacak mı? Yoksa birçok insanında tahmin ettiği gibi kimse çoğunluğu alamayacak ve koalisyon mu olacak?

Bir parti tek başına seçimi kazanıp iktidara tek başına gelemeyiz. Beklenen odur ki, 2 ya da 3 liste seçimi kazanıp aralarında koalisyon oluşturarak hükümeti kuracaklar. Tahminlere göre 5 tane büyük oluşum var: Maliki'nin Kanun Devleti listesi, El-Hekim'in Irak Ulusal İttifakı, Tavakkuf Cephesi, Ayad Allavi'nin Irakiye listesi, Kürt İttifakı listesi. Bunlar oyların çoğunluğunu paylaşacak. Ancak başbakanın kim olacağına dair ortada isimler dolaşıyor. En kuvvetli ihtimal Maliki yönünde. Bu yöne eğilim var. Ayad Allavi'nin başbakan olması yönünde eğilimler var. Bunların dışında da bazı isimler geçiyor. Ancak o kadar güçlü değil. Örneğin, şimdiki Maliye Bakanı Bakır El Zubeydi.

Sizin oluşumunuzda kimler var? Seçime kimlerle gireceksiniz?

Irakiye listesi ile giriyoruz. Bu listede Irak Türkmen Cephesi de var. Ayrıca İslami ve Sünni cemaatler var. Türkmenlerden de var.

Listenizin kazanma ihtimali size göre nedir?

Tahminimiz 25-30 sandalye arasında kazanma yönündedir. Listemiz önceki seçimlere göre çok daha geniştir. Umudumuz çoktur. Ancak seçimlerde ne olur kesin bilemeyiz.

Irakiye'nin kazanma şansı size göre nedir?

Salih Mutlak faktörü çok önemlidir. O uzaklaştırılır ve seçime giremezse ona bağlı olanlar ve Baasçılar çekilebilirler.

Sizce bu seçimde Sünniler parlamentoda genel olarak bir ağırlık kazanacaklar mı?

Sünnilerin içinde değişik kesimler de var. Şii-ler bir listede daha kolay birleşebiliyorlar. Ama Sünniler dağılmış biçimdedir. Bence Sünni ve Şii ağırlığı dengeli olacak.

Türkmenler hakkında neler düşünüyorsunuz?

Türkmenlerin birleşmesini ve bir listede olmalarını arzu ederdik. Bizimle olmalarını arzu ederdik. Fakat öyle olmadı. Yine de parlamentoda epey bir sayı çıkaracaklarını tahmin ediyorum. Bizim amacımız tüm etnik grupları ulusal bir politika çerçevesinde toplayıp Irak'a hizmet etmektir. Fakat bunun kısa zamanda gerçekleşmesi biraz zordur.

Peki sizce Kürtlerin bu parlamentoda ağırlığı ne olur?

Bir azalma olacağını tahmin etmiyorum. Çünkü onların bölgeleri bellidir. Oradan oyları kazanırlar. Bir de milli bakiye'den de oy alacaklar.

Irak'ın yakın ve uzak geleceğinde neler görüyorsunuz?

Tahminimce seçimlerden sonra bir istikrar ortamı oluşur ve güvenlik konusunda düzeltilmeler olur. Herkes bıktı artık. Her taraf anladı ki kimse tek başına bir şeyler elde edemez. Başkalarına da ihtiyacı var. Ben bu konuda iyimserim.

Siz parti olarak ve şahıs olarak Kerkük konusunda ve 140. madde ile ilgili ne düşünüyorsunuz?

Başından beri görüşümüz Kerkük'ün Irak şehri olduğudur. Kerkük herhangi bir federal bölgeye katılamaz. Irak'ın içinde kalmalıdır. Kerkük'te Türkmen var, Arap var, Kürt var. Bize göre ister Kerkük merkeze bağlı bir vilayet olarak kalsın isterse kalmasın bu farklı grupların hepsi birleşip Kerkük'ü birlikte yönetmeli. Maalesef bu olmadı.

Türkmenlerin görüşü ise Kerkük'ün, Türkmen kültürünün ağırlıklı olduğu bir Irak şehri olduğudur. Başka bir bölgeye katılmak istemiyorlar. Bir parçanın parçası olmak istemiyorlar. Sizin bu konudaki görüşleriniz nedir?

Kerkük'ün Türkmen renkli olduğunun aleyhinde değiliz. Çünkü bu doğrudur. Ancak bu konuları şimdi ortaya atmak siyasi açıdan sakıncalıdır. Durumlar değişiyor. Orada Kürtler ve Araplar da var.

Seçimlerden sonrası için tahminleriniz nelerdir?

Irak'ı eğer komşu ülkeler ve dış güçler bırakırsa ulusal uzlaşma sağlanabilir. Parlamento

Başkanı Eyad El-Samarai nispeten küçük olan bir partiden seçildi. Bunun da nedeni gücü, yeteneği ve Irak'ı toparlayabilme potansiyeli. Artık yavaş yavaş yolsuzluklar da azalıyor. Böylelikle gelecek eskisinden daha iyi olacak gibi görünüyor.

Son olarak Türkiye ve Irak ilişkileri hakkında düşünceleriniz nelerdir?

Türkiye'nin Irak'a açılımı, yapılan anlaşmalar ve yatırımların istikrarı sağlayacağına katkısı olacağını düşünüyorum. Bu sayede Türk ve Irak ilişkilerinin ileride daha iyi noktalara geleceğini umuyoruz.

1.10. SELAHATTİN VİLAYET MECLİSİ ÜYESİ EL ÇİYAD

22 TEMMUZ 2010

ORSAM: Bize kendinizi tanıtır mısınız?

EL ÇİYAD: Ben Sebha El Çiyad, 1954 doğumluyum, teknoloji üniversitesi mezunuyum, mühendisim. Çok erken yaşlarda yani 1973'ten itibaren siyasetle ilgilenmeye başladım. Saddam'a karşıydım, tutuklandım ve hapse atıldım, idam hükmüne çarptırıldım. 1,5-2 yıl sonra Saddam beni affetti. 2003'e kadar parti çalışmalarımı durdurdum. 2003'ten sonra siyasete geri döndüm. Saddam Hüseyin'den sonra bir 'El Kasım El Müşterek' adında gazete kurdum. Aynı isimle bir araştırma merkezi kurdum; Irak'taki siyasi kuvvetlerin aralarındaki bağları araştırdık. Daha sonra emniyet durumu çok kötü oldu ve Amman'a göçtüm. 2009 vilayet meclisinde siyasete geri döndüm. Sadece Selahattin vilayetinde faaliyet gösteren siyasi bir kitle kurduk. Kısa adı CUMK olan Irak Ulusal Projesi Cephesi. 2009 seçimlerinde

3. sırada yer aldık ve 3 sandalye kazandık. Ben burada üyeyim, enerji komisyonu başkanıyım.

Bize biraz CUMK'ü tanıtabilir misiniz? Nasıl bir siyasi hareket?

"Halkın tabanı halktır" anlayışında doğan bir harekettir. İdeolojisi yoktur ve sadece halkı bir amaca doğru toplamak ve laik bir devlet kurulmasını, din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılmasını istiyoruz. Türkiye'deki tecrübeye çok saygı duyuyoruz ve Türkiye'deki sistemi burada uygun görüyoruz; çünkü Irak milleti çok milletten ve dinlerden oluşuyor. Toplum dindar olur, buna karşı değiliz ama devletin dindar olmasına karşıyız. Bizim hareketimiz, bağımsız bir harekettir, başka yerlerde uzantısı yoktur. Selahattin ve Kerkük ile sınırlıdır. Yavaş yavaş uzantılarımız genişlemeye başlıyor.

Selahattin'deki enerji kaynakları hakkında bilgi verebilir misiniz?

Selahaddin, Irak'taki petrol illerinden birisidir. Irak'ın %3 oranında petrolü burada. 4 petrol kuyusu var. Acil ve Hemrin tesisleri, Kerkük, Batı Tikrit ile Velede sahası bulunmaktadır. Sadece Acil sahası yatırıma verilmiş, günde 20.000 varil petrol üretiyor. Petrol Bakanlığı'nın buradaki petrolün 60 bin varile çıkarılması için bir projesi var. Aynı zaman da Hemrin içinde bazı şeyler planlanıyor. Ancak diğer iki sahaya ilişkin bir gelişme yok. Biz elektriği üreten illerden biriyiz. Su, gaz, mazot ve buharla çalışan 4 elektrik tesisimiz var. Ama elektrik kesintisinden dolayı halk olarak çok sıkıntımız var. Buradan ulusal şebekeye elektrik veriyoruz. Yeni bir elektrik istasyonu yapılacak, 3 ay zarfında başlayacak. 5'inci istasyon da gazla çalışacak. Türk firmalarını bizim ilde görmüyoruz. Biz Türkiye'yi ekonomik ve siyasi konuda görmek istiyoruz. Bu iki konuda Türkiye'den çok şey bekliyoruz.

Şu ana kadar başka yabancı petrol ya da gaz şirketi Selahattin'e yatırıma geldi mi?

Hiçbir yabancı firma yok, burada mahalli yatırımcılar var.

Bildiğimiz kadarıyla siz seçimlere Irakiye listesinden katıldınız. Irakiye listesini oluşturan koalisyonu oluşturan partilerden birisi olarak, listenin hem Selahattin'deki hem de Irak genelinde seçim performansını başarılı buluyor musunuz?

Irakiye listesi, Irak'ın batısında çok başarılı sonuçlar elde etti. Bağdat'ta da çok iyiydi, ama Bağdat'ın güneyinde ise aleyhine sonuç vardı. Ona rağmen Hille ve Basra'da iyi sonuçlar elde ettiler, son sonuçlarda Irak kazandı, biz bundan çok rahatız. Bize karşı açılan savaşlara rağmen bu birinciliği elde ettik. Bundan da çok memnunuz.

Yaklaşık iki aydır seçim sonuçları tartışılıyor ve hükümetin nasıl kurulacağına ilişkin tartışmalar var. Nasıl bir Irak hükümeti olmasını bekliyorsunuz?

Bu geçen süreçte ciddi bir görüşme olmadı. Sonuçlar onaylandıktan sonra görüşmeler başlayacak. Bana göre karşı tarafımız, yani İslamcılar laiklere hükümeti devretmek istemiyorlar ve çok zahmetli görünüyor. Aslında bu bizim doğal hakkımızdır, ama İslamcı taraflar laiklerin güçlendiğini görünce laikler hükümeti kurmasın diye hepsi bir araya toplandı. Bizi sonuçlardan uzaklaştırmaya çalışıyorlar ve bize başbakanlığı vermeyecekler. Ama kendi aralarında itilaflar var biliyorsunuz. Mesela Maliki ve Sadr grubu arasında. Biz ona göre hareket edeceğiz. Sonuna kadar duruma göre başbakanlığı istemeye devam etmeyeceğiz. Hükümetin programına göre bunun pazarlığını yapacağız, devletin laikliğini korumak için yapılan pazarlık sonucu herkesin kabul edebileceği bir başbakanın gelmesi halinde biz de kabul edebiliriz.

El Irakiyye'nin kesinlikle hükümete katılacağını söyleyebilir miyiz? Yoksa karşısında örneğin İslamcı partiler bir koalisyon kurarlar, kendi aralarında bir başbakan belirlerler ve başka partilerden de destek alırlarsa o zaman muhalefette kalır mısınız?

Geri çekilmek ve sahayı İslamcılara bırakmak çok tehlikeli bir şeydir. Her ne olursa biz siyasi operasyonlara varız, muhalif tarafını alabiliriz, ama siyasettin içinde varız, siyasette var olup, muhalif olmamız çekilmemizden daha iyidir.

Önümüzde hükümet kurulurken bir sürü pazarlık yapılıyor. Bütün gruplar arasında görüşmeler devam ediyor. Sizce bütün kazananların yer alacağı bir hükümet olabilir mi?

Bana göre bunlar bir ulusal ortaklık hükümeti olacak, halkı tutan kitleler hepsi bu hükümette olmasına karar verirler. Lakin bu bizi rahatsız ediyor, ama bunu kabul etmeye mecburuz.

Ancak en iyisi iktidarla muhalefet hükümeti kurulsun. İktidar ve karşısında muhalefet olsun.

Şöyle bir sıkıntı var. Herkes hükümette olursa kim muhalefet olacak, hükümetin yaptığı yanlışları kim denetleyecek?

Hükümetin hatalarını parlamentonun dışında olan küçük çok sandalye kazanamayan partiler muhalefeti oluştursun ve kontrol etsin. Bizim karşımızda önemli sorunlar var. 2011'de Amerikalıların çekilmesi gerekiyor ve bu süreçte laiklerle İslamcıların karşı karşıya gelmesi ihtimali var. Bu gelecek 4 yılda hangi hükümet olursa olsun ciddi olarak yıpranacak ve koalisyonlar da bu 4 yıl içerisinde değişecek.

Selahattin'de bir değişim söz konusu. Daha önce Tefafuk burada ilk sıradaydı. Selahaddin'deki seçim sonuçlarını nasıl okumamız gerekiyor?

Daha önce Tefafuk Cephesi'nin siyaseti çok hatalıydı. Burada yaşayan insanlar özellikle Anayasa'nın geçmesinde Tefafuk Cephesi'ni suçladı. Çünkü Anayasa'da bizim haklarımıza aykırı çok madde vardı. Çok iyi bilinir ki Irak

dini olarak yönetilemez. O yüzden laik tarafa çevrildi. Bu daha da genişleyecek.

Son sorum Türkiye'ye ilişkin; Türkiye'nin Irak politikasını nasıl değerlendiriyorsunuz ve Türkiye'ye vereceğiniz mesajlar nelerdir?

Ben Türkiye'nin rolünü Irak'ta olumlu görüyorum. İran'a karşı denge için Sünni bölgelerin hepsi de bu rolü istiyor. Eğer hükümet güvenli ellerde olsaydı, tabii ki biz Irak halkı olarak hiç kimsenin karışmasını istemezdik. Şimdiki kadar İran'ın etkisi görülen bir şekilde ve böyle bir etki olurken bizim de siyasi gücümüz sınırlıyken Irak'ın birliğini korumak için Türkiye'nin dengeleri sağlamasını istiyoruz. Biz çok iyi biliyoruz ki Irak'ın birliği Türkiye'nin çıkarıdır. Irak'ın birlik içerisinde ve kuvvetli olması Türkiye için çok iyidir. Bu nedenle Türkiye'yle bağlarımıza güveniyoruz. Mesajımıza gelince; Türkiye, Irak'ta laik grupları desteklesin ve bölgedeki rolünü daha da arttırsın. Çünkü öyle bir Türkiye'nin rolünü herkes benimsiyor, bu yönde devam etmesi çok iyidir ve bölgenin çıkarıdır.

Teşekkür ederiz.

1.11. SELAHATTİN VALİSİ AHMED ABDÜLCABBAR EL-KERİM

18 AĞUSTOS 2010

ORSAM: Öncelikle kendiniz hakkında bilgi verebilir misiniz?

EL-KERİM: 1976 Samarra doğumluyum. Bankacılık eğitimi aldım. 2003 mezunuyum. Dicle Kasabasında yaşadım. Geçen yılki seçimlerde meclis üyeliğine seçildim. Daha sonra Vilayet Meclisi beni valinin birinci yardımcılığına seçti.

Bize Selahattin vilayeti hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Selahattin, Irak'ın orta büyüklükteki illerinden biri. 1 milyon 290 bin nüfusu var. Selahattin'de Arap, Kürt ve Türkmen olmak 3 millet yaşıyor. Güneyden Bağdat'a, batıdan Ambar'a, doğudan Kerkük ve Diyalâ'ya, kuzeyden ise Musul'a komşu. Burada genellikle ziraatla uğ-

raşılır. Vatandaşlarımız genellikle çiftçidir. Ziraatta en tanınmış ilçe Samarra'dır. Meyve de ise Beled ilçesi. Şırgat ilçesi ise pamuk üretimi ile ünlüdür. Selahattin sosyal yapısı aşiretlere dayalı. Aşiretlerin güçlü bir role sahip oldukları vilayetimizin bir gerçeği. Samarra'daki Derman firması Ortadoğu'nun en büyük firmalarından biridir. Dor ilçesinde de Selahattin Elektronik firması var. Beyci'de petrol rafinerisi ve elektrik üretim tesisi bulunmakta. Beyci ve Samarra'da özel şirket yatırımları ve ziraatla ilgili yerli üretim tesislerini görmek mümkün. Tikrit'te de Tikrit Üniversitesi var. Üniversitemizde 17 bölüm bulunuyor. Yakında 5 bölüm daha açılacak. Yeni hükümet kurulduktan sonra da Samarra Üniversitesi'nin onayını bekliyoruz. Tikrit Hastanesi Irak'ın en büyük hastanelerinden biri. Öte yandan Selahattin ili Irak'ın en fakir üçüncü ili durumunda. 2003'te Saddam Hüseyin düştükten sonra yeni kurulan hükümet Selahattin iline karşı ayrımcılık yaptı. Altyapımızın mükemmel olduğunu sanıyorlardı ama durum bunun tam aksi. Okullarımızın 200'ü çamurdan yapı. Alt yapı, kanalizasyon, elektrik yok. İşsizlikle ilgili büyük sıkıntılarımız var. Yeni kurulan hükümet bize hak ettiğimiz bütçeyi vermedi. Doğal kaynaklarımız var, bunlardan istifade edebiliriz. Hemrin Dağı'nda petrol kuyuları var. Bu kuyularda doğalgaz da var. Kuyular işleme hazır vaziyette. Irak'ın en büyük göllerinden sayılan Tartar Gölümüz var. Burası da büyük bir turizm merkezi haline gelebilir. Beyci'de fosfat, sodyum ve cam yapımında kullanılan maden yatakları bulunmakta ve bunlar çok kaliteli. Saddam döneminde kibrit yapımında kullanılan sodyum tesisleri vardı, ancak Saddam Hüseyin rejimi düşünce yağmalandı.

Saddam Hüseyin'in memleketi olan ve rejiminin kalbi olarak nitelendirilen Selahattin'in kaynakları niçin kullanılamadı? Vilayetin zenginleşmesinin önündeki engel neydi?

Gerçekten bilmiyorum. Selahattin'e bu gördüğünüz saraylardan başka hiçbir şey yapmadı. Alt yapı, kanalizasyon, iletişim, okul, yol hiçbir şey yapılmadı. Bizim rejimin kalbi olduğumuz şeklinde bir görüş olduğu doğru ama işe gelince hiçbir şey yok ortada.

Selahattin vilayet yönetiminin başındaki yetkili olarak önümüzdeki dönem için ne gibi planlarınız var?

İlk beklentimiz 2010 seçimlerinden sonra yeni hükümetin kurulması. Bazı planlarımız var. Ama kim başbakan olacak diye bekliyoruz. Daha sonra merkezi hükümet ile ne yapacağımız belli olacak. Bizim en büyük sıkıntımız merkezi hükümetin bizimle işbirliği yapmaması. Eğer bu durum böyle devam ederse o zaman bu ilin kalkınması için başka çözümler bulunacak.

Yani eğer merkezi hükümet Selahattin vilayetine karşı olan olumsuz tavrını sürdürürse sizin vilayetinizin de kendisini federal bölge olarak ilan edip, genel bütçeden kendi payını alıp kendi yatırımların bizzat kendisi yapmayı mı planlıyor?

Bekliyoruz. Hala bekliyoruz.

Az önce aşiretlerden bahsettiniz. Bu aşiretlerin siyaset üzerindeki etkilerini değerlendirebilir misiniz? Ve de siz hangi aşiretlersiniz?

Ben Samarra aşiretlerinden sayılan El Buisa aşiretindenim. Selahattin'de en büyük aşiret Cubur aşiretidir. Bu aşiret Beled'den Şırgat'a kadar uzanan hatta Dicle Nehri'nin iki tarafına yerleşiyor. Saddam yönetiminde aşiretlerin hiçbir rolü yoktu, göz ardı edilmişlerdi. 2007'den bu yana aşiretler güçlerini göstermeye başladı. Anbar ve Selahattin'de emniyetin sağlanmasında çok büyük rolleri oldu. Çünkü aşiret reisleri El Kaide örgütlerine karşı durup, onlarla savaştılar. Güvenliğimizi biz onlara borçluyuz. 2009'da yapılan yerel seçimlerde aşiretlerin rolünün ne denli büyük olduğu görüldü. Dokuz aşiret reisi Selahattin Vilayet Meclisi'ne seçildi. Ben de onlardan biriyim.

Güvenliğin sağlanmasında aşiretlerin rolünden bahsettiniz. Bizim görebildiğimiz kadarıyla Irak'ın en önemli sorunlarından biri güvenliğin tam olarak sağlanamamış

olması. Selahattin vilayetindeki güvenlik sorunları ve bu sorunların kaynakları nelerdir?

Irak'ta Kürt bölgesinden sonra güvenlik durumunun en iyi olduğu şehir Selahattin'dir. Kerkük'te, Musul'da, Bağdat'ta çok büyük sorunlar var. Biz bu güvenli durumumuzu emniyet güçlerine ve halkın onlarla işbirliği yapmasına borçluyuz. Bana göre emniyet güçleri partilere hizmet etmiyor. Zaten bu nedenle başarılı oldular. İçişleri Bakanlığı'na bağlılar. Hiçbir partinin etkisi yok üzerlerinde. Ancak Musul'da emniyet güçlerinin yarısı peşmergelere bağlıdır. Diğer yarısı da Sünni ve Şii partilere bağlıdır. Kerkük'te peşmergelerin etkisi çok büyük. Diyala'da ve Bağdat'ta ise siyasi partilerin etkisi büyük. Bu nedenle oralarda emniyet pek sağlanamıyor.

Tuzhurmatu'da da peşmergeler hâkim sanırız...

Orada bağlantıları var, ama karar sahibi değil-ler.

Peki, Selahattin vilayetinde güvenliğin sağlanmasında Sahva'nın yani Uyanış Konseylerinin rolü oldu mu?

En önemli rol onlarındır.

Bildiğimiz kadarıyla bu yılbaşından itibaren Sahva güçlerinin bir kısmının sivil görevlere aktarılması, bir kısmının da güvenlik gücü olarak kalması planlanıyor...

Evet yüzde 20'si güvenlik güçlerine aktarılacak.

Bu durumdan Sahva güçlerinin bir kısmının memnun olmadığı ve maaşlarını düzenli olarak alamadığı söylentileri var?

Doğrudur.

Peki, bu Selahattin vilayetinde de güvenlik sorunu yaratabilir mi?

Sivil görevlere atandılar ama biz oldukları noktadan onları çekmemeye karar verdik. Da-

irelere bağlılar ama görevlerinin hala caddede yapıyorlar. Maaşları dördüncü aydan itibaren bize aktarıldı. Hazine'de duruyor, ama ödeme emri gelmedi. Şu an hala orduya bağlılar. Ordu onlara 2 aylık maaş borçlu. Bu yılın sonuna kadar bu durumun böyle kalmasına karar verildi, ondan sonra bir çözüm yolu bulunacak.

Seçim sonuçlarını nasıl yorumluyorsunuz ve Selahattin Vilayeti açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?

Selahattin'de El Irakiye Listesi birinci oldu. Sandalyelerin üçte ikisini aldı. 12 sandalyeden 8'inin sahibi. Geleceğimiz çok iyi. Vatandaşlarımız laik partilere teveccüh göstermiştir. Burada dini partiler güç kaybettiler. Bu durum bizim ilimiz için iyidir. Irakiye'nin bu başarıyı elde etmesinin nedeni, Selahattin halkının şimdiki hükümetten yana olan sıkıntısıdır. Hükümetin halkla işbirliği yapmaması ilgi göstermemesine tepki var.

Selahattin vilayetindeki Türkmenlerin durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bu değişimde rolleri var. Çünkü mecliste 2 sandalye kazandılar. Aslında kendilerini toparlasalar 2 sandalyeden fazla kazanırlar ve Selahattin için daha büyük roller oynayabilirler.

Türkiye'nin Irak politikasını nasıl değerlendiriyorsunuz? Bir de Türk yatırımcıların Selahattin'e gelip burada yatırım yapması için neler yapılabilir? Burası Türk yatırımcılar için uygun ve güvenli bir yer mi?

Türkiye'nin Irak politikası çok olumlu bir politikadır. Özellikle işgale ortak olmaması çok önemli oldu ve olmaya devam edecek. Bu olay Iraklıların gözünde Türkiye'yi daha da büyüttü. Türk yatırımcılarına gelince, ben hep söylerim, "Neden Türk yatırımcıları buraya getirmiyorsunuz?" diye. Selahattin Valisi olarak sözüm, bu vilayetin kapıları Türk yatırımcıları için açıktır. İstedikleri konuyu onlarla konuşabiliriz.

Teşekkür ediyoruz.

1.12. DEMOKRATİK ŞEBEK TOPLULUĞU GENEL SEKRETERİ DR. HUNAİN AL-KADDO

24 AĞUSTOS 2009

ORSAM: Sayın Kaddo Iraklı Şebekler Türkiye’de yeteri kadar tanınmıyor. Bizlere bu konuda genel bir bilgi verebilir misiniz?

Hunain Kaddo: Önce, kısaca kendimi tanıtayım. Musul’un Batarla ilçesinin Alireş köyündenim. Şu an Irak Meclisi’nde Şebek milletvekili olarak görev yapıyorum. Bunun yanı sıra, insan hakları komisyonu ve anayasa değişiklikleri komisyonu üyesiyim. Ayrıca, Musul ve Basra üniversitelerinde hocalık görevi de üstlendim.

Şebeklere baktığımızda ilk olarak yaşadıkları bölge hakkında bilgi vereyim. Şebekler, Musul’un Ninova ovası düzlüğünde bulunan yaklaşık 60 köyde yaşamaktadır. Gökceki ve Vazliye en büyük köylerimizdendir. Bu köylerin bir kısmının nüfusu 10 bini aşmaktadır. Şebekler, Sünni ve Şii olarak ikiye bölünmüş durumdadır. Şiiler çoğunluktadır. Şebeklerin Şii olanları önceden Alevi-Bektaşî idi. 1950’lere kadar bunların kendi tekkeleri vardı. 1960’da Muhsin el Hâkim harekete geçti ve Musul’da ilk Şii Camiisini inşa etti. Şii mercinin otoritesi gittikçe arttı. Aslen, Alevi-Bektaşî olan, Sufî olan birçok Şebek Şii oldu, Caferî oldu. Şebekler Şebek dilini konuşmaktadır. Bu dil çevredeki dillerin etkisinde kalmış ve bu dillerden birçok kelime içermektedir. Şebek dilinde; Türkçe, Kürtçe, Arapça ve hatta Farsça kelimeler vardır. Bunun da sebebi kültürlerin iç içe yaşamasıdır. Şebek köylerinin etrafında Arap köyleri, Kürt köyleri ve Türkmen köyleri vardır. Ondan dolayı Şebek diline diğer komşu diller karışmış durumdadır. Bu benzerlik Araplarla, Türklerle, Kürtlerle konuşabileceğimiz anlamına gelmemektedir. Bu

dilleri herhangi bir Şebek köylüsü anlayacak durumda değildir.

Şebekler Irak’ta kendi dillerinde okuyup yazabiliyor mu, böyle bir anayasal hakları var mı?

Şebeklerin Kürdistan ittifakı ile büyük problemi vardır ve bu devam etmektedir. Anayasa yazılırken Anayasa Komisyonu üyele-

rinden biriydim. Biz o zaman 15 bini aşan imza toplayıp Şebek isminin anayasaya geçmesi için başvurduk. Birçok gösteri ve protesto yaptık, Amerikanlarla görüştük. Ancak, Kürt ittifakı Şebek isminin anayasaya geçmesine mani oldu. Saddam Hüseyin düşene kadar Kürtler Şebekler hakkında herhangi bir iddiada bulunmamıştı. Saddam rejimi düşene kadar Şebek topraklarına Kürt bölgeleri içinde olduğuna dair herhangi bir söylemleri ve talepleri yoktu. Ancak, Saddam gittikten sonra durum değişmeye başladı. Bu bölgeleri Kürt bölgesine katmak için Şebekleri Kürt ilan edip yeni terim getirdiler: “Şebek Kürt’ü”. O günden beri toprağımız, kültürümüz, dilimiz, dinimiz ve varlığımız için Kürtlerle çatışma içindeyiz. Bu bölgeleri Kürtleştirmek için köylerimizde 50’ye aşkın parti bürosu açıldı. Kürtlerden maruz kaldığımız saldırılar Saddam Hüseyin döneminden daha ağır ve fazla olmaya başladı. Saddam Hüseyin Yezidileri, Gergerileri, Hristiyanları ve Şebekleri Araplaştırmaya çalışmıştı. Ancak topraklarına el koymamıştı. Kürtler ise şimdi zalim bir atakla Şebekleri, Hristiyanları, Gergerileri Kürtleştirmeye çalışıyor. Kürtler, Irak hükümetinin güçsüzlüğünden ve ABD işgal güçlerinin desteğinden yararlandı. Kürt partileri iki yönlü bir strateji uygulamaya başladı. 1. yöntem ile rüşvet ve maddi yardımda bulunarak, insanlar arasında Kürt tezi destekçileri yarattılar. 2. strateji ise

Şebek insanlarını korkutmak, sindirmek ve kendi emellerine uydurmak için şiddet uyguladılar. İşte bu bağlamda tutuklamalar, insan kaçırmalar, hapsedme ve buna benzer baskı unsurları hayata geçirildi. Şebekler şu anda varlıklarıyla, tarihleriyle, kültürüyle yok olma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Kürtlerin Şebek bölgelerini Kürtleştirme amacı topraklarını genişletmek ve böylece Musul vilayetinin yarısını kuzeyin, yani Kürt bölgesine katmaktır. Aslında hiçbir Şebek köyünde tek bir Kürt aile bile yoktur. Kürt partileri; peşmerge güçlerine sahip. Ayrıca, Ocak 2009'da yapılan yerel seçimlerde Musul vilayet meclisinin hâkimiydi. Bu kurumu da kullanarak hedeflerine doğru yürümeye başladılar.

Ocak 2009'da yapılan yerel seçimler sonrasında Musul Vilayet Meclisi'ndeki Kürt hâkimiyeti devam etmiyor değil mi?

Hayır. Son seçime kadar hâkimdiler. Daha önce Irak ordusunda 2. Alay Komutanlığı tamamen Kürtlerden oluşuyordu. Bu komutanlığı amaçları için kullandılar ama şimdi durum biraz değişti. Daha önce 2. Alay Komutanlığı emirleri Erbil yolu üzerindeki Selahaddin köyünden alıyordu. Burada Barzani'nin karargâhı bulunmaktadır. Bu alayın Musul'da da merkezi vardır. Musul Komutanlığı Ocak 2007'de bütün korumalarının tutuklanması kararını çıkarttılar. Bunun nedeni Kerkük sorunu ve tartışmalı bölgeler hakkındaki tutumumdur. Kürtler artık "Tartışmalı Bölgeler" terimi yerine yeni bir kavram kullanmaya başladı: "Ayrılan bölgeler". Bu bölgeler Kürtlerin araziymiş ve sanki geri alınacak bölgeler olarak tarif edilmektedir. Şebekler ve diğer birçok azınlık 2006 yılında Samarra olayından sonra büyük saldırılara uğramaya başladı. Tam bir hedef olduk. Şebeklerden ve Şii Türkmenlerden 1000'e yakın kişiyi öldürdüler. 10.000 aileyi göç ettirdiler. Bunu yapanlar silahlı terör örgütleriydi.

"Tartışmalı Bölgeler'de" yaşayan halklar neden 2006'dan sonra hedef haline geldi?

Samara'yı bahane ve koz olarak kullandılar. Şii-Sünni ayrımı çıkardılar ve bize karşı bunu kullandılar. O zaman peşmergeleden oluşan 2. Alay Komutanlığı Şebekleri ve Türkmenleri o bölgede korumadı. Bu saldırıların ana hedefi azınlıkları Kürtlerden korunma istemeye mecbur bırakmaktır. Herkes kaynağı belli olmayan güçler tarafından kaçırılıyor ve öldürülüyordu. Bu nedenle Kürtlerden koruma istemeye mecbur bırakılıyorlardı. Kürtler her ne kadar özgürlük ve demokrasiden bahsetse de uygulamada diktatördürler. Kürt politikalarına karşı gelen birçok insanı tutuklamaya kalkıştılar. Dervişler ve Baybuk köyleri hedef alındı, saldırılar düzenlendi. Bazı diğer Şebek köylerinde de bu saldırılar meydana geldi ve bu köylerde birçok insan tutuklandı. Bunlar Başika ve Bartalla'da bulunan KDP büroları tarafından yapıldı. Kürt partileri bütün Türk ve Şebek köylerinde yaşayan insanları korkutmaya sindirmek için çekirdek teşkilatlar kurmaya başladılar.

Şebeklerin toplam nüfusu ne kadardır?

Şebekler Musul'a bağlı Hamdaniye ilçesinde çoğunluğu temsil etmektedir. Ayrıca, Bartalla nahiyesinde, Musul merkeze bağlı Başika'da da çoğunluktadırlar. Ancak, Tilkef nahiyesinde azınlıktırlar. Arap olan Nemrut nahiyesinde yine azınlıktadırlar. Birçok Şebek Araplaşmıştır. Saddam zamanında Musul'a yerleştiler ve Arap aşiretlerinin himayesi altına girdiler. Şebek olduklarını unuttular. Bunları hesaba katmazsak toplam nüfusumuz 200 veya 250 bin kişi arasındadır.

Şebekler yüzlerce yıl boyunca Araplarla Türkmenlerle, Yezidilerle, Hristiyanlarla Kürtlerle çok güzel geçinmiştir. Şebekler onurlu, güvenilir, saldırgan olmayan insanlardır. Şebekler dürüst oldukları için birçok Musullu tüccar sermayelerini Şebeklerle ortak kullanmakta ve ticaret yapmaktadır. Böylece Şebekler Musul'un ekonomisine etki edecek güce sahip olmuştur. Saddam Hüseyin zamanında; Irak içini ve özellikle Ürdün'ün başkenti

Amman'a ve Türkiye'ye gerçekleşen petrol transferinde kullanılan en büyük petrol tankerlerine sahiptiler. 2003'te işgalden kısa süre sonra Musul'da bir vilayet meclisi kuruldu. Ben o vilayet meclisinde üyeydim. 20 Mayıs 2003'te de ilk Şebek siyasi partisini kurdum.

Şebekler neden siyasi parti kurdu ve ismi nedir?

Merkezi Musul'dadır adı; "Demokratik Şebek Topluluğu'dur". 2003 yılı ve sonrasında Kürtler bu oluşuma yaklaşmaya başladı, destek toplamak için uğraş verdiler. Gerek maddi olarak, gerekse korkutma yoluyla gelen Kürt taleplerine boyun eğmedik. Bunun üzerine Hasra Goran liderliğinde 2006 yılında KDP bir oluşum teşkil etti. Şebek İstişare Heyeti. İlk toplantısını bir Kürt köyünde yaptı. Erbil'e yakın bir köy. Hedef Şebekleri de ikiye bölmekti. Buna eski Baas partisi üyesi bazı Şebekleri de dahil ettiler. Bu teşkilatın başkanı Molla Salim Cuma Hıdır'dır. Musul'da olan Topzava köyündendir ve Şebektir. Saddam zamanında "Arap aşiretindeniz" diyordu. Saddam'ın özel koruma ve güvenlik üstlerine üyeydi. Saddam'ın güvenlik teşkilatında olan Hıdır daha sonra Sadr grubuna katıldı. Kürtler böyle eski Baas üyelerini ve para peşinde koşanları topladı. Böylece, yeni bir Şebek oluşumu kurdurdu.

Kürtler bu stratejilerinde ne kadar başarılı oldu. Şebeklerde bölünme yaratılabildi mi?

Ocak 2009 il meclisleri yerel seçiminde; Şebek ve diğer azınlıklar için kota verilmesini talep ettim. Kürtler, Şebeklere bir kota verilmesine itirazda bulundu. Ancak, Şii ittifakı bu noktada ısrarlı davrandı "Şebek ismi geçmezse hiçbir azınlığın ismi geçmeyecek" dediler ve başardık. Şebekler, 2008 yılında Irak'ta azınlık olarak tanındı. Kürtler miting yapmaya başladı. "Şebek ismi geçmesinin anlamı yoktur bunlar Kürt'tür" dediler. Parlamentoya bile geldiler ve tartıştık. Televizyonda bu konular hakkında konuşmalarım oldu. Şimdi bu

kota gerçekleşti ve bu sefer kendini Kürt olarak tanıtan Molla Salim, Şebek kotasından parlamentoya girmek istedi. Kürt partileri büyük paralar harcayarak bu Şebek sandalyesini kapmaya çalıştı. Şebek ailelerini satın almak için para dağıtmaya başladılar. Seçim propagandasını yürütmek için Molla Salim'e de para verildi. Yerel seçimlerde Şebeklerin oylarının %70'ini kazandık. Musul il meclisine giren Şebek aday benim temsilcim olan Husey Abbas'tır. Şu an Musul il meclisinde ve imar komisyonunda üyedir. Molla Salim ise oyların %20'sini aldı. İşte sizin "Kürtler Şebekleri bölmede başarılı olabildi mi?" sorusunun yanıtı buradadır. Yani Kürtlerin adayını değil gerçek Şebek adayını desteklediler.

Irak dışında herhangi bir finansman kaynağımız yoktur, yardım almıyoruz. Kürtlerin bu kadar paraları, bu kadar baskı unsurları varken ve her şeye hakim olmalarına rağmen yine de yerel il seçimlerinde biz kazandık. Şimdi aramızdaki bu çekişme devam ediyor. Esas çekişmemiz meclis seçimlerinde olacak. İl meclisi seçiminde kazanmamız Kürtler aleyhine bir referandum mahiyetinde oldu. Kürtler oradan yenik çıktılar. Şimdi Kürtler "Şebekler'in hepsi Kürt'tür" iddiası ile yola çıkmalarına karşın, ister BM nezdinde, ister Irak'taki bütün siyasi oluşumlar gözünde zor duruma düşmüştür.

Irak parlamentosunda Şebekler için kota var mı?

Mevcut parlamentoda böyle bir kota yoktur. Ben Şii ittifakından girdim ama bağımsızım. Ocak 2009'da yapılacak genel seçimler sonrası parlamentoda Şebeklerin bir sandalyesi 1 kişilik sandalyesi olacak. Şebeklerin ismi El-Yekin olan bir gazetesi vardır. Haftalık bir gazetedir ama maddi olanaklar nedeni ile Arapça olarak ayda bir çıkarıyoruz. Bu gazetemizin ilk iki sayfası Şebekçedir. 4 tane web sitemiz vardır. Bir tanesi yasal sitemizdir ve Arapça olarak yayın yapmaktadır. www.alshabak.net adresinden hizmet vermektedir. İngilizce olarak

www.shabaknews.com da bulunmaktadır. Bizim Şebek oluşumumuz laik, ılımlı, hiçbir sivriri yanı olmayan bir oluşumdur. Şebekler Irak halkının ve toprağının bütünlüğünden yanadır. Şebekler Musul vilayetinin bölünmemesi konusunda ilk savunma hattı sayılır. Bizim görüşümüz; federal sistemin Irak'ı birbiriyle çatışan, zayıf ve güçsüz 3 bölüme ayırdığıdır. Bu yüzden biz karşıyız. Çünkü bu federal sistem hem etnik hem de mezhepsel esaslar üzerine kurulmuş bir federal sistemdir. Benim bu konu üzerine birçok yazı ve incelemem vardır. Biz 140. Maddenin uygulamasının da karşındayız. Kerkük'ün kuzey bölgesine katılmasına karşıyız ve tartışmalı bölgeler terimini de kabul etmiyoruz. Bu bölgelerin Kürt bölgesine katılmasını istemiyoruz.

Şebek köyleri şu an tartışmalı bölgeler olarak geçen ve Kürtlerin talepte bulundukları yerler içinde mi yer alıyor?

Şebek köylerinin tamamı tartışmalı bölgeler içinde geçiyor ve tamamı için Kürtlerin talepleri vardır.

Şebeklerin sadece 60 köy mü var?

Evet. Zaho'dan aşağı Bedri'ye kadar olan hatın üzerinde Kürtlerle Arapları birbirinden ayıran bu bölgelerde azınlıklar vardır. Hırıs-tiyanlar, Yezidiler, Türkmenler vs. Bütün bu bölge ne Arap'tır ne de Kürt. Erbil şehri de Türkmen idi ancak Erbil'i Kürtleştirdiler.

Şebek dili Saddam sonrası okullarda öğretiliyor mu, ya da Şebekçe yayın yapılıyor mu?

2003'ten sonra Şebekler hakkında kitaplar çıktı. Bunların bir kısmını çıkaranlar Kürt'tü. Kürtlerle bağlantı kurulması amacıyla çıkarıldı. Maddi imkânlarımız olmadığı için hiçbir şey yapamıyoruz. Demokratik Şebek Topluluğu adlı partimizin finansman kaynağı kendi şahsımdır.

Şebek çocukları Şebekçeyi aileleri dışında bir yerde öğrenme imkânına sahip midir?

Hayır, sadece anne ve babadan öğreniliyor, evlerde konuşuluyor. Irak'ta eğitim dili değildir.

Kuzey Irak bölgesel yönetimi sınırları içinde yer almayan Şebek köylerinde fiili hâkimiyet Kürtlerde midir?

60 Şebek köyünün tamamında fiili hâkimiyet Kürtlerdedir.

Şebek köyü olan Hazne'ye düzenlenen son kanlı saldırıyı kimler niçin yapmış olabilir?

Hazne köyünün hepsi Şebek'tir ve Şii mezhebine mensuptur. Köy 1000 evden ibarettir. Bartalla nahiyesine yakın büyüklüğü vardır. Saldırıyı düzenleyenler damperli kamyonla ve önlerinde kamyonu rehberlik yapan BMW marka bir araba ile geldiler ve Kuzeyden Kürt bölgesinden geldiler. Çünkü Güneyden Musul çıkışlarında arama vardır ve bundan dolayı güneyden gelmeleri mümkün değildir. O kadar büyük bir eylem yaptılar ki 50'nin üstünde ev yıkıldı. Yaz olduğu için insanlar evlerinin damlarında yatmaktadır. Bu sayede ölü sayısı daha az olmuştur. Sabah ezanından hemen sonra Şii Camiisinin yanında patlama oldu. 40 ölü ve daha fazla yaralı var. 11 nüfuslu aileden 1 kişi kaldı. Bir ailenin 4 oğlu öldürüldü. Saldırıyı düzenleyenler BMW marka araba ile kaçtılar.

Saldırıyı düzenleyenlerin kim oldukları ve ya nereden geldikleri biliniyor mu?

Saldırıyı "Kürtler yaptı" diyemem. Fakat olaydan çıkar sağlayacak olan Kürtlerdir. Amaçları "azınlıklar zayıf düşsün ve Kürtlerden koruma talep etsin"dir. Ayrıca, Kürtlerin bu saldırıda başka bir sorumluluğu da vardır. Irak ordusunun bu bölgelere girmesine mani oluyorlar. Irak ordusu girebilse bu saldırılara engel ola-

bilir. Irak ordusunun girişine engel oldukları için bir kat daha sorumludurlar. Bu bölgede bir güvenlik sorunu vardır.

Son olarak Türkiye ile ilişkiler ve beklentileriniz hakkındaki fikirlerinizi anlatabilir misiniz?

Türkiye'nin şüphesiz ki Irak'ın güvenliğinin sağlanmasında çıkarı vardır. Türkiye biliyoruz ki Irak toprak bütünlüğünden yanadır. Irak'ın parçalanması Türkiye içinde olumsuz bir sonuçtur. Irak'ta güvenliğin, istikrarın ve halkın güvenliğinin sağlanması için Türkiye ile fikir alışverişinde bulunmak bizim için önemlidir.

Irak'ın istikrarı ve güvenliği bizim de arzu ettiğimiz hedeflerden biridir. Bu, Türkiye'nin de yararına bir noktadır. Irak'ın alt yapısının oluşturulmasında Türkiye'nin büyük bir rolü olabileceğine inanıyoruz. Türkiye bu ülkeyi yeniden yapılandırmak için büyük bir tecrübeye sahiptir. Biz de bu tecrübeden yararlanmak istiyoruz. Türkiye'nin özellikle son 10 yıl içinde her türlü konuda büyük gelişme kaydettiğini görüyoruz ve bunu ilgiyle takip ediyoruz.

Sayın Kaddo değerli zamanınızı ve bilgilerinizi bizimle paylaştığınız için teşekkür ederiz.

1.13. IRAKLI YEZİDİ EMİRİ ENVER MUAVİYE İSMAİL

23 AĞUSTOS 2010

ORSAM: Öncelikle kendinizi tanıtabilir misiniz?

Enver Muaviye: Adım Enver Muaviye İsmail. Dünyadaki ve Irak'taki Yezidilerin Emiriyim. Aynı zamanda üç kitabın yazarıyım ve üç yıl önce Yezidi Ulusal Irak Kitlesi'ni kurdum. İsviçre'de tarih araştırmalarında yüksek lisansımı yaptım. Yezidilerin tarihini ve sosyal yaşamını ele aldığım bir kitabım var. Güvenlik nedeni ile işgalden sonra çoğu zaman Irak dışında yaşamaya başladım. Şu an Irak'ta kurduğum Yezidi grubu çalışmalarına devam ediyor. Bazı etnik gruplar tarafından hedef gösterilmiş durumdayız. Bu nedenle can güvenliğimiz için yurtdışında yaşamam gerekiyor.

Yezidilik Türk kamuoyunda çok iyi tanınmıyor. Bize biraz Yezidilik hakkında bilgi verebilir misiniz?

Yezidilik iki aşamadan geçmiştir. İlk dönem

Asuri ve Babil dönemlerinde "Güneşe Tapanlar" olarak bilinmektedir. Yaklaşık bin sene önce de Şeyh Udey bin Misafir Emevi geldi. O zaman da ikinci aşama başladı. Yezidilerin ismi Şeyh Gudeydi'den geldi. Yezidiler aslına bakılırsa Arap'tır ve Kureyş'ten gelmektedir. Ancak Yezidilik kelimesi Udey

Misafir'in gelmesinden sonra ve Müslümanların bazı sembollerini kullanmasından sonra kullanılmaya başlandı ve bir din halini aldı. Etnik açıdan bakılınca biz de Dürziler ya da Aleviler gibiyiz. Ancak köken olarak Babillere bağlıyız. Sağlam bir Arap soyumuz var.

Peki, Irak'ta iç içe yaşadığı diğer dinlerle benzer ve farklı yönleri nelerdir?

Bazı konularda farklı. Ancak Müslümanlarla birçok ortak noktası var Yezidiliğin. Komşuluk nedeni ile de Hristiyanlığa da benzemektedir. Yezidilerin köklerinin Babil'e dayanması

nedeni ile birçok aşamalardan geçti. Komşularından bazı adetler aldı; bazı adetlerini de onlara verdi. Yani karşılıklı bir etkileşim söz konusu oldu. Ayrıca Irak'ın kuzey bölgesinde hakimiyet kuran güçlerden de etkilenenler oldu. Farsların, Osmanlıların, Türklerin ve İngilizlerin etkisi olmuştur. Ancak sonuçta kökümüz Babillilere dayanmaktadır. Mesela bazı bayramlarımız Babillilere, Asurilere dayanmaktadır. Biz yılbaşını 4. ayda kutluyoruz. Şimdiye kadar eski Babil tarihini kullanıyoruz ve bu nedenle sadece 13 gün farkla kutluyoruz yılbaşını.

Genel olarak Yezidilerin dünyada ve Irak'taki yerleşim bölgeleri, nüfusları hakkında bilgi verebilir misiniz?

Yezidilerin asıl merkezi, Irak'ın kuzey bölgesi ve Musul'dur. Yezidilerin merkez mezarlığı Musul'da bulunmaktadır. Dünyadaki tüm Yezidiler Musul'a mezar ziyaretine gelmektedirler. Ayrıca Suriye, Türkiye, Ermenistan, Gürcistan ve Rusya'da Yezidiler yaşamaktadır. Son 10-20 sene içinde Avrupa'ya da göç etmeye başlamışlardır. Ağırlık olarak Almanya olmakla birlikte az sayıda Avustralya ve ABD'de de Yezidiler bulunmaktadır. Dünya üzerinde toplamda 2-2,5 milyon arasında bir nüfusumuz bulunmaktadır.

Peki, Irak'taki Yezidi nüfusu nedir? Hangi şehirlerde, ilçelerde yaşamaktadırlar?

Çoğunluk olarak Irak'ın kuzey bölgesinde yaşamaktadırlar. Dışarı göç nedeni ile yaklaşık olarak Irak'ta 800 bin Yezidi kalmıştır. Büyük bir kısmı Musul'da yaşamaktadır. Musul merkezdeki sayıları azdır. Genellikle ilçelerinde yerleşiktirler. Şeyhan, Şikan, Tilkeyf, Başika, Bazane gibi yerleşim yerlerinde yaşıyorlar.

Bahsedilen ilçelerde sadece Yezidilerin yaşadığı köyler mi var, yoksa diğer gruplarla beraber mi yaşamakta?

Sadece Yezidilerin yaşadığı köyleri bulunmaktadır. Ancak ilçelerde ve merkezde diğer toplumlarla birlikte yaşıyor. Mesela Başika

bölgelerinde Hristiyanlar var, Yezidiler var, Kürtler var, Şebekler var, bir de bizim kardeşlerimiz Araplar var. Ya da Türkmen komşularımız var. İlişkilerimiz de gayet iyi. Hepimizin köyleri komşudur.

Peki, Bölgesel Kürt Yönetimi sınırları dâhilinde Yezidiler yaşamakta mıdır?

Duhok'ta bulunmaktadırlar. Musul Vilayeti sınırında olan köylerin bazıları Duhok'a bağlandı. Süleymaniye ve Erbil'de sadece çalışmak için giden Yezidiler var. İş imkânlarından faydalanmak için sonradan o şehirlere gidildi, o şehirlerin yerlisi değiller. Erbil ve Süleymaniye'ye iş için gidiş işgalden sonra başladı. İşgalden sonra Yezidi bölgeleri gıda karnesinden bile mahrum kaldı. Barzani'ye bağlı milis gruplar bize çok saldırdı. Çünkü Yezidi bölgelerinde açık bir şekilde hükümetin etkisi yoktur. Ne polis, ne ordu, ne istihbaratın gücü vardır. Yerel memurlar bile merkezi hükümete bağlı değil. Hastaneler bile peşmergelerin elindedir.

Anladığımız kadarıyla Yezidilerin yaşadığı yerler genelde "tartışmalı bölgeler" olarak bilinen ve peşmergelerin halen güçlü olduğu yerler, doğru mudur?

"Tartışmalı Bölgeler" tabiri bizim tarafımızdan kabul edilmemektedir. "Tartışmalı bölgeler" iki ülke arasında olur, bir millet içinde olmaz. Biz "bu bölgeler Kürt milisleri tarafından işgal edilmiştir" diyoruz. KDP eğer kendisini Iraklı olarak nitelendiriyorsa, Arapların, Türkmenlerin, Hristiyanların yaşadığı bölgelerden; örneğin Diyala'dan çıkması gerekiyor. Iraklı iseler zaten ne tartışmalı bölgeler vardır ne de işgal vardır. 1990'lara dönecek olursak 36. Paralelden bir hat çizildiği zaman bazı Yezidi köyleri 36. paralele dâhildi. 36. paralele dâhil olduğu için o köylerin Kürt köyleri olduğu anlamına gelmiyordu. KDP o zamanlardan yaptığı planların sonuçlarını alıyor şimdi. O zamanlar Yezidi dinini değiştirmeye başladılar. Yezidi dini Arilerden ve İran'dan gelen bir dindir dediler. Ve Yezidileri "Kürt" olarak

nitelendirdiler. Önce öğretmenlerle gençleri eğitmeye başladılar. Bu süreç 90'larda başladı. Kürt dilini zorunlu olarak okullarda okuttular. Planlanan işlerin meyveleri 2003 işgalinden sonra alındı. 2003'ten sonra silah zoru ile bizim bölgelerimizi işgal ettiler. Yezidilerin merkezi hükümetle ilişkilerini tamamıyla kestiler. Tarihi değiştirmeye başladılar. Televizyon, internet, gazete aracılığı ile sahte bir tarih yazmaya başladılar. Burada asıl amaç tabii ki Yezidiler değil, Yezidilerin arazileri idi. Bizim arazilerimize el koyup, kendi bölgelerine bağlamak istediler. Irak'ın haritasına bakarsanız Yezidiler; Türkiye, Suriye, Irak üçgeninde yaşamaktadır. O bölgeleri kontrol ettikleri zaman Suriye ile çok kolay bir şekilde bağlanabileceklerini düşünüyorlar. Karayolu ile Irak'ın Türkiye ile olan bağlantısını kesmeyi amaçlıyorlar. Yezidilerin yaşadığı stratejik bölgeleri kontrol etmek istiyorlar.

Kürtler çalışmalarının sonuçlarını aldı dediniz. Şu anki durum nedir, Yezidilerin ne kadarı kendini Kürt olarak tanımlıyor?

2003-2006 yılları arasında Yezidilerin çoğu Kürtlerin yalanlarına inandı. Biz bu üç yıl içinde hiç susmadık. İşgalin ilk gününden itibaren Kürtlerle çatıştık. 2006'dan sonra Yezidi milleti uyandı ve yalanların farkına vardı. Ve bizden taraf oldular. Bu açılım sadece Yezidiler tarafında yaşanmadı. Bu yalanları Irak'ın halkının tamamı, Türkmenler, Şebekler ve Hristiyanlar da anladı. Kürtler bu anlamda başarısız oldular. Ancak şimdi Yezidi bölgeleri silah aracılığı ile kontrol ediliyor ve Yezidilerin hakları yeniyor. Yardımlar doğru şekilde elimize ulaşmıyor. Sadece bizim bölgelerimizde değil, Kerkük'te, Diyala'da, Musul'da, Selahattin'de de aynı şekilde sorunlar yaşanmaktadır. Yezidiler şu anda orada bulunan işgal güçlerinin, milis gruplarının çıkması için çaba sarf etmektedir. Hatta Kürtler arasında da ayrılıklar başladı. Bizim Kürt aşiret liderleri ile ilişkilerimiz sayesinde bazı Kürt partiler de Irak'ın bütünlüğü istemektedir.

Son seçimlere gelecek olursak, Musul'da

Ninova Kardeşlik Listesi adı altında seçime giren Kürtlerin oluşturduğu liste 8 milletvekili çıkardı. Ama Kürtler, Musul'daki 3 azınlık kotasını kazanan adayların ikisinin kendilerinden olduğunu dolayısıyla Kürtlerin Musul'da kazandığı milletvekili sayısının aslında 10 olduğunu söylediler. Bu iki aday da Şebek ve Hristiyan kotasından kazanan adaylar idi. Fakat azınlık kotasından giren Yezidi milletvekilinin Kürtlere yakın olmadığı söyleniyordu. Bu çerçevede seçim sonucunu Musul ve Yezidiler açısından değerlendirebilir misiniz?

Bu da işgal neticesinden doğan bir sorundur. Iraklılar daha demokrasiyi oturtamamışlardır. Ben sadece Yezidiler adına konuşmuyorum aslında, Türkmenler, Hristiyanlar hepimiz aynı durumdayız. Kürtler hem silah zoruyla hem de maddi baskıyla bu kadar milletvekili çıkarabildi. Yoksa Kürtler kendi halklarından bile bu oyu alamazlar. Çok büyük sahteliklerle alındı bu sonuç. Ancak Kürtler; Yezidileri, Türkmenleri ve diğer etnik grupları kaybettiler. Çünkü bu sefer çok açık sahtelik yaptılar. Sandıkları gözlemcilerin önünde boşaltıp, oyları değiştirdiler. Ve tüm bunların sonucu olarak artık halk onlara güvenmemeye başladı. Mesela Şebekler konusunda oyun oynadılar. Şebek kotası için kendilerine bağlı, silah gücüne ve maddi güce sahip birini aday gösterdiler. Kürt Listesinde kazanan 8 adaydan 6'sı Yezidi. Bunun siyasi bir anlamı var. Bu da riskli bir oyundur. Bağdat Parlamentosu'nda bu Yezidiler, "Biz Kürt bölgesine bağlanmak istiyoruz" diyeceklerdir. Üzülerek söylüyorum ki, çoğu ulusalcı Arap partileri bu noktaya hiç dikkat etmediler. Seçilen 6 adayı Kürtler bilerek Yezidi seçti. Neden geçen seçimde sadece 1 Yezidi seçilmişti. O Yezidi adaylar Kürtlere bağlıdır ve Yezidileri temsil etmektedir. Aralarından biri Almanya'ya ziyarete gittiğinde bana açık açık; "biz hakkımızla seçilmedik, sahtelik vardı ve parti çıkarları için seçildik" dedi. Bu da KDP'nin yıllar önce temelini attığı planlardan birinin meyvesidir.

Peki, o Yezidi adaylar oylarını Yezidilerden

mi yoksa Musullu Kürtlerden mi aldılar?

Ben 8 milletvekilinin tamamını sahtelikle kazandıklarını söylüyorum. Musul'da bulunan Kürtler dahi El Irakiye Listesini desteklemiştir. Hadba Listesi içinde Kürt adaylar bulunuyordu. Musullu Kürt aşiretlerin çoğu Araplarla beraber hareket etmiş ve Hadba'yı desteklemiştir.

Yezidi kotasından seçilen aday hakkında bilgi verebilir misiniz?

Seçilen aday Yezidileri değil, işgalden sonra oluşan Yezidi milleti temsil etmektedir. Yezidilik bir din iken Yezidilik'i bir etnik grup olarak savunan görüşler ortaya çıktı işgalden sonra. Seçilen aday bu düşüncüyü temsil etmektedir. Bu gerçeği yansıtmamaktadır çünkü bu düşünce işgalden sonra oluşmuştur. Irak'ta Yezidi milleti adı altında yeni bir etnik grup yaratılmıştır. Seçilen aday da onları desteklemektedir.

Seçilen adayın Kürtlerle ilişkileri nasıl?

Henüz bu konudaki tavrı belli değil. Bizim birleşmemiz için bu etnik isimlerden kurtulmamız gerekiyor. Yezidiler işgalden sonra üç parçaya bölündüler. Kürtleşenler var, Yezidiliği millet olarak algılayıp; "Ben Yezidiyim, biz milletiz diyenler" var, bir de bizim gibi Arap olup, Yezidiliğin din olduğunu savunanlar var.

Peki, Yezidiliği din ve millet olarak algılayan iki akımın siyasi konulara bakışında bir fark var mıdır?

Siyaseti bu konunun dışında bırakırsak, tüm Yezidiler Irak'ın birliğini isterler. Bu ayrımlar "Ben Iraklıyım" dedikten sonra önemli değildir. Biz "Irak" kelimesine bağlı kalırsak, işgalden sonra çıkan tüm ayrımları silebiliriz. Eğer bir gün Irak'ta gerçek bir demokrasi olursa, o zaman kimin nereye bağlı olduğunun bir önemi kalmaz zaten. Aramızda hiçbir fark olmaz. Etnik isimlere bağlı kalmamayı işgalden sonra

öğrenmiş olmamız lazım.

Son seçimlerde siz aday oldunuz mu ya da bir adayı desteklediniz mi?

Ben Musul'da Irakiye Listesinden seçime katıldım. Seçimlerden 1 hafta önce Irak'a geldim. El Irakiye Listesi'ni desteklediğimi açıklamamdan 2 gün sonra Mesut Barzani başkanlığındaki KDP bürosu Vali'nin yanına gitti ve benim hakkımda tutuklama kararı aldılar. Bu karar polise değil, Irak ordusuna verildi. Çünkü Musul'da bulunan polisler Irakiye Listesi'ne yakındır. Tutuklama kararının gerekçelerinin yalan olduğunu Musul'daki polisler biliyordu. Irak ordusuna tutuklama emri verildiğinde beni Valilik beni savundu. Seçimlerden sonraya kadar kalmamı rica ettiler. Korumamı arttırdılar ve beni Kürt milislerden koruyacaklarının sözünü verdiler. Tüm bu olanlar aslında Kürtlerin benim şahsımdan ne kadar korktuklarını ortaya koyar. Bizim Kürt halkı ile bir düşmanlığımız yok. Ulusalıcı Kürt partilerle düşmanlığımız yok. Benim hakkımda ve Irakiye hakkında yapılan sahtelikleri ortaya çıkardık. Yezidi gözlemcilerin bize ilk sonuçlarda söyledikleri ve bazı televizyon kanallarında da duyurulduğu gibi ben kazananların içindeyim. Ancak bu kadar büyük sahtelik beklemiyorduk. Ama bu bile bizim işimize yaradı. Bizi daha çok birbirimize bağladı ve Irakiye Listesi liderlerine Musul'da benim bir tabanım olduğunu kanıtladı.

Yezidilerin kendine ait bir dili var mıdır? Bunu şu nedenle soruyorum, önümüzde nüfus sayımı var. Sayımda "Ana diliniz nedir?" sorusu sorulacak. Yezidiler bu soruya ne cevap verecekler?

Bizim kutsal kitabımız Aramice, eski Arapça dilinde yazılmıştır. Şimdi ise Yezidiler Arapça ve Kürtçe konuşmaktadır. Komşuluktan dolayı başka dilleri de konuşanlar vardır. Sayım şimdi yapılırsa bizim için büyük problem yaşanacaktır. Kürt milisleri seçim zamanında yaptıkları gibi aynen nüfus sayımında da sahtelik yapacaklardır. Biz bu nedenle sayımın

ertelenmesini istiyoruz. Erteleme sadece Yezidilerin değil, tüm Irak halkının lehinedir. Irak işgal altındadır, hükümet daha kurulmamıştır.

Peki, şu an sayım olursa Yezidilerin çoğu anadil olarak ne yazacaktır?

Bazı bölgelerde örneğin Başika ve Bazane'de 100.000 Yezidi evi bulunmaktadır ve onların hepsi Arapça konuşmaktadır. Diğer bazı bölgelerde Kürtçe yazabilirler. İşgalden sonra bu bölgelerde Kürtçe konuşmaya zorlandılar.

Seçimler yapıldı, sonuçlar açıklandı fakat hükümet hala kurulamadı. Bu süreç ile ilgili ne düşünüyorsunuz?

Bunu dış aktörlerin etkisi olarak görebiliriz. İşgalin yazdığı anayasaya göre en fazla sandalyeyi kazanan koalisyon hükümet kuracaktır ve bu da El Irakiye Listesi'dir. Bu listedekiler ülkeleri için bir şeyler yapacak insanlardır. Çoğu da laikdir. Kim Irak'a hizmet etmek istiyor, kim dış aktörleri destekliyor bu apaçık

ortadadır.

Son olarak Türkiye'nin Irak politikası hakkında neler düşünüyorsunuz ve Türkiye'den Yezidiler olarak beklentileriniz nelerdir?

Açık bir şekilde şunu söyleyebilirim ki Türkiye işgalden sonra çok onurlu davranışlar sergiledi. Bunu sadece ben söylemiyorum, tarih de söyleyecek. İşgal güçlerini Irak'a kendi topraklarından sokmadı. İşgalden sonra ise her zaman Irak'ın birlik ve beraberliğinin sağlanması için çaba harcadı. Türkiye, Irak'ın içişlerine hiç müdahalede bulunmadı. Ayrıca Irak'taki partiler arasında işbirliği sağlamaya çalıştı. Irak'ta hükümet kurulduğu zaman bu iyilikler unutulmayacaktır. Biz Yezidiler olarak Türkiye'den birlik beraberlik yönündeki çabalarının devam etmesini istiyoruz. Çünkü Türkiye bölgede büyük ve güçlü bir devlettir.

Bize zaman ayırıp sorularımızı yanıtladığınız için teşekkür ederiz.

ORSAM: Bize biraz kendinizden bahseder

1.14. IRAKLI KAKAİLERİN DEDESİ ALİ YUSUF

TARİH

misiniz?

Ali Yusuf Muhammed: Ben Ali Yusuf Muhammed Dede. 1960, Kerkük doğumluyum. Okulumu Kerkük'te bitirdikten sonra 3 yıl Musul'da, 3 yıl da Bağdat'da lisansta Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümünü bitirdim.

Ondan sonra 1983'te askerliğe gittim. İran ile Irak arasında 8 yıl süren savaş boyunca savaşa katıldık. Tabi önde değildik, Maliye Müdürlüğü'nde çalışırdık. Ondan sonra öğretmen olarak okullara devam ettim. Öğretmenliğe Kerkük civarındaki köylerde baş-

ladım. 1991'de evlendikten bir yıl sonra oradan kaçtık. Oranın durumu Saddam zamanında iyi değildi. Erbil'e geldik ve öğretmenlik yapmaya burada başladım. Burada da maddi açıdan iyi olmayan durumlar vardı. Ondan sonra imtihanlar ile kabul edilip müfettişliğe başladım. Şimdi de müfettiş öğretmen olarak çalışıyorum.

1990'larda göç ettik dediniz. Bu dönemde neler yaşadığınızdan bahsedebilir misiniz?

O dönemde çok şey yaşadık. 1991'de evlen-

dikten 1 yıl sonra Erbil kentinin bir köyünde 2 gece kaldık. Saddam zamanında o bölgeye bir baskın yapıldı. Bu sırada bizler de tutuklandık. Bize Kürt grupları ulaştı ve bizi oradan kurtardılar. O durumlar çok zor durumlardı.

Kakai olduğunuzu biliyoruz. Bize biraz Kakailikten bahseder misiniz?

Kakailer aynı Alevi, Bektaşî gibidir; ama aynı bir dil, Kürtçe kullanırlar. Bektaşî Veli'nin bütün sözleri, kitapları var. Aynı Alevilik gibi, Hz. Ali'den, Hz. Muhammed'ten aynı şekilde bahsedilir. Cemlere katılma da aynı şekilde Bektaşîler gibidir; ama okuma yazıları Kürtçe'dir.

Sizin diliniz Kürtçe mi tamamen?

Bizim taliplerimizin dili Kürtçe'dir. Bektaşîlik Türkiye'de Türkçe; ama İran'a gitsek talipleri Farsça konuşur. Onlara Farsça bir şeyler öğretirler. Bizim büyük dedelerimiz Kürtlere dedelik yapmıştır. Onlarda da Hacı Bektaş, gibi büyük kerametler vardı. Bizim de inancımı Allah'a, Muhammed'e ve Ali'yedir. Bizde kalan ruhtur, ölen ceset.

Kakailer etnik bir grup mu yoksa dini bir grup mudur?

Aynı Alevi ve Bektaşî gibidir; ama dili Kürtçedir.

Etnik köken olarak Türkmen misiniz? Kürt müsünüz? Arap mısınız?

Biz Türkmeniz. Bizim Erbil'deki taliplerimiz Kürt'tür. Diyala bölgelerindekiler Arap'tır. Bütün Kakailer Türkmen değildir. Kakailik bir yoldur. Bir Alevilik bir Bektaşîlik gibi dinde, inançta aynı; ama dilde farklıdır. Bizde Arapça'dan, Türkçe'den çeviri yapıyor.

Türkmen bir Kakai olarak neden taliplerinize Kürtçe anlatıyorsunuz?

Taliplerimizin bulunduğu bölgelerde Kürtçe

konuşuluyor. Bizim bulunduğumuz bölgede, Kerkük'te Türkçe konuşulur. Bizim yazılarımızın hepsi Türkçe'dir.

Kakailerin dedeleri farklı mı? Biraz bahseder misiniz?

Kakailerde de ayrı ayrı gruplar vardır. Mesela bizim soyumuz Dede Nazar'dan, onun soyu Hacı Bektaşî Veli'den, o Horosan'dan geliyor. Saadet var, Seyitler var. İran'dan geliyorlar.

Kakailer'in Şebekler'den ya da Alevi Bektaşîler'den farkı nedir?

İsim olarak Kakai; ama inanç aynıdır. Mesela Hacı Bektaşî Veli'nin dört sözü var diyelim. Şebekler iki tanesini bilir; ama bir tanesini bilmez. O bir taneyi Kakailer biliyor olabilir. Bir tanesi de Kürt bölgelerinde biliniyor olabilir.

Hacı Bektaş Veli'den gelen farklı kollar mısınız?

Evet. İnançta farklar yoktur. Az bir fark vardır. Aynı Şebekler gibi, Alevi-Bektaşîler gibi. Aynı dualar, aynı kerametler okunur. Biri Türkçe, biri Kürtçe, biri Arapça okur. Onlar bu bölgede Türkçe okurlar. Benim dedemler bu yolda değillerdi. Sonradan bu yolu seçtiler.

Kakailik içindeki sistemi biraz anlatır mısınız?

Bizde dede var. Bu dede pirlik yapar. Sonra imamlar var. İmamlar bütün cemlerde oturanlardır. Kurbanları paylaştıran kasaplar vardır. Bunlar aynı Şebekler'de de vardır.

Dedenin görevi nedir? Nasıl dede olunur?

Dedelik soydan geliyor. Aynı Kakailer'in içinde ayrı olanlar da var. İmamlar ve pirler. Dedeler Şah İsa ve Şah Musa'dan geliyorlar. Onlar da Evladi Saadet Berzenci'den geliyorlar. Seyitler de Seyit Musa'dan geliyorlar.

Kakailer en çok hangi bölgede yaşıyorlar?

En çok Kerkük'te yaşıyorlar. Erbil'de 6-7 köy vardır. Musul'a ait olan takriben 5 köy, Kerkük'e ait olduğu bilinen 10 köy vardır.

Kakai nüfusu takriben ne kadardır?

Tam olarak bilemiyorum. Şebekler gibidir.

Şebekler nüfuslarını 400 bin olarak söylüyorlar.

Kakailerin nüfusu 400 binden daha fazladır.

Kakailer'de sizin gibi kaç tane dede var?

Seyid vardır. Bizim bölgede dedeler hep birbirinden gelir. Seçim yoktur, soydan gelir.

2003'ten önce ya da sonra Kakailer inançlarını yaşama konusunda zorluk çektiler mi? Sünnileşen ya da Şiileşenler oldu mu?

Hayır zorluk çekilmedi; ama değişenler oldu. Kerkük bölgesinde az olmuştur.

Kakailik kapalı mıdır? Nasıl Kakai olunur?

Aynı Alevi-Bektaşî olmak gibidir. Açık bir yoldur. Dışarıdan biri gelebilir. Halepçe'de de Kakai çoktur. Kakai olmak için bir şart yoktur. Kakai olmayanlara kız verdik, onlardan kız aldık. Olan olur, olmayan olmaz. İsteyen çıkar gider.

Kakailik'te İslamiyet'te olan ibadetler var mı?

Hepsi var. Bütün namazlar ve oruçlar vardır.

Kakailer'in yönetim ya da güvenlik anlamında hükümetle sorunları var mı? Baskı gördüler mi?

Saddam zamanında vardı; ama azdı. İnanç nedeniyle baskı yoktur. Kürtlük ya da Türkmenlik nedeni ile biraz vardı.

Kakai olarak Irak Hükümeti'nden neler

bekliyorsunuz?

Biz hükümetten ya da siyasi partilerden hiç destek istemedik. Onlar bizim yolumuzu bilirler. Kimseye karşı çıkmadık. Onlar da bize karşı çıkmıyorlar. Devletin yasaları vardır. Bütün zorunlu görevleri yerine getirdik.

Irak'taki mezhepsel ayrım ile ilgili ne düşünüyorsunuz? Sünni ve Şii çatışmasından etkilendiniz mi?

Bizlere hiç etkileri olmadı. O iki taraf da bizimle iyidir. Biz onlara karışmıyoruz, onlar da bize karışmıyor.

Kakailer'in belirli zamanlarda yapılan ibadetleri var mı?

Muharrem günleri ve kurban kesme günleri var. Ramazan orucu da tutulur. Muharrem orucu da tutulur. Namaz da kılınır; ama kılmayan da vardır.

Benim bildiğim kadarıyla Hacı Bektaş Velî'nin öğretisi insan üzerine kurulu. Kakailik de mi böyle?

Evet. Aynıdır.

Sizce Irak nereye gidiyor? Gelecekteki durumunu nasıl görüyorsunuz?

Bizlerin Irak'ın durumuna ilişkin siyasi görüşleri yoktur. Onlar bize hiç şahsi baskılar yapmadılar. Kakailik nedeni ile hiç sıkıntı çekmedik. Kürtlük ve Türkmenlik nedeniyle çektik; ama inanç adına hiç baskı yaşamadık.

Kaç tane dergahınız var? Nerelerde bulunuyor?

Kerkük'te fazla sayıda vardır. Seyitler'in bölgeleri vardır. Köylerde ve mezralarda da dergahımızı var.

Verdiğiniz bilgiler için teşekkür ederiz.

ORSAM: Öncelikle teşekkür ediyoruz.

1.15. IRAKLI ŞEBEK BEKTAŞI ABDÜLREZZAK HASAN

1 EYLÜL 2010

Abdülrezzak Hasan: Biz teşekkür ediyoruz.

Bize biraz kendinizden bahsedebilir misiniz?

1960 Musul doğumluyum. İlkokulu köyde bitirdim. Liseyi ise Musul'da bitirdim. Hemen sonra Bağdat Askeri Akademisine gittim. Mezun olduktan sonra subay oldum. 25 yıl asker olarak çalıştım. Ondan sonra emekli oldum.

Emekli bir asker olarak Saddam döneminde neler yaşadığınızı bize anlatabilir misiniz? Zorluklar çektiniz mi?

Ben asker olarak bir sorun yaşamadım. Memuriyet adı ile askerlik yapardık o kadar.

Saddam dönemi askeri olarak 2003 sonrasında baskı yaşadınız mı? Bizim bildiğimiz kadarıyla Amerika'nın eski ordu subaylarına ve Baas Partisi üyelerine baskısı vardı. Siz böyle bir baskı gördünüz mü?

2003'te ben emekli oldum. O zamanlarda asker olarak hizmet verenleri emekli yaptılar. Eski dönemin askerlerini hiç almadılar. Yeni bir ordu kuruldu. Bize bir rol verilmedi. Saddam dönemi askerlerinin hepsi emekli oldu. Ondan sonra ben sivil bir rol aldım. Bir Şebek topluluğunda yer aldık. Irak içinde, isteklerimizi gereken yerlere ulaştırmak için çalıştık.

Bu topluluk hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Sadece sivil bir topluluk olarak kuruldu. Biz, kendimizi sivil bir yolda tanıtmak için bu topluluğu kurduk.

Tam ismi nedir?

Şebek Demokratik Topluluğu.

Ne zaman kuruldu ve bugüne kadar neler yaptılar?

2004'te kuruldu. Bu topluluk çok önemli şeyler yapmıştır. Bu topluluğun desteği ile Şebek bir insanı parlamentoya gönderebildik.

O zaman 2005'teki Anayasa'ya

destek verenler arasında adımız geçti. Orada Musul konusunda bir yer kazandık. Yine Musul Meclisi'nde de bizim temsilcimiz var. Mecliste bir kişi var. Kazalarda da insanlar var. Her yerde biz kendimizi tanıtabildik, bir şeyler yaptık. Şebekler bazı kentlerde, Musul ve Bağdat gibi, büyük görevler kazandı.

Bu toplulukta göreviniz nedir?

Ben bu topluluğun bir üyesiyim. Bağdat'ta bulunan şubede çalışıyorum.

Emekli bir asker olarak Irak'taki güvenlik soruna ilişkin neler söyleyebilir?

İlk olarak Irak'ta yaşayan insanlar, siyasi partiler ve millet arasında bir anlaşma olması gerekir. Ondan sonra da merkezi bir güç bulunması gerekir. O zaman bu merkezi devlet insanlara etkide bulunabilir. Çözüm bulabilir ve onları bir araya getirebilir. Irak o zaman egemenliğini alabilir tekrar. Irak'ın geçmiş dönemlerdeki aktif rolüne böylece dönülebilir. Milleti ya da etnik kökenine bakılmaksızın insanlar haklarını kazanabilirlerse ortada bir problem kalmaz.

Son olarak bir Şebek olarak Türkiye'den beklentileriniz nedir?

Türkiye'nin Irak üzerinde aktif bir rolünün olduğunu düşünüyoruz. Türkiye'nin bakış

açısına göre Irak bir bütün olarak kalmalı. Biz Türkiye'nin sahip olduğu rolü çok ciddi buluyoruz. Önemli bir nokta da şu ki Türkiye her millete, her etnik gruba aynı gözle bakıyor, fark gözetmiyor. Biz Türkiye'nin başkalarına izin vermesini istemiyoruz. Diğer civar devletler işlerine gitsin. Irak'ın iç durumu en sonunda Türkiye'ye kadar etki doğurabilir. Irak'ta yaşanan olaylar Türkiye için de tehdit olabilir. Irak'ta yaşanan bir istikrarsızlık Türkiye'de de etki doğurabilir. Irak'ın güvenliği konusunda

Türkiye'nin aktif bir rol oynamasını bekliyoruz. Teşekkür ediyoruz.

Ben ORSAM'a da çok teşekkür ediyorum. Burada geçen 10-15 gün hiç unutulmaz bizim için. Her zaman aramızda bağ kalmasını isterim.

Biz de aynı temennilerde bulunuyor ve teşekkür ediyoruz.

1.16. ŞEBEKLERİN PİRİ HÜSEYİN SEYİT

1 EYLÜL 2010

ORSAM: Öncelikle teşekkür ediyoruz. Bize kendinizi biraz tanıtabilir misiniz?

Hüseyin Seyit: Özel bir isim yok ama pir olarak ilahiyat içinde çalışıyorum. Musulluyum.

Şebekler'i çok fazla tanımıyoruz. Bize bilgi verebilir misiniz?

Bizim bildiğimiz, Şebekler İran civarından gelip Musul civarına yerleşmiştir. Oradan göçen birinin buraya yerleşmesi dışında pek bilgimiz yok.

Şebekler'in diğer halklardan farkı nedir? Bize biraz Şebekler'i anlatabilir misiniz?

İlk olarak dilimiz Farsça diline ve Türkçe'ye yakındır. İkinci olarak tarımla ya da hayvancılıkla uğraşan insanlardır.

Bildiğimiz kadarıyla Şebekler dört tane kitaba sahipler. Bize bunlardan bahsedebilir mi?

Kuran'dan gelmiş tefsir kitapları kullanıyoruz. Başka bir kitaptan değil, Kuran'a bağlı kitaplardır. Kuran da bizde kullanılır, ilahi kitabı-

mızdır.

Şebekler'in hepsi Bektaşî mi?

Hayır. Hepsi Bektaşî değildir. Şebekler, Sünniler, Aleviler var. Hepsi bir değildir.

Pir olduğunu biliyoruz. Pirlerin görevi nedir?

Taliplerime dini konularda yardımcı olurum. Bir düğün olursa ona katılırım. Bir iki farklı cemaat arasında kavga gibi bir olay olursa aralarında barışı sağlarım. Ayrıca ilahiyata ilişkin işleri yaparız. Benim tekkeme gelen insanlarla ibadetlerimizi yaparız.

Musul'da Hristiyanlara, Şebeklere, Yezidilere ve Türkmenlere çeşitli baskılar olduğunu duyduk. Bu baskılardan etkilendiniz mi?

Benim yaşadığım köyde başımıza hiçbir şey gelmedi; ama baskılar oldu tabi. Parlamen-todaki bir Şebek'e ve grubuna baskılar oldu. İlahiyatla uğraşan Seyit olarak ve yaşadığım köyde ve şehirde özellikle bir şey yaşamadım.

Türkiye hakkına neler düşünüyorsunuz?

Türk milleti önde gelen muhlis bir millettir. Çok takdir ediyoruz. Çok saygın bir gözle bakıyoruz. Geçen sene buraya geldiğimde bir patlama yaşanmıştır. Yaralılara neler yaptıklarını gördüm. Bu millet çok önemli bir yerdedir ve bize çok saygın bir gözle bakıyorlar. Biz çok mutluyuz.

Son olarak Türkiye’den beklentileriniz nelerdir?

Bir Şebek olarak iyi ve daha fazla ilişkilerimizin olmasını istiyoruz. Gidip gelelim istiyoruz.

Teşekkür ediyoruz.

1.17. IRAKLI ŞEBEK VE MUSUL VİLAYETİ BARTİLLA NAHİYE MÜDÜRÜ ABDÜLEMİR ABBAS

1 EYLÜL 2010

ORSAM: Öncelikle biraz kendinizden bahsedebilir misiniz?

Abdülémir Abbas: Musulluyum. Şebek halkıdanım. Bağdat Üniversitesi’nden Hukuk Fakültesini bitirdim. Ve mahkemede memur olarak çalışmaya başladım. Şu an da avukatlık yapıyorum. Aynı zamanda Musul Vilayeti Bartilla Nahiye Müdürüyüm.

Bir Musullu olarak Musul’un geleceği ile ilgili bize ne söyleyebilirsiniz?

Bence hükümet kurulduktan sonra Musul’la bir istikrar yerleşecek. Arap ve Kürt Partilerin aralarında çözüm için bir diyalog var. Musul büyük bir vilayettir. 3’te 2’si Arap’tır. Kalanlarda

Türk, Kürt ya da Süryani’dir. Bu durum böyle kalmaz ve bir çözüm bulunur diye düşünmekteyim.

Bize Nahiye Müdürü’nün görevlerini söyleyebilir misiniz?

İdari işlerle ilgilenir. Nahiye’nin en yüksek yetkilisidir.

Bize Bartilla hakkında bilgi verir misiniz?

40.000 civarında bir nüfusa sahip. Orada Şebekler ve Süryaniler yaşamakta. Yüzde 75’i Müslüman, yüzde 25’i Hristiyan. Çiftçilikle uğraşıyor. Hayvancılık da yapılıyor. Bizim ciddi sorunlarımız yok. Problem yaratan insanlar yok.

Musul’da Arap ve Kürtler arasında belli dönemlerde çatışmalara varan sorunlar yaşandı. Bartilla bunlardan etkilendi mi? Arap ya da Kürt baskısı Bartilla’yı etkiledi mi?

Bartilla Musul’a bağlı bir nahiye. Ama bizde bu tarz sorunlar yaşanmadı.

Son olarak Türkiye’nin Irak politikası hakkında neler düşünüyorsunuz ve ne gibi beklentileriniz var?

Irak’ta işgalden sonra Türkiye’nin çok güçlü bir duruşu oldu. Yaralılarımızı Türkiye’ye gönderip tedavi ettirdiler. Bu yardımlarının devamını bekliyoruz. Ve belki de hükümetin daha çabuk kurulmasında bir rol oynayabilirler.

Peki, bir Şebek olarak Türkiye’den beklentileriniz neler?

Türkiye Irak’taki tüm milletlere her zaman destek vermiştir. Ve bu desteklerinin devamını bekliyoruz. Biz bu desteğin de devam etmesine inanıyoruz.

Görüşlerinizi bizimle paylaştığınız için teşekkür ederiz.

1.18. SELAHATTİN VİLAYET MECLİSİ ÜYESİ ZAMİN ALEVİ MUTLAK İLE SÖYLEŞİ

7 Şubat 2011

ORSAM: Selahattin Vilayet Meclisi üyesi olarak 2009'daki seçimlerden sonra Selahattin vilayetinde yaşanan gelişmeleri bize anlatabilir misiniz?

2009 seçimlerinden sonra burada on farklı liste Meclis'e üye sokmayı başardı. Yirmi sekiz sandalye için on siyasi kitlenin olması çok önemli bir şeydir. Bu durumda bir grup çalışması zor gerçekleşmektedir ve Bağdat'taki siyasi bölünmeler de burayı etkilemiştir. Bildiğiniz gibi daha önce iki valiyi görevden aldık. Burada kitleler arasında anlaşmazlıklar oldu ama şimdi son vali göreve başladıktan sonra yeni bir süreç başladı. Başlangıçta çok kötü başlamamıza rağmen bazı kitlelerin verdiği tavizlerden dolayı şimdi bir grup haline gelmek üzereyiz.

Peki, bu iki vali neden görevden alındı?

Görüş farklılıkları yaşanmaktaydı. Bazı kitlelerin dini, bazılarının liberal yaklaşımları bulunmaktadır. Bu kitleleri bir araya getirmek zor olmaktadır. Bunun yanı sıra şahsi çıkarların da bu görevden alınmada rolü vardır.

Peki, bugün Selahattin'de ekonomik durum ve güvenlik durumu nasıldır?

Emniyet durumu Selahattin vilayetinde genellikle çok iyidir. Bildiğiniz gibi ara sıra en büyük devletlerde bile olaylar oluyor. Burada da bir yıl arayla olaylar oldu. O olaylar Selahattin hükümetinin iradesini kıramaz çünkü burada durumlar genelde iyidir. Sizleri temin edebilirim ki Tikrit'in herhangi bir yerine tek başınıza gezebilirsiniz. Başınıza hiçbir şey gelmeyeceğinden eminim. Aynı durum gece için de geçerlidir. Caddeler, lokantalar sürekli açıktır.

El Irakiye Listesi'nin tartışmalı bölgeler konusundaki pozisyonunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Irak hükümetinin kurulması süreci çok uzun zaman aldı. Ana tartışma Irakiye'nin birinci sırada olduğu için hükümeti kurma

isteği idi. Hükümetin kurulması süreci çok uzun zaman aldığı için Barzani'nin önerisi iki taraftan da kabul gördü. Irak işgalinden sonra bir deprem yaşandı. O deprem de bölünme depremidir. Halk mezhep ve etnik temelde ayrıştı. 2003 yılından sonra Kürtlerin eğilimi de milliyetçilik oldu. Biz biraz açık konuşalım, Irak halkını mezhepçilik parçaladı. Mesela Kürtler çıkarları neyse hepsi o yöne gidiyor. 140. madde Irak halkı tarafından rağbet görmüyor. Bu madde ölü durumdadır. Yasaya göre ölmüştür çünkü bunun süresi vardı süresi doldu ve bu nedenle ölü sayılır. Bu maddeyi canlandırmak yasal değildir. Bu maddeye göre tartışmalı bölgeler vardır. Ama Irak'ta biz bu tartışmalı bölgeleri şimdiye kadar duymamıştık. Saddam döneminde Kürdistan bölgesinin yasası belirlendi ve Dohuk, Süleymaniye, Erbil olmak üzere üç vilayetten oluşturuldu. Buna 1970 yılında Kürtler de razı oldu ama bunlar şimdi devletlerini kurmak için başka yerlere göz diktiler. İstedikleri bölgeleri topraklarına katmak etmek için bu maddeyi yol gösteren bir mum gibi kullandılar. Bizim temennimiz bu hükümet ulusal uzlaşi hükümeti olsun. Bu hükümet hala yolun başındadır. Temennimiz bu hükümet işlerini dürüst bir şekilde yapsın. Önemli bakanlıklar var ve hala boş duruyor. Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Güvenlik Bakanlığı gibi. İyad Allavi'ye verilmesi planlanan Ulusal Strateji Meclisi Başkanlığı verilse dahi bu pozisyonun görevi dengeli

sağlamak olacaktır. Bu mecliste önemli rol üstlenebilir ve hükümetin çalışmalarında denetleyici rol oynayarak dengeyi sağlar. Kürtlerin parlamentoda önemli bir yeri var çünkü altmışa yakın parlamenterleri var. Irakîye'nin de bu meclisi kurma sürecinde Kürtlere ihtiyacı bulunmaktadır.

Son olarak Türkiye'nin Irak politikası hakkında ne düşünüyorsunuz?

Türkiye tarih boyunca Irak'a komşu ve kardeş bir ülke olmuştur. Tüm Irak halkıyla işbirliği yapmaktadır ve bundan hiçbir kuşku duyulmamaktadır. Irak'ın işgalinde Türkiye'nin topraklarını Amerikan kuvvetlerinin kullanması

na izin vermemesi çok önemli olmuştur. Biz eminiz Türklerin Iraklı farklı gruplara yönelik ziyaretleri olmakta ve olumlu nasihatler vermektedir. Geçen dönemle şimdiki dönem çok farklıdır. Türkiye konsolosluklar açmaktadır. Bu da Irak'a bağlılığının bir göstergesidir. Biliyorsunuz ki Türkiye'nin Irak'tan çıkarları da var. Irak yeni kuruluyor ve zengin bir ülkedir. Türkiye'nin de büyük firmaları vardır. Türk firmaları Irak'ın inşası sürecinde birinci sırada pay almalıdır. Irak'la Türkiye'nin ilişkileri her zaman iyi olmuştur ve umarım ki daha da iyiye gidecektir.

Değerli fikirlerinizi bizimle paylaştığınız için teşekkür ederiz.

1.19. IRAK İSLAMİ YÜKSEK KONSEYİ İLİŞKİLERDEN SORUMLU BAŞKAN YARDIMCISI VE ESKİ MİLLETVEKİLİ RIZA CEVAT TAKİ

9 ŞUBAT 2011

ORSAM: 2010 yılı Mart ayında parlamento seçimi yapıldı. Bu seçim sürecini ve seçim sonuçlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

2010 yılında seçimler yapıldı. Bu seçim çok önemliydi ve çok da başarılı geçti. Bütün Irak halkı katılım sağladı. 2005 yılındaki seçime katılmayan kesimler vardı ancak bu kesimler de seçime katıldı. Bu da büyük bir gelişmeydi bizim açımızdan.

Seçim sonuçları istediğiniz gibi çıktı mı yoksa listenizin daha mı çok oy alacağını düşünüyordunuz. Seçim sonrasındaki tab-

loyu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Seçimden sonra seçim kanunu nedeniyle bazı problemler çıktı. Bu da bizi biraz engelledi. Haliyle biraz zorlandık. Sonuçların açıklanmasında gecikme oldu ve bu da siyasi problemler yarattı. Seçim yasası sisteminde sayım, kontenjanların dağılımı konularında engelleyici unsurlar vardı. Çünkü yasa yeni yazılmıştı. Bu nedenle bazı siyasi gruplar mahkemeye şikayette bulundular. Bu da hükümetin oluşmasını geciktirdi. Bu yüzden hükümet geç kuruldu. Hükümetin kuruluşu ve parlamentonun faaliyete geçmesi de gecikti haliyle. Sa-

yın Mesut Barzani'nin "döner masa" fikri tüm bu problemleri çözdü. Ama bu "döner masa" fikri Seyid Ammar Hekim'den çıkmıştır. Fakat uygulamasını Sayın Mesut Barzani yapmıştır. "Döner masadan" önce siyasi güçlerin kendi aralarında görüşmeleri oluyordu ama herkes bir arada toplanamıyordu.

2005 yılında Birleşik Irak İttifakı çok daha kapsamlı siyasi bir ittifaktı. Neden 2010 yılında yapılan seçimlere Birleşik Irak İttifakını oluşturan partiler aynı ittifakla girmediydi?

Daha iyi olurdu. Ancak esasen seçimlere daha az sayıda parti girseydi daha iyi olurdu. Bunun örneği Amerika'da, İngiltere'de, Türkiye'de bulunmaktadır. Bizim demokrasi tecrübemiz ve uygulamamız henüz yeni. Yüz sene önce de Irak hükümeti kuruldu ancak demokrasi yeni ortaya çıktı. Bu nedenle yeni uygulamalar oluyor. Biz birlikte girsek iyi olmaz diye düşündük. Demokrasi açısından yanlış olacağını düşündük ve iki ayrı grup olarak seçime girdik. Bazıları da tek başına yani herhangi bir ittifaka girmeden daha fazla kontenjan kazanacağını düşünüyordu. Daha fazla kazanç, daha fazla oy isteği onları bugünlere getirdi ama kazanamadılar. Ama seçimler bittikten sonra bir baktılar 91 kontenjan almışlar. Ancak esasen büyük bir gelişme bekliyorlardı. Ben önümüzdeki dönemde içinde Şii, Sünni ve diğer tüm grupların yer aldığı ulusal listelerin çıkacağını düşünüyorum. İlerde bana göre temel olarak iki liste kalacak. Bunlardan biri iktidara gelecek ve diğeri de muhalefet olacaktır.

Güçlü bir muhalefetin olmadığı yerde demokrasiden bahsedilebilir mi?

Bu Irak'ın en önemli problemlerinden biridir. Bir grup yönetip, bir grup muhalefet etsin anlayışı yok. Bunun ortaya çıkış sebebi şöyledir. Yeni bir Irak hükümeti yapılması süreci içindeyiz. Irak'ta hükümet kurulurken önümüze "herkesin sürece katılımı" diye bir

şey çıkıyor. Bizim Irak'ta demokrasinin temel ilkesi herkesin katılımı şeklinde ortaya çıkıyor. Yani Irak'ta "uzlaşma demokrasisi" ilkesi geçerli oluyor. Lübnan'daki sisteme benziyor. Yani Irak'ta "artı demokrasi" var. Bizim sistemimizde seçime girip de kazanamayan bir grup hükümetin dışında kalırsa, "bu nasıl bir demokrasi. Seçimi kazanamadılar ve uzaklaştırıldılar hükümetten" diye düşünülüyor. Burada bir parti seçime girip % 80 oy alsada tek başına hükümet kuramıyor. Bütün grupları hükümete dahil etmek durumundadır. Bu nedenle katılımcı demokrasi olarak tanımlıyorum. Bunun olumlu ve olumsuz yanları vardır.

Bunun olumlu ve olumsuz yanları nelerdir?

Olumsuz yanı güçlü bir muhalefetin olmamasıdır. Parlamento hükümete muhalefet etmek istiyor ama aynı güç parlamentoda da var hükümette de var. Bu yüzden muhalefet olmuyor.

Yani Hükümetin içinden bir muhalefet mi oluşuyor?

Doğru bir muhalefet değil bu. Bu muhalefet de hükümeti çökertemez. Hükümete yönelik muhalefet olduğunda hükümet bu sefer parlamentoya döner ve şu ifadeyi kullanabilir. Hükümet içindeki bakanları siz verdiniz. Sizin adaylarınız hükümetin içinde diyecektir. Bu durumda bakanlarınızı hükümetten çekin diyecektir. Bu nedenle gerçek bir muhalefet olamayacaktır. Türkiye'de böyle bir şey olamaz. AK Parti, hükümete muhalefetlik yapamaz. Bu anlattıklarım olumsuz yönleriydi. Olumlu yönleri ise, herkesi hükümetin içine almasıdır. Çünkü bizde % 15 oy almış bir partiyi hükümete almazsak, ya bir etnik grup ayaklanacak ya da tüm dünya bu grup neden hükümete alınmadı diye ayağa kalkacaktır.

Irak'ta muhalefet olan partiler muhalefetlerini sadece siyasi parti olarak yapmıyor-

lar. Aynı zamanda bunu sokağa şiddet olarak da yansıtıyorlar. Hükümete herkesin alınmasında bunun da etkisi var mıdır?

Maalesef bu bir gerçektir. Parlamentoda ya da hükümet içinde muhalefet yapıyorsa yapıyor. Yapmazsa da bu sefer sokağa iniyor ve istediği şekilde muhalefetini gösteriyor. Herkesin de bir yöntemi var. Bu son iki yıl içinde Irak'ta nispeten istikrar olduğunu göreceksiniz. Bunun temel nedeni herkes hükümet içinde yer aldığı için ülkede dengeler düzelmeye başladı ve istikrar ortaya çıktı.

Muhalefetin hükümet içinde olması hükümeti işlevsiz bir konuma sokmuyor mu?

Bu bizim en temel sorunlarımızdan biri. Başbakan hükümeti ilan etti ama bazı Sünni gruplarla ve Kürtlerle anlaşarak hükümeti ilan etti. Herkesi hükümete almak zorundadır. Almazsa denge bozulacaktır. O yüzden böyle bir durum ortaya çıkıyor. Bu sistem nasıl adlandırılır açıkçası ben de bilmiyorum. Anlaşma ilkesi uyarınca Başbakan yani Maliki bütün gruplara kazandıkları sandalye sayısına orantılı olarak bakanlıkları dağıtmak zorundadır. Örneğin bir grubun sandalye sayısı az da olsa hiçbir başbakan ben bu grubu hükümete almıyorum diyemez. Örneğin Türkmenlere bakanlık vermemek gibi bir durum söz konusu olamaz. Buna izin verilmemektedir. Bunu yapmaya kalkarsa siyasi krize neden olur. Hatta bütün dünya da ayağa kalkacaktır. Bu nedenle bunu yapamaz. Demokrasinin temelinde en fazla oy alan ülkeyi yönetir ama bu Irak'ta böyle olmuyor. Bana göre önümüzdeki aylarda hükümet çok zorluk çekecektir. Tunus ve Mısır'daki olaylar Irak'ı da etkileyecektir. Basra'da, Divaniye'de yürüyüşler başladı. Bu eylemlerin en büyük sebebi halkın temel hizmetleri alamamasıdır. Şu an bilemiyoruz ama

eylemler belki büyüyebilir. Ortadoğu bölgesi "demokrasi tsunamisine" uğradı. Bu rüzgar her yeri yıkıyor. Hükümet bu krizi aşmak için çok yoğun toplantılar ve görüşmelere geçleştiriyor. Bir çözüm arayışı içindeler. Yaşadığımız günler Irak için çok zor günlerdir. Boş kalan bakanlıklar sorunu yakın zaman içinde çözülmesi ve yeni bakanların atanarak sorunun çözülmesi gerekmektedir. Yoksa sorun daha da büyüyebilir.

Son olarak, Türkiye'nin Irak politikasını değerlendirebilir misiniz?

Son iki yıl içinde çok güzel gelişmeler oldu iki ülke arasında. Türkiye – Irak ilişkileri eskiden sadece PKK sorunuyla, Iraklı Kürtler sorunları ile kısıtlanmıştı. Şimdi durum değişti. Türkiye'nin son zamanlardaki açılımı Irak'ta bütün gruplar içindir. Yani bir tek kesime açılmamaktadır. Bölgede de aynı şekilde yansımaktadır. Önemli göstergelerden ve gelişmelerden biri Türkiye'nin Irak'ın en güney bölgesi olan Basra'da konsolosluk açmasıdır. Bunun yanı sıra Bağdat'ta büyükelçilik var, Musul'da konsolosluk var, Erbil'de de açıldı. Şimdi Necef'te de açmak istiyorlar. Türkiye, Irak ile ilgili konularda etkili olan ülkeler arasında tüm dünya ülkeleri arasında birinci sırada yer almaktadır. Bunu iktisadi ve siyasi anlamda söylüyorum. Ticari açıdan yine aynı şekildedir. Türk firmaları burada en önemli işleri yapmaktadır. Bu hizmetleri de Irak'ın tüm bölgelerinde yapmaktadır. Türkiye her alanda birinci sıradadır. Yaptığı projeleri olsun verdiği hizmetler olsun. Biz parti olarak da bugünleri görmek için çok çalıştık ve gerçekleştirdiği için de çok memnunuz.

Değerli fikirlerinizi bizimle paylaştığınız için teşekkür ederiz.

1.20. SELAHATTİN VİLAYET MECLİSİ ÜYESİ MUHAMMED FEVZİ EL NAKİP

7 ŞUBAT 2011

ORSAM: İlk olarak okuyucularımızı bilgilendirmek açısından kendinizi tanıtır mısınız?

Benim adım Muhammed Fevzi Nakip. Selahattin Vilayet Meclisi üyesiyim. Aynı zamanda hizmetler ve Enerji komisyonunun da başkanlığı görevini yürütüyorum.

bi görevimiz insanların ulusal seviyede Irak Parlamentosu seçimlerine girmesini hazırlamak ve orada temsil edilmesini sağlamaktır. Bir başka önemli konu da ulusal hükümetin birçok partiler tarafından temsil edilmesidir. Bu 2003 işgalinden ve diktatörün yıkılmasından sonra başlayan bir anlayıştır. İnsanlar o tarihten bu

Selahhadin vilayetindeki şu anki siyasi durumu kısaca değerlendirebilir misiniz ?

Selahattin vilayetinde siyasi durum şu an itibariyle son derece istikrarlı bir durumdadır. Aynı zamanda halkın hizmetleri alması yönünde çalışmaktayız.

yana hızlı bir şekilde birçok farklı siyasi içrikli parti oluşturdular. Ancak sürdürebilir olanlar seçkin partilerdir. Yaşanan gerginlik ve tansiyonlar siyasi partilere bağlı değildir. Dış etkiler ve gerginlikler ve bunun siyasi partiler üzerindeki etkileri soruna yol açmaktadır.

Irak'ın işgalinden bu yana Selahattin'de yaşanan süreci anlatabilir misiniz. İşgalden hemen sonra siyasi ortam ve hizmetler açısından durum neydi ve günümüze geldiğimizde neler değişti?

2003 sonrasında en büyük gelişme diktatörlükten demokrasiye geçilmesidir. Demokrasi Irak'ın 30 yıl boyunca yaşadığı totaliter yapıdan sonra yeni bir tecrübedir. Demokrasi adım adım gelişmesi gereken zor bir süreçtir. Şu an 2011 yılındayız ve Irak halkının büyük bir kısmı demokrasi kavramını yavaş yavaş anlayacaktır. Diğer insanları da demokrasiye inandırmak siyasi gerilim yolu ile olmayacaktır.

Dış etken derken bölge ülkelerini mi yoksa Amerika'yı mı kast ediyorsunuz?

Ayırım yapmaksızın tüm komşu ülkeleri ülkeleri kast ediyorum. Bütün bu ülkeler Irak'a müdahale etmek ihtiyacı hissetmektedir.

Son parlamento seçiminden sonra yeni hükümetin kurulması uzun süre aldı. Halen de tam olarak şekillendiğini söylemek zor. Allavi'nin pozisyonu hakkında bir sorun yaşanıyor. Bunun yanı sıra güvenlik ile ilgili bakanlıklarda sorun yaşanıyor. Mevcut siyasi süreç hakkında ne düşünüyorsunuz. Sizce başarılı mı ilerliyor ve mevcut sorunların nedeni nedir?

2009 yılında Vilayet Meclis seçimi oldu. Selahattin Vilayet Meclisi'ndeki mevcut durumu anlatabilir misiniz? Meclis'te partiler arası denge nasıldır, Meclis'in işleri yürütmesi konusunda gruplar arasında herhangi bir problem yaşanmakta mıdır, Meclis'in güçlü ve zayıf yönleri nelerdir? Vilayet meclisi olarak diğer vilayetlerdeki gi-

Komşu ülkeler Irak'ın istikrarsız olması için müdahalede bulunmaktadır. Bu nedenle bizim öncelikli konumuz güvenlik sorunudur. Bu nedenle de hizmetlerden önce güvenlik konusunu çözmemiz gerekmektedir. Siyasi süreç hakkında ise şunu söyleyebiliriz. Iraklı siyasi partiler arasında güven sorunu yaşanmaktadır. Bu nedenle de hükümetin oluşma-

sı çok uzun süre almıştır. Ancak yine de dış ülkelerin etkisi olmasaydı bağımsız bir hükümeti daha çabuk kuracağımızı düşünüyoruz.

Selahaddin vilayetinin bir kısmı tartışmalı bölgeler içinde geçiyor. Irakiye Listesinin tartışmalı bölgeler konusundaki pozisyonu hakkında ne düşünüyorsunuz?

İlk olarak biz burada Vilayet Meclisi olarak görev yürütüyoruz. Anayasa ise Bağdat'ta yazıldı. Bize göre "tartışmalı bölgeler" diye bir kavram bulunmamaktadır. Selahattin halkının %90'ı Anayasaya karşı oy kullandı. Bizim 140. madde gibi bir sorunumuz bulunmamaktadır. Bize göre "Kürdistan" diye bir bölge yoktur. Biz Kuzey Irak diyoruz. Biz farklı etnik gruplara haklar tanıyan bir ülkeyiz. Ülkenin birliğini sağlamaya çalışıyoruz. 18 vilayetten parlamenterler seçildi ve bunlar ülkenin birliğini sağlamakla görevli. Biz Vilayet Meclisi olarak biz hükümetin farklı yönde çalışmasını engellemekle sorumluyuz. Biz bu sınırlar içinde yaşayan her insandan sorumluyuz.

Anladığım kadarıyla 140. maddeye tamamen karşısınız?

140. maddeyi tanımamız demek Basra'nın İran'ın, Anbar'ın da Ürdün'ün bir parçası olduğunu kabul etmemiz anlamına gelir. Biz bu maddeyi her an patlamaya hazır tam bir mayın tarlası olarak görüyoruz.

El Irakiye Listesi Selahattin'deki en başarılı liste. El Irakiye Listesi de hükümet içinde yer aldı. Ancak buna karşın hükümet kurulurken Kürtlerin hükümete katılmak için verdiği 19 maddelik talep listesi Maliki tarafından kabul edilmişti. 140. maddeye karşı olan El Irakiye'nin de hükümet içinde yer alması bir çelişki gibi değil mi?

El Irakiye Listesi 140. maddeyi ne kabul etti ne de reddetti. Sadece bu maddeyi şimdilik erteledi. Açıkça konuşmak gerekirse çok önemli bazı şeyler içeriyor. Özellikle Kerkük'ün demografik yapısından değişim yapılıyor. Şunu

da kabul etmemiz gerekiyor ki komşu ülkeler de doğrudan bu süreci destekliyor ya da en azından gözlerini kapatıyorlar. Bu nedenle kendi ülkelerinden yaşayan Kürtlerin Kerkük'ün demografik yapısını değiştirmek üzere göç etmesine göz yumdular. Şu anda Saddam Hüseyin'in uyguladığı politikaların aynısını uyguluyorlar. Bir adım atılıyorsa buna karşı tepki de olacaktır. Aynı politikayı uyguluyorlar. Kerkük'ün bir tarihi var bu da Kerkük'ün durumunu etkiliyor. Kerkük'ün zengin petrol yatakları nedeniyle böyle iddialarda bulunuyorlar. Ancak Kerkük Kerkük halkınıdır ve bu halklar da Kürt, Türkmen ve Araplardır.

Irak federal bir ülke ancak federalizmin ortak bir tanımı yapılamıyor. Kürtlerin, Şiilerin ve Sünnilerin farklı tanımları yapılabiliyor. Siz federalizm konusuna nasıl yaklaşıyorsunuz?

Federal bir ülke demek birleşik bir ülke demektir. Burada merkezi otorite, yetkilerinin bir kısmını federal bölgelere vermektedir. Ancak bazı kesimler bu tanımı farklı şekilde yapıyorlarsa bu federalizm değil konfederalizm olacaktır. Konfederalizm de bölgeler kendi sınırlarını çizer, kendi kendini yönetir ve istediği zaman da diğer bölgelere sormadan bağımsızlığını ilan edebilir. Fakat bizim federalizm anlayışımızda bir bütün olarak Irak'ın parçasıyız ve bütün bölgeleri ve insanları birleştiren bir merkezi hükümetimiz bulunmaktadır.

Şu anda Irak'ta kuzeyde olmak üzere bir federal hükümet var. Güney bölgesinde bir fikir olarak yeni bir federal hükümet kurulması çabaları görüyoruz. Sizce böyle bir düşüncenin gerçekleşmesi durumunda Selahattin, Musul, Anbar ve Diyala vilayetlerinden oluşacak yeni bir federal bölge kurulacağını düşünüyor musunuz?

Bu Irak'ın parçalanması anlamına gelmektedir. Söylediğim gibi biz birleşik federal bir ülkeyiz. Örneğin ABD'ye bakın. Tek bir devlet başkanı ve hükümet tarafından yönetiliyorlar.

Biz de onlar gibiyiz. Merkezi hükümet var ve federal hükümet var. Eğer bir grup Irak'ın parçalanmasından bahsediyorsa o grup dış güçlerin etkisi altındadır demektir. Sizin bahsettiğiniz yöndeki düşüncüyü destekleyenler Irak'ın parçalanması için çalışıyor demektir.

Türkiye'nin Irak politikasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye'nin Irak politikasından çok memnunum. Özellikle de Avrupa Birliği'nin bir parçası olma düşüncesinden vazgeçtikleri için. Türkiye'nin bir Müslüman ülke olarak Avrupa Birliği'nde yer almaması gerektiğini düşünüyorum. Şu anda doğru yere geri döndüklerini düşünüyorum. Çünkü Türkiye, Avrupa'nın değil Ortadoğu'nun bir parçasıdır. Bizim birçok ortak değerimiz, ortak nokta-

mız vardır. Türkiye'nin bölge ve Irak politikası Ortadoğu'nun istikrarının sağlanması açısından önemli bir destek oluşturuyor.

Türkiye Irak'ın istikrarsızlığının ortadan kalkması ve ekonomik gelişmeler için daha fazla neler yapmalıdır?

İlk olarak Türkiye tüm Irak'a destek olmalıdır. Sadece Irak'ın belli bir bölgesine değil. İkinci olarak Irak'ın istikrarı demek Türkiye'nin istikrarı demektir. Irak'ın yeniden yapılanmasında Türkiye'nin tecrübesi dolayısıyla önemli etkisi vardır. Bu nedenle Türkiye'nin başarıklarına güveniyoruz. Son olarak da Türkiye Irak'ın istikrarını göz ardı etmemelidir.

Değerli fikirlerinizi bizimle paylaştığınız için teşekkür ederiz.

1.21. MUHAMMED EL AZZAVİ

3 ŞUBAT 2011

ORSAM: Öncelikle kendinizi ve partinizi tanıtabilir misiniz?

İsmim Muhammed El Azzavi. Irak Ulusal Arap Partisi Genel Başkanım. Aynı zamanda Irak parlamentosu bir önceki dönem milletvekilim. Ben parti başkanı olarak partimiz herhangi bir dış etki altında kalmaksızın Irak'ın yeniden yapılanmasını ve kalkınmasını amaçlıyoruz. Bizden yeni hükümetin kurulmasında katılmamız istendi ancak bizim bazı konulardaki şartlarımız yerine getirilmediği için anlaşılmadık. Biz hükümetin kendi çıkarları ya da parti çıkarları için çalışan hükümetlere karşıyız. Bizim partinin bütün üyeleri bu tarz yaklaşımlara karşıdır.

Son seçimlere hangi liste ile girmiştiniz?

Biz ayrı bir liste olarak kendi başımıza girdik. Ulusal Birlik Cephesi adı altında girdik. Bizim liste ile kanun devleti arasında görüşmeler oldu. Ancak bizim isteklerimizi yerine getiremediği için anlaşılmadık. Biz mezhep ayrımı yapan bir partinin hükümet başına gelmesini istemedik. Mesela Cumhurbaşkanı Kürt'tür, Başba-

kan Şii'dir, Meclis başkanı da Sünni'dir. Bize göre bu durum devletin çökmesine neden olacaktır. Bu tür olayların hala devam etmesi yeni hükümetin istikrarsızlığına yol açacağını parti olarak ilettik. Biz Irak'ın bölünmesine de karşıyız. Bunun için gerekirse kendimizi ortaya koyarız. Bizi destekleyenleri savunuruz. Burası Kürt, burası Şii, burası Sünni bölgesi gibi yaklaşımlara kesinlikle karşıyız. Aslına bakarsanız Irak küçük bir devlettir. Irak'ın Kürt, Şii, Sünni Ezidi diye bölünmesi

bu devletin değerini azaltacaktır. Biz buna her zaman karşı çıktık. Biz bu konuya tarih perspektifiyle bakıyoruz. Bir partinin Irak'ta iktidara gelmesi için bunun milliyetçi tarafına ve tarihine bakmamız gerekiyor. Milliyetçi bakışı ve tarihi olmayan bir partinin iktidara gelmesi Irak devletinin çökmesine neden olabilir. Her ne kadar bazı partiler ve kişiler Türkiye ve İran'ın Irak işlerine karıştığını söylese de her iki ülke de tarih boyunca Irak'ın bütünlüğünü savunmuştur. Biz bu görüşlere katılmıyoruz. Bu ülkeler her zaman Irak'ın yanında olmuştur. Bütünlüğü savunmuştur. Benim görüşüm Türkiye'nin herhangi bir çıkarı olsaydı özellikle Musul'da bir beklentisi olsaydı Sevr anlaşmasından sonra Musul'u alabilirdi. Ancak halkın tercihinine bıraktı. Bence bir beklentisi yok Türkiye'nin

Partinizin tabanı nedir, kimlerden destek almaktadır ve hangi vilayetlerde faaliyet göstermektedir?

Bizim partimiz herhangi bir dış ülkeden ya da dış partilerden veya herhangi bir gruptan destek almıyor. Biz iktisadi bir oluşum değiliz. Bizi destekleyen bizim üyelerimizdir. Biz ulusal ve milliyetçi bir parti olduğumuz için ABD bize sürekli karşı çıktı ve gelişmemizi istemedi. Ayrıca Irak'ın her yerinde faaliyet gösteriyoruz. Son seçimde 11 binin üzerinde oy aldık ancak ABD oylarımızı kesti. Ben bir önceki Parlamento seçimlerinde milletvekili seçildim. Son seçimde bağımsız olarak Iraklıya Listesi içinde yer aldık. Sadede Musul'da değil, Irak'ın genelinde Bağdat Diyala'da adaylar gösterdik. Irak genelinden 13 milletvekili adayımız vardı.

Tartışmalı bölgeler konusundaki görüşünüz nedir, nasıl bir çözüm öngörüyorsunuz?

Öncelikle hukuki olarak biz bu "tartışmalı bölge" kavramının var olmadığına inanıyoruz. Bir bölgenin tartışmalı bölge olması için iki ayrı ülkenin bir bölge üzerinde egemenlik iddiasından bulunması gerekir. Bizim görüş-

şümüze göre tartışmalı bölge kavramı kuzey yönetimi tarafından ortaya atılan bir terimdir. Onlar da kendi yaşam alanlarını daha genişletmek için bunu ortaya atmıştır. Sonucu ne olursa olsun bu amaçlarının gerçekleşmesine izin vermeyeceğiz. Ne Musul'da ne Kerkük'te ne de Diyala'da hiçbir zaman izin vermeyeceğiz. Bizim Irak'a bakışımız Irak'ın bütün olduğudur. Bu tartışmalı bölgelere denilen konular geçicidir ve yakında ortadan kalkacaktır. ABD ve ortakları Irak'tan çekildikten sonra ben inanıyorum ki Irak eski durumuna dönecektir. Sonuç olarak biz Irak'ın federalleşmesine veya bölünmesine karşıyız. Her ne kadar kuzey yönetimi ifadesini kullansalar da sonuçta Erbil, Dohuk ve Süleymaniy'e Irak'ın vilayetleridir. Diğer ifadeler Kürtlerin kendilerini ilgilendirir bir geçerliliği yoktur. Bu hak da zaten zamanında Saddam tarafından Irak Devleti tarafından verilmiş bir haktır. Biz tanındık bu hakkı kendilerine. Şimdi de daha fazlasını bekliyorlar. Musul'a girmek alanlarını genişletmek istiyorlar. Ben bunu çekinmeden dile getiriyorum.

Hükümet pazarlıklarında Kürt yönetimi 140. Maddeye ilişkin taleplerini öne sürdüler. Siz bu maddenin uygulanması konusunda ne düşünüyorsunuz?

Geçen dönemde ben bunu tartışmıştım. Buna da sürekli itirazımız oldu. Biz Anayasanın %90'ına karşıyız. İlk başta tartışmalı bölgeler denen bir kavram olamaz. 140. Madde de olamaz anayasada. Biz parti olarak öneri de sunduk Meclise geçen dönemde. 140. Maddeyi tartışmalı bölgelere karşı çıktık. Mesela anayasada bir Irak vatandaşın ikamet veya gayrimenkul edinmesi ile ilgili şöyle bir ifade var. Türkiye'de Ankaralı bir vatandaşın ülkenin diğer bir şehrinde gayrimenkul alması önünde bir engel var mı? Yok. Zaten olamaz da. Ancak bizim anayasamızda var. Bu olamaz.

Geçmişte Anayasa'ya karşı çıktık. Bu anayasayı yapanlar ne yazık ki kanundan habersizdir. Anayasanın 1. bendi Iraklıların Irak'ın her yerinde ikamet hakkı olduğunu 2. bendi de bir

kişinin bölgenin demografik yapısını değiştirmek amacıyla ikamet yerini değiştirmenin yasak olduğunu söylüyor. Bu da kanunda büyük bir yanlışlıktır. ABD sayesinde bu anayasa yapılmıştır. Sırf gelecekte sorunlar çıksın diye yapılmıştır bu anayasa. Bizi susturmak için bazı şeyler teklif edildi ama susmadık.

Bugün Musul'un bazı kısımları Irak ordusunun değil peşmerge güçlerinin kontrolü altında. Hükümetin kurulması sürecinde de 140. maddenin uygulanması yönünde bir söz verildi. Hükümetin bu maddenin uygulanması yönünde bir karar alması durumunda nasıl tepki verirsiniz?

Çok açık konuşacağım. Irak'ın bütün siyasi partileri Kürt partilere yakınlaşmak istemişlerdir. Bunun iki sebebi vardır. Yanlarına Kürt partileri alarak hükümeti kurabilmek, böylece Kürt partilerin desteği ile daha fazla bakanlık elde edebilmek. Bizi üzen şey partiler seçimden önce başka, seçimden sonra başka açıklamalarda bulundular. Seçimden önce Kürt partilere karşı çıkan partiler olarak bilinmelerine rağmen seçim ertesinde onlarla oturup kalkmaya başladılar. Bu Irak halkının değil kendi kişisel çıkarları içindir. Son seçimde ve seçim sonrasında ortaya çıkan ilişkiler ticari ilişkilerdir. İnsanların soydaşlarını satması ticari bir olaya dönüşmüştür. Bizim elimizde deliller var. Bunu da yeni parlamentoya ilettik. Seçim zamanında insanları para ile satın aldılar. Mesela 5000 oy getirene bu kadar, 4000 oy getirene bu kadar diye insanlar oy satın aldı. Bizim de elimizde resmi deliller var. Ayrıca seçim merkezlerinde oyların değiştirildiğine ilişkin elimizde fotoğraflar var. Irak vatandaşı da çok iyi niyetli olduğu için kendisine söylenenlere hemen inanıyor. Bir kişi televizyondan çıkıp ben Kürtlere karşıyım, Musul'un birliğini koruyacağım dediğinde buna hemen inanıyor. Seçim bittikten sonra "seçim öncesinde Kürtlerle şu sorunlar vardı o nedenle bu tarz açıklamalar yaptım" gibi açıklamalar getirmeye çalıştılar. Benim görüşüme göre gelecek vilayet seçimlerinde Irak ve Musul'da köklü bir değişiklik ortaya çıkacaktır. Şim-

di Irak vatandaşları ve özellikle Musul halkı destek verdiği kişilerin gerçek yüzünü gördü. Bence halk bunlara gerekli dersi verecektir. Caddeye indiğinizde bir Musullu'ya sordunuzda "sen bu kişiyi destekledin oy verdin ne diyorsun diye sorarsan oy verdiğim eli keseyim" gibi pişmanlık belirten ifadeler kullanacaktır. Biz bu duruma sevinmiyoruz. Keşke Musullu vekiller seçim öncesi verdikleri sözleri tutsaydı da Musul halkı kazansaydı, ama olmadı. Son seçimlerde ve önceki seçimlerde milletvekili ve bakan olan kişiler koltuklarına oturduktan kısa süre sonra Suriye, Türkiye, İran gibi ülkelere gidip orada kalıyorlar. Hiç milletleri ile ilgilenmiyor ve halkının sorunlarını dinlemiyorlar. Bu tarz siyaset anlayışı da bizi üzüyor.

Irak halkı büyük siyasi sorunların yanı sıra hizmetlere ilişkin de ciddi sıkıntı yaşıyor. Özellikle de su ve elektrik konuları çok önemli. Su ve elektrik sorunlarının çözümü için ne öneriyorsunuz?

Benim sorunumun temeline geldiniz. Ben geçen dönem Irak parlamentosunda tarım ve su konularından sorumluydum. Amman'da bir toplantıda Türkiye Çevre Bakanı ile aramızda geçen diyalogu size aktarayım. Dicle Nehri Türkiye'den Irak'a geliyor. Türkiye yaklaşık 570 metre küp su veriyor. Amman'da bununla ilgili bir diyalogumuz oldu. Türkiyeli yetkililere Türkiye'de yapılan büyük su projelerinden sonra Irak'a verilen miktarın 250 metre küpe düşürdüklerini ilettik. Bu miktarın Irak'ta yapılacak olan projeler ve tarım için yeterli olmayacağını ifade ettik. Türkiye tarafı ise Irak'a verilen 250 metre kübünü ne yaptığımızı sordu. Ben de bir şey yapılmadığını ve aktığını söyledim. Bana "siz faydalanmıyorsunuz bari biz faydalanalım" diye cevap verdiler. Bu da bir gerçektir. Biz sudan faydalanamıyoruz. 1991 yılından bu yana su projeleri geliştiremedik. Sudan faydalanamıyoruz. Son 3 yıl içinde Irak'ın bazı bölgelerinde kuraklık gerçekleşti. Tarım konusunda da çok yanlışlıklar yapıldı ve su değerlendirilmedi. En küçük ürünler bile dışarıdan gelmektedir. Meyve, sebze bi-

le dışarıdan geliyor. Suyu tarım alanında da kullanamadık. Ülkenin ekonomik durumunu anlamak için devletimizin yaşadığı durumdan bahsetmemiz gerekiyor. Sanayi alanında da projelerimizden bahsetmek istiyorum. Planda var var ama fiiliyatta bir şey yok. ABD ve ortakları Irak'ı öyle bir duruma getirdi ki halkımızı sadece ye-iç-yat konumuna soktu. İnsanlar çalışmak istese de buna hali kalmamıştır. Üretmeden tüketen bir topluma dönüştük. Üzülerek bu gerçeği sizinle paylaşıyorum. Irak vatandaşının kuzeyinden güneyine kadar en büyük isteği işine gidip işini bitirip sağ salim evine dönmektir. Elektrikten bahsedecek olursak, Irak son 20 yıl içinde elektrikle ilgili de herhangi bir proje geliştirmede. Irak nehir bakımından esasen zengin bir ülke. İsteddiği projeyi geliştirebilirdi ama bunu yapmadı. Bunlar Irak vatandaşları için büyük sorunlardır. Sıkıntı çektiler, korku yaşadılar. İçimizden ortaya çıkacak bir devrime ihtiyacımız bulunmaktadır.

Hükümetin geleceğini nasıl görüyorsunuz, bir dahaki seçime kadar varlığını sürdürebilecek mi?

Şu ana kadar hükümetin dörtte biri oluştu. Geriye kalan yerler için partiler arasında anlaşmazlık oluyor. Ben de bir parti başkanı olduğum için benim de bakanlıklar konusunda fikirlerimi soruyorlar. Bence Irak'ta yeni hükümetten bahsetmemiz şu an imkansızdır. Partiler arasında bir uyumun sağlanması için partilerin şahsi çıkarlarından vazgeçmeleri birinci şarttır. Biz şu anda bağımsız bir hükümet değiliz. ABD istediği adamı istediği bakanlığa getiriyor. Irak şu an Bağdat'taki ABD Büyükelçiliği tarafından yönetiliyor.

Sadece ABD tarafından mı belirleniyor?

Irak'ın kuzeyinde İsrail'in bir ofisi bulunmaktadır ve onun da büyük bir etkisi bulunmaktadır. Dohuk'un içinde İmadiye bölgesinde bulunuyor bu ofis. Seçimlerin sonucu belli olmadan 6 saat önce ABD Büyükelçiliği'nden gelen bir heyet seçim konseyine girerek her-

kesi dışarı çıkartıp kendi istediğine göre sonuçları belirlemiştir. Bu gerçeği Maliki ve diğer parti başkanları da bilmektedir.

Partinizin Meclis-i Ala, Dava Partisi, Sadr Grubu ile ilişkileri nasıldır, bu partilerin politikalarına nasıl yaklaşıyorsunuz?

Irak'ın güneyi ve her tarafındaki milliyetçi veya ulusal düşünceye sahip partilerle ilişkimiz vardır. Ancak ırkçılık fikrini besleyen bazı partilere karşı şartlarımız vardır. Irak'ın ortası ve güneyinde Irak vatandaşları olumlu bir anlayışa ulaştı. Özellikle Diyala, Kerkük, Selahattin, Musul ve Anbar vilayetlerinde yeni değişimler meydana gelecektir. Kerkük'te Arap partileri, Irak Türkmen Cephesi ve Goran Hareketi ile temaslarımız oldu. Kerkük'teki vilayet meclisi üyelerini değiştirmeye çalıştık ve başarılı olduk. 2004 öncesi durumu göz önünde bulundurarak yeni vilayet meclisini oluşturmaya çalıştık. Çünkü 2004 yılından sonra herkes biliyor ki Kürt partileri tarafından Kerkük'e büyük bir insan göçü yaşandı ve demografisi değiştirildi. Ancak Arap partiler, Irak Türkmen Cephesi ve Goran hareketi birleşerek Kerkük vilayet meclisi üyelerinde değişiklikler yaptık. Bunun da şehrin geleceği için olumlu bir adım olduğuna inanıyoruz. Selahattin ve Diyala'da bazı partiler tarafından baskıya maruz kaldık. Arap partileri, Türkmen Cephesi ve bazı Kürt aşiretleri olsun yani Irak'ı bir vatan olarak gören taraflarla görüştük ve umuyorum ki bu da olumlu sonuç verecektir. Sonuç olarak biz Irak'ın bölünmesine her zaman karşıydık. Bir tek biz değiliz. Araplar, Türkmenler hatta bazı Kürt aşiretleri de Irak'ın birliğini savunmaktadır. Kuzeyde yaşayan Kürtler de güçleri yetseydi eminim ki bölgeyi yöneten iki partiyi değiştirirdi.

Türkiye'ye nasıl bir mesaj vermek istersiniz?

Son olarak şunu eklemek istiyorum. Türkiye'nin farklı siyasi partiler arasında bir siyasi denge gözetmesi normaldir. Bu bütün dünyada siyasetin bir gerçeğidir. Tabi ki her

partinin siyasi düşüncesi farklı olabilir. Ancak son yıllarda Türkiye'nin özellikle güneyindeki bazı oluşumlar tarafından hükümetine baskı yapılarak gayri meşru bazı şeyler elde edildiğini okuyoruz ve görüyoruz. Benim kanaatime göre 2012 sonrasında Ortadoğu'da önemli değişiklikler olacak. Özellikle de Kuzey Irak'ın iddia ettiği Kürdistan bölgesi Kürdistan devletine dönüşecek. Umarım ki Tür-

kiye hükümeti güneydeki bazı partilerin her isteğini yerine getirmez. Son olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin İsrail'e karşı tavrından çok memnun olduğumuzu söylemek istiyorum. Saygılarımızı sunuyoruz.

Değerli fikirlerinizi bizimle paylaştığınız için teşekkür ederiz.

1.22. SELAHATTİN VİLAYET MECLİSİ BAŞKANI AMMAR YUSUF HAMMUD

08 ŞUBAT 2011

ORSAM: 2009 yılında Vilayet Meclisi seçiminden bu yana Selahattin'deki ekonomik, siyasi ve ekonomik gelişmelerden bahsedebilir misiniz?

Geçen 2003'ten sonra arada bağlılık yoktu. Çünkü demokrasi tecrübesi yeni bir tecrübe idi bu nedenle arada sorun vardır. Kitleler arasında sorun vardı. 2009 seçiminden geçen 1,5 yıl içinde sorunlu kitleler arasında bir anlaşma oldu ve bir araya geldiler. Bunun da Selahattin'e etkisi olumlu oldu. Ekonomi alanında önemli adımlar atıldı. Irak genelinde projeler konusunda Selahattin vilayeti birinci sırada geldi ve projeler konusunda çok başarılı olduk. Ekonomi durumu tabi ki doğrudan güvenlik durumuna bağlıdır. Güvenlik durumu ne kadar iyi olursa doğal olarak ekonomi de o derece de iyi seviyede olmaktadır. 2010 yılında da Petro dolarlar geldi. Yani Irak'ın ürettiği her varil petrolden elde edilen gelirden bir dolar Selahattin vilayetine ayrıldı. Selahattin Vilayeti'nin bütçesi 220 milyon dolara yükseldi. Bu da büyük bir sıçramaya işaret etmektedir. Paralar ve projeler vilayetlerin nüfusuna göre dağıtılmaktadır. Her il, her ilçe ve kasabanın nüfusuna göre projeler dağıtılmaktadır. Siyasi durum düzelttikçe stratejik projelerine yöneldik. Altyapı projeleri hayata geçirdik. İlin çok büyük ihtiyaç duyduğu uzun vadeli

projeler hayata geçirdik. Yatırım konusunda da yabancı ülkeleri ve Arap ülkelerini ziyaret ettik. Böylece Selahattin'deki yatırım seviyesini artırmaya çalıştık, teşvit etmeye çalıştık. Bu çerçevede en fazla ziyaret ettiğimiz ülke Türkiye'dir. Selahattin'de yatırım yapmasını istediğimiz ülkeler arasında Türkiye önceliğimiz arasında yer almaktadır. Türkiye'nin ekonomik kalkınması bizim için örnek teşkil etmektedir. Bu kadar kısa süre içinde nasıl bu kadar yol aldığını araştırıyoruz ve bu süreci kendimize örnek alıyoruz.

Güvenlik durumuna bakacak olursak Kürt vilayetlerden sonra güvenlik açısından Irak'ın en iyi durumda olan vilayeti Selahattin'dir. Bu da Selahattin'in güvenlik birimleri, aşiretleri ve halkı arasında işbirliği ve halkın desteği sayesinde olmuştur. Yine de bazı sorunlar yaşanmaktadır. Ancak Irak'ın diğer vilayetleri ile kıyaslandığında bu sorunlar daha az seviyededir. Bu konuyu halletmek konusunda çok büyük gayretler gösteriyoruz ve göstermeye devam edeceğiz. Vilayetimizin güvenlik durumunun komşu ülkelerdeki gibi olmasını istiyoruz. Biz şimdi yatırımcılar için güvenli bir zemin hazırladık. Şimdi buraya her yatırımcı gelebilir. Geldiklerinde burada her anlamda kendilerine yardımcı olunacaktır.

Selahattin vilayetinin doğal zenginlikleri nelerdir, Türk yatırımcılar hangi alanlarda yatırım yapabilir?

Sanayi alanında yatırım yapılabilir Beiji ilçesi Irak genelinin en büyük sanayi ilçelerinden biridir. Toplu konut yatırımları projeleri yapılabilir. Turizm yatırımcılı da olabilir. Dini turizm yapılabilir. Samarra ilçesinde tarihi eserler bulunmaktadır. Tikrit'te gördüğünüz saraylar da turizm amaçlı olarak kullanılabilir. Dicle nehrinin Tırik'ten geçiyor olması da ilimize ayrı bir güzellik katmaktadır. Bunlar ilk aklıma gelen detaylardır.

Selahattin vilayetinde iş yapan herhangi bir Türk ya da diğer başka ülkelerden gelen şirket bulunmakta mıdır?

Hayır, ne Türkiye'den ne de diğer ülkelerden burada yatırım yapan herhangi bir şirket bulunmamaktadır.

Bizlerin aracılığı ile Türkiye'ye ne mesaj vermek istersiniz?

Türkiye'ye insani yardımlarından ötürü çok teşekkür ediyoruz. Bu da komşu ve Müslüman bir ülke olmasının gereğidir. Irak Türkmen Cephesi vasıtası ile Selahattin'de meydana gelen son patlamada yaralananlar Türkiye'ye gönderildi. Biz de televizyonlar ve sizler vasıtası ile Türkiye'ye olan minnettarlığımızı sunmak istiyoruz. Bizler de Türkiye'nin yapmış olduğu bu yardımın karşılığını farklı alanlarda vermek istiyoruz. Bu görüşmeden de çok mutluyuz. Türkiye'den resmi bir heyet gelirse biz burada güvenlik, konaklama konularında onlara yardımcı olmaya çalışıyoruz. Türkiye Irak için dost ve kardeş ülke olarak kalmaya devam edecektir.

Sayın Başkan değerli vaktinizi ve bilgilerinizi bizlerle paylaştığınız için teşekkür ederiz.

2. BÖLÜM: IRAKLI AKADEMİSYENLER

2.1. IRAK STRATEJİK ARAŞTIRMALAR ENSTİTÜSÜ'NÜN KURUCUSU FALEH A. CABBAR

27 ŞUBAT 2010

ORSAM: Irak Stratejik Araştırmalar Enstitüsü ile başlayalım isterseniz. Nasıl kuruldu bu merkez?

Faleh A. Cabbar: İlk yapıyı 1993 yılında Londra'da kurduk. O yıllarda Irak üzerine düzenli yıllık seminerler düzenliyoruz ve İngilizce kitaplar yayınlıyorduk. 2002'den sonra bu yapıyı bir araştırma enstitüsüne dönüştürmeye karar verdik. Bu dönemde, merkezi Irak'a taşımak gibi bir niyetimiz de vardı, hatta Bağdat'ta bu amaçla bir yer ayarladık. Ama bu bina bombalanıp, yakıldı. Irak'ta binayı İngilizler almış diye de bir söylenti yayılmış. Bir söylenti çok can yakabiliyor. Bunun üzerine biz de Irak'a taşınma fikrinden vazgeçtik, orada küçük bir ofis açtık. 2004-2005'teki şiddet ortamında bizim için çok zor oldu. 2006 daha da kötü oldu, Bağdat'taki ofisimiz yağmalandı. Bu küçük ofis bile darmadağın edildi. Ve işte şimdi buradayız. Bağımsız bir araştırma kurumu olarak, Beyrut'taki merkezimizden çalışmalara devam ediyoruz.

Enstitü olarak araştırmalarınızı nasıl yürütüyorsunuz? Irak'ta ekipleriniz var mı?

Araştırma projesinin ihtiyaçlarına göre gerekli kişileri istihdam ediyoruz. Daimi araştırmacılarımız yok. Onyediden fazla araştırmacı, kırkbeş eğitmen ve öğretim üyesi ile irtibat halindeyiz. Doktora öğrencileriyle sosyal bilim kuramları ve yöntemleri konulu seminerler yapıyoruz. Dinler sosyolojisi alanında da özel derslerimiz var. Kaynak ihtiyacı içinde olan araştırmacılara da yön gösteriyoruz.

Çalışmalarınızın odak noktalarından biri Irak'ta kimlik siyasetinin yükselişi ve düşüşü. Bunu biraz açıklayabilir misiniz?

Sünni ve Şii kimlikleri daha önce birer kültürel kimlikti. Bu kimliklerin siyasallaşmasına

yönelik bazı çabalar vardı, ama bunlar Krallık döneminde ve Birinci Cumhuriyet döneminde başarısız oldu. Ancak Saddam Hüseyin döneminde başarılı oldu. Neden diye soruluyoruz. Bir başka konu da, kültürel kimliklerin siyasallaşmasının 2003 sonrasında kitlesel bir boyut kazanması. Bu dönemde kimlik siyaseti daha da yayıldı ve silahlandı. Sorulacak soru; neden kimlik siyaseti geçmişte başarısız olurken, şimdi başarılı oluyor? Burada birinci faktör siyasi sistemin yapısı. Siyasi sistem açık mı, kapalı mı? Yani parlamentoya erişimin var mı; ekonomiye ve diğer maddi kaynaklara erişimin var mı; bölgesel olarak dağıtılan kaynaklara erişimin var mı? Bir de bunların nasıl değerlendirildiği önemli. Geçmişte siyasi sistem açıktı ama ekonomik sistem değildi. Sınıflar ve gruplar arasında eşitsizlikler vardı. O dönemde bunlara Marksizm, sınıf ideolojisi, sosyal milliyetçilik, gericiler karşısında ileriler, kapitalistler karşısında işçiler merceğinden bakılıyordu. İslam'ın yükselişi bu tabloyu değiştirdi. Saddam Hüseyin döneminde siyasi sistem kapandı. İktidara veya ekonomik kaynaklara erişim imkânsız oldu.

Bu nasıl algılanıyordu?

Üç temel bakış açısı vardı; Marksist, liberal ve İslamcı. Marksizmin gerilemesiyle Irak-

lılar katledildi; liberaller Meclis'e alınmadı ve sürgüne gönderildi. Savaştan dolayı toplumsal milliyetçilik, yani yönetici seçkinlerin ideolojisi, çökünce, ortada sadece mezhepçi İslamcılık kaldı. Irak milliyetçiliği önemini kaybetmeye başlar başlamaz, mezhebinden dolayı devlet iktidarından dışlandığını düşünen Şiiler ve diğer gruplar kimlik politikasına sarıldılar. Irak toplumundaki kriz budur.

Saddam Hüseyin döneminde hükümete yakın geniş bir orta sınıf vardı. Onların tutumları ne oldu?

Orta sınıflar 19.yüzyılda üreticiydi. Sermayeleri vardı, mülkleri vardı, bilgileri vardı. Giderek, daha çok bilgi üretmeye, eğitim, sanat gibi alanlarda yayılmaya başladılar. Kültür endüstrisi dediğimiz bu alan bugün Ortadoğu'da çok önemlidir, en büyük sektörlerden biri haline gelmiştir. Krallık döneminde orta sınıfların gelişimi daha yavaştır, çünkü devletten bağımsızdır. Milliyetçi sosyalist hareketler Irak'ta yönetimi ele geçirince Rus ve Alman modellerini benimsediler; planlı ekonomi, fazlasıyla merkezileşmiş bir yönetim, tek ideoloji, vs. Daha önceden, kendi sermayesine ve mülküne yaslanan orta sınıflar bu dönemde hükümete yanaşmaya başladılar. Varoluşları hükümetin desteğine bağlı hale geldi, hükümet olmadan iş yapamaz oldular. Bir anlamda, hükümetin kölesi oldular. Ekonomik açıdan zenginleştiler ama apolitikleştiler. Ama iş orada kalmadı. Baas Partisine katılan orta sınıflar, bu parti başarısız olup, hükümet din ve aşiretleri güçlendirme politikası gütmeye başlayınca bu sefer de aşiretlere ve dini örgütlere yöneldiler.

Devlet eliyle aşiretlerin güçlendirilmesi politikası Irak'ı bütün olarak birarada tutmak isteyen rejim açısından çelişkili bir politika değil mi? Bir tür bindiği dalı kesmek gibi...

Sistem tek parti tarafından yönetiliyordu. Tek partiler toplumsal seferberlik, ideolojik aşılama ve kontrol araçlarıdır. İstihbarat toplama-

ya da yararlar. Bu şekilde işleyen partin çözülürse, iktidarını Irak toplumunun her köşesine nasıl yayarsın? Daha önce parti aygıtıyla yürüttüğün iktidarını nasıl sürdürürsün? Şiileri çağırırsın, onlara para verirsın, yetki verirsın ve bazı bakanlıklarda koltuk verirsın. Bu bağ çok şey söyler aslında. Bu toplumun kontrol altında tutulmasıyla ilgilidir. Bu kontrole neden ihtiyaç duyulduğu aşıkâr. Tek parti çökmüştü, Baas Partisinin 1988'de 1,8 milyon üyesi vardı, 1991'de bunun yüzde 60'ını kaybetmişti. Parti, orta tabakada, alttakilerden daha çok kan kaybetmişti. Yani rejim toplumu denetlemek için muhtaç olduğu insanları kaybetmişti. Orta tabakada geniş bir boşluk açılmıştı. Peki bu nasıl dolduruldu? Şeyhlerle. 19. yüzyılda Osmanlı reformlarıyla çözülmüş olan aşiretler 1990'lara kadar önemsiz yapılar olarak kaldılar. Sadece isimleri vardı. Köylerde akrabalık ağları olarak devam ettiler. Bazı aileler aşiretin lideri olarak adlandırılmıştı ama bunun pek bir önemi yoktu. Amerikalılar onları işe dâhil etmek istediğinde farkettiler ki aslında pek çok aşiret gerçekte yoktu. Aşiret şeyhleri pazara gidip tanıdıklarını, eski okul arkadaşlarını, komşularını toplayıp kendi aşireti olarak tanıtıyordu. Böylece aşiret liderleri müteahhit gibi çalışmaya başladılar. Gerçekte olmayan aşiretleri, varmış gibi göstermeye çalıştılar. İdeolojileri de içinde yaşadıkları grubun ötesinde işlemiyordu. Elli bin kişilik, yüz kadar köye dağılmış bir aşirettenseniz grup içinde kuvvetli bir iletişiminiz olamaz. En fazla yan kapını harekete geçirebilirsin. Akrabalık ideolojisinin sınırlı doğası ve aşiretlerin parçalı yapısı işi zorlaştırıyor. Amerikalılar bunu anladılar. Bunların yerel aktörler olduklarını, ulusal düzeye çıkamayacaklarını farkettiler.

Ya dini aktörler?

Dini grupların bir merkezi vardır ve bu merkeze para akar. Necef'e mesela yetmiş milyon dolar gitti. Sistani'yi eleştirdiğim düşünülün istemem, bunlar çok hassas insanlardır. Ama dini bir grupsan, bir altyapın, camilerin vardır; ayrıca insan gücün, müritlerin, din adam-

ların, kısacası gelişmiş bir kurumun vardır. Aşiretlerde bu yoktur. 2003'ten sonra aşiretler devlet korumasını kaybedince arka plana düştüler. Oysa din yükselişe geçti. Ama din apoliktir, bunu unutmayalım. Sistani mesela apoliktir, mollaların iktidarını istemez, hatta buna karşıdır. Oysa siyasi partiler – ki tek parti döneminin mirası ve sürgünde olmalarından dolayı çok zayıftılar– geri döndüklerinde bu dini çevrelerdeki gücü kendi iktidarlarını yeniden kurmak için kullandılar. İşgal edilmiş bakanlıklara ve diğer hükümet kurumlarına yerleştikçe üye sayıları arttı. Paraları, iktidarlara ve nüfuzları var artık. Onlar büyüdükçe, Sistani'nin etkisi azalıyor. Bu işin dinamik doğası gereği böyle. Bu yüzden bu kadar çok konuşuyor, ama artık kimse onu dinlemiyor. Siyasi partiler 2003-2008'de ona muhtaçtı ama 2009-2010'da artık ihtiyaçları kalmadı.

Bu sizin kimlik politikalarının düşüşü olarak tarif ettiğiniz süreç mi?

Hayır. Bu din dinamiklerinin değişmesi, çünkü siyasal İslam aile ve kent dayanışması ekseninde örgütlenir ve ideolojik ayrımları vardır. Bu yüzden kendi içlerinde çatışmaya başladılar. Ama daha önce, kimlik politikasının yükselişi devleti kontrol etmelerini, oyların yüzde 54'ünü almalarını sağladı. Daha baştan beri parçalıydılar. Şiiiler arasındaki bölünmeler yok olmadı ama kimlik politikasının yükseliş döneminde işlevsiz kaldı. İktidarı ele geçirdiklerinde bölünmeye başladılar. Bu bir kurgu değil, bizim her gün karşı karşıya olduğumuz bir gerçeklik. Aile aşiret, ideoloji tüm bu ayrışma alanları, kimlik politikaları kurulmadan önce Şii veya Sünni herkesi bölmüştü zaten. Bu askeri blok için yapıcı ve başarılıydı. Bugünse pek çok farklı parti, grup, lider görebilirsiniz; “neden bu kadar çok lider var?” diye sormak lazım. Çünkü artık yekpare bir blok değiller. Tahran'da Kara Cuma denilen günde meydanlara dökülen, ellerinde bir tek Humeyni sembolü taşıyanlar değil buradakiler. Sistani iktidar istemiyor. Siyasi partiler de aşiret, bölge, mezhep, aile ve benzeri çizgiler ekseninde bölünmüş durumdadır. Bu toplumsal örgütlenmeler siyaset çerçevesini darmadağın etti.

Bu bölünme sadece mezhep siyaseti için geçerli olmasa gerek...

Mezhep siyaseti kadar, hatta belki ondan daha çok etnik siyaset yapanlar da bölündü. Bugün Kürdistan'a gittiğinizde insanlar, özellikle de gençler size şöyle der: “Evet Saddam baskıcıydı ama şimdi işimiz yok, her an tutuklanabiliriz. Büyükbaşlarınsa her şeyi var. Politikacılar, ekonomi, eğitim ve diğer tüm alanları kontrol ediyor.” Buralarda, etnik milliyetçi partilere karşı genişleyen bir toplumsal muhalefet var. Kürt milliyetçiliği birleştirici ve susturucu bir etkiye sahipti. Kendi hükümetlerini kurdukları anda, “kim yönetmeli?” sorusu geliyor. Sorun da burada başlıyor. Kürtler de bölünüyor artık.

Bu bölünmeler seçimlere yansır mı?

Noşirvan Mustafa bloguna bakın mesela. Temmuz 2009 seçimlerinde yirmi yedi civarında sandalye aldılar, müthiş bir sonuç. Hem de, Süleymaniye'de Erbil'den daha başarılı olmalarına rağmen. Erbil'de güvenlik kaygısı olmasaydı, daha fazla hareket serbestisi olsaydı, parlamentoda en üste çıkabilirlerdi. Kürdistan'da bir sonraki aşamada, daha kuvvetli bir liberal blok, daha kuvvetli bir İslamcı blok ve parçalı bir milliyetçi blok göreceğiz. Bu bölgedeki radikalizmi yumuşatacaktır.

Bu siyasi farklılaşma sürecini olumlu mu buluyorsunuz?

Elbette. Her tür iktidar tekeli kötüdür. Nerede, ne zaman, ne şekilde olursa olsun. İktidarın tek elde toplandığı bir devlet yapısı, eğer demokratik özgürlük ve muhalefet yoksa uzun vadede müthiş yıkıcı sonuçlar doğurur.

Irak'ın geleceğine dair öngörüleriniz neler?

Eğer şanslıysak ve seçimlerde manipülasyon yapılmazsa, merkezîyetçi blok İslami akımları ve aşiretleri dengelemek üzere başarılı olur. Bu İslamcılar ılımlılaşmak zorunda da bırakır.

Bugün siyasi partilerin yaklaşık yüzde 3'ü İslam terimini kullanıyor, 2005'de bu oran yüzde 90'dı. Bu tesadüfî bir değişim değil, yapısal bir değişim. Mezhepçi İslamcılık inişte. Bu yüzden bazı İslamcı gruplar biz mezhepçi değiliz diyorlar. Ama artık kimse inanmıyor bu söyleme. Eğer İslamcılık, merkezîyetçilik ve Irak milli kimliği arasında bir denge kurabilirsek, eğer uzlaşî için gerekli yöntem ve araçları geliştirebilirsek, hiç bir parti tek başına iktidarı ele geçirip tekelle bir yönetim kuramaz. Eğer geniş tabanlı bir hükümet kurma eğilimi gelişirse, Irak düzluğe çıkar, stabilize olur. Şii-ler arasında çoğunluk yönetimi modelini öne sürenler var. Biz çoğunluğuz, biz yönetelim diyorlar. Bu saçmalıktır. Bu diğerlerini dışlamak anlamına gelir ve çatışma yaratır. Eğer bu yoldan gidersek felaket olur ve iç savaşa kadar gider. Dolayısıyla ılımlı bir politika, İslamcılık ile merkezîyetçilik kutupları arasında bir orta yol politikası üretmek lazım. Ama ekonomiyi de geliştirmeyi hedeflemeliyiz. Doğru yönetilirse, Irak ekonomisi beş yıl içinde toparlanır.

Beş yıl bayağı iyimser bir tahmin değil mi?

Evet ama siyasi toparlanma için daha uzun bir süreye ihtiyaç olacaktır. Arka arkaya üç düzenli seçim geçirebilirsek feraha erdik demektir. Ama erken değil, zamanında yapılan seçimlerden bahsediyorum. 2005 seçimlerini saymıyorum, şimdi yapılacak seçimleri bir sayıyorum. Bundan beş sene sonra bir tane daha, beş sene sonra da bir daha yapabilir ve seçim sonuçlarına göre hükümet kurmayı becerebilirsek Irak toparlanır. Yani on yıl içinde işler yoluna girebilir.

Irak dışındaki faktörleri bu resmin neresine koyuyorsunuz?

Eğer İran'da mollalara karşı bir ayaklanma olursa, mesela Hameney'in ölümü, Ahmedinecad'ın görev süresinin bitmesi bu ülkede değişim için uygun bir zemin yaratabilir. Irak'taki basın özgürlüğü, Meclis'te demokratik tartışma ortamının gelişmesi, milletvekili adaylarına yasaklama getirilmemesi

gibi gelişmeler olursa, bunlara bakıp neden bizde yok diyebilirler. İranlılar kendilerini Iraklılardan ve diğer tüm Araplardan daha üstün görürler, daha eğitilmiş, daha medeni olduklarını düşünürler. Bunda da bir kötülük yok, özgüvenleri yüksektir. Ama o zaman o beğenmedikleri Arapların daha iyi yönetildiklerini görürlerse bizde neden daha azı olsun diyerek, bir değişimi tetikleyebilirler.

Böyle bir değişim Irak için de hayırlı olur mu?

Eğer İran'da bu değişim olursa, Irak Somali türü bir parçalanma yaşamazsa ve önümüzdeki on yılda Filistin sorununa bir çözüm bulabilirsek bütün Ortadoğu'daki siyasi kültür baş aşağı olur. Tıpkı 1967'de Araplar savaşı kaybettikten sonra olduğu ve 1979'da Humeyni iktidara geçtiğinde olduğu gibi. O zaman sekülerizmden İslamcılığa geçtik. Artık İslamcılığın Avrupa'daki Hristiyan Demokratlar gibi bir şeye dönüştüğü bir dönemdeyiz. İçeride aile gibi muhafazakar değerleri ön plana taşıyacaklar ama ekonomi ve dış politika söz konusu olunca merkezîyetçi bir tutum benimseyecekler. Tüm bunlar gerçekleşirse, o zaman sorun tarih öncesi bir dönemde takılıp kalmış ülkelerin modernleştirilmesi olur. Yemen, Somali, Suudi Arabistan ve Umman gibi. Bu olası bir senaryo değil sadece, bence mevcut gidişat bu yönde.

Böyle bir sürecin tepeden inme gerçekleşeceğini düşünmüyorsak, güçlü bir orta sınıfa ihtiyaç duyulacaktır. Bu belki İran'da var, ama ülke dışına giden göçle Irak bu varlığını kaybetmedi mi?

Orta sınıf büyüyor ama küçülüyor da. O da var, bu da. Avrupa ve ABD'de Irak'la ilgili pek çok konferans ve seminere katıldım. Bir kaç istisna dışında hepsine katıldım diyebilirim. O dönemde herkes şiddetin yükselişi üzerinde duruyordu ama yeni devletin kapasite geliştirme becerisini dikkate almıyordu. İkisini birden analiz etmelisiniz. Çünkü o zamanlar şiddet artarken, devlet kapasitesi de artıyor-

du. Böyle bir denge vardı. Sonra birden denge devlet lehine döndü. Irak'ın Somali gibi olduğunu söyleyenler fikir değiştirdiler. Neden, çünkü resmin sadece bir yüzüne bakıyorlardı. Oysa şiddet üreten en büyük aktör devlet. İsyancılar bir devlete eklenmedikçe varlıklarını sürdüremezlerdi. Böylece kendileri devlet oldu, milisler devlete eklendiler. O zamanlar Irak'ın bir geleceği yok diyenler, Irak'ın geleceği parlak diyorlar. Ama bu sefer ben endişeleniyorum.

Neden önceden değil de, şimdi endişeleniyorsunuz?

Çünkü bu kimlik politikaları kısıtlı bir alanda etkiliydi. Şimdi bölünme mevcut sınırların ötesine geçebilir, devlet kurumlarına yansıyabilir. Korkum bu mezhep ve etnik çatışmalarının kurumlar düzeyine yansması. Eğer Sünniler, Şiiler veya Kürtler ordudan çekiliyoruz derse, ordu çöker. Polis ve devlet de çöker. Devlet kurumları hâlâ çok kırılğan. Aşırı parçalanma basıncına dayanabilir mi? Bu benim için kaygı verici bir soru. Bu ihtimal çok kuvvetli değil ama var. Kanser gibi gelişebilir ve herşeyi mahvedebilir.

Değerli fikirlerinizi paylaştığınız için teşekkür ederiz.

2.2. IRAKLI RESSAM KASIM SABTİ

20 MART 2010

ORSAM Başkanı Hasan Kanbolat, Iraklı ünlü Ressam Kasım Sabti ile 10 Mart 2010'da Bağdat-Veziriye'de bulunan sanat galerisinde bir sohbet gerçekleştirdi. Sohbet, ünlü ressam Sabti, Irak'taki sanat faaliyetlerinin Saddam dönemi ve Saddam sonrası dönemdeki durumuna değindi.

gisi'sinin ilkinde katıldı. 1987'de Güzel Sanatlar Akademisi'ne resim dersi vermek üzere geri döndü.

1992'de Bağdat'ta günümüze kadar Iraklı sanatçılar için önemli ve aktif bir merkez olarak faaliyet gösteren Hewan (Dialog) Sanat Galerisi'ni kurdu. Ambargo-

Ressam Kasım Sabti 1953'te Bağdat'ta dünyaya geldi ve henüz 7 aylık iken sakat kaldı. Yerel kahramanlar olarak görülen atletlerin yaşadığı bir mahallede büyüdüğü için, sanatsal kabiliyetlerini sergileyerek dikkatleri kendi üzerine çekmeyi başardı. Gençlik yıllarında, öğrenciler bir resim çizmesi, şiir yazması ya da güzel Arapça elyazısı ile aşk mektupları yazması için sandviç parası verirdi.

1980'de Bağdat Güzel Sanatlar Akademisi'nden mezun olduktan sonra, Arapça hat sanatı icra etmek ve resim yapmak için bir atelye kurdu. 1985'te başlamak üzere Bağdat Teknoloji Üniversitesi'nde dersler verdi ve 1986'da iki yılda bir düzenlenen Bağdat Uluslararası Ser-

nun ortasında galeri açmaktan dolayı birçok engelle karşılaştı. Çünkü hükümet Saddam Hüseyin portresi dışında hiçbir sanatsal eseri finansal açıdan desteklememe kararı aldı. Sabti, eserlerini satmak için yurtdışına çıkmaya izni olmadığı için, galerisini ziyaret eden BM yetkilileri, diplomatlar, gazeteciler ve Kızıl Haç yetkilileri ile ilişkilerine önem atfetti.

Günümüzde, Sabti 1780 üyesi olan Irak Plastik Sanatlar Topluluğu'nun Başkan Yardımcılığını yapıyor. Ayrıca kendisi Irak Kültür Konseyi'nin de Sekreteri. Eserleri özel koleksiyonlar halinde Avrupa, Ortadoğu, ABD, Japonya ve Kore'de bulunuyor.

“Saddam diktatördü. Ancak kültür ve sanatı severdi. Sanatçıyı destekledi. Para verirdi. Sanatçılar yurtdışına rahatça çıkardı. Pasaport dâhil hiçbir ödemede bulunmazdı. Şimdi pasaport almak için bile ciddi ödemelerde bulunmak zorundasınız. Irak’ın tamamında 1000 civarı profesyonel sanatçı kaldı. Ressam, heykeltıraş, seramikçi, fotoğrafçı, şarkıcı, yazar.. Hepsi toplam 1000 kişi. 120 civarı ressam, 50 civarı heykeltıraş, 6 seramik sanatçısı, 600 müzisyen. Şarkıcı ise sadece birkaç tane. Bunların dışındaki sanatçılar ya öldü, ya sakat kaldı ya da yurtdışına gitti. Irak ve Bağdat Ortadoğu’nun en önemli kültür ve sanat merkezi iken sadece yıkıntılar kaldı. 2. Dünya Savaşı ile yıkılan Avrupa’yı Marshall Plan’ı tekrar canlandırdı. Irak’ın da Marshall Plan’ı gibi kapsamlı bir yardıma ihtiyacı var. Ekonomiden kültür ve sanata, spora, devlet düzeyine kadar kapsamlı bir reforma ve yardıma ihtiyacımız var. Irak’ın gelirleri artık sanata akıyor. Dini partilere akıyor. Yaşamı boyunca hiç klasik müzik dinlememiş, sanat galerisi gezmemiş, bir tabloya bakmamış olanlara sanat sevgisini nasıl anlatabilirsiniz? Nasıl aktarabilirsiniz? İstesem Bağdat’ı terk ederdim. Ama etmedim. Ülkemi seviyorum. Yurtdışına yerleşseydim çok para kazanırdım. Ama kaldım. Çok para kaybettim. Galerimi Kültür bakanı ziyaret etti. 50 tablo satın aldı. Bagajını tablo ile doldurdu. Ama bu tabloların karşılığı olan, 50 bin \$ vermediler. Tabloların sahibi resamlara ben ödemek zorunda kaldım. Belki kötü niyet yoktur. Ama sorunları çözmek için muhatap bulamıyorsunuz. Maliki ile bile görüştüm ama sorunlarımı çözemedim.”

Ressam Kasım Sabti’nin Özgeçmişi:

1953’te Bağdat’ta doğdu.

1980’de Güzel Sanatlar Akademisi’nden mezun oldu.

1978’te Tunus’ta Arap Genci Sergisi’ne katıldı.

1980’de Berlin’de Sanat Akademisi Sergisine katıldı.

1984’te ve 1989’da Babil Festivali I ve III’e katıldı.

1985’te Teknoloji Üniversite’sinde Serbest Resim Öğretmeni olarak çalıştı.

1986’da Bağdat’ta iki yılda bir düzenlenen Uluslararası Güzel Sanatlar sergisinin ilkinde katıldı.

1986’da Bağdat’ta kişisel sergi açtı.

1988’de Kıbrıs’ta Irak Çağdaş Sanat Sergisi’ne katıldı.

1989’da Bağdat Güzel Sanatlar Akademisi’nde öğretmenlik yaptı.

1990’da Amman’da 10 Iraklı ressam ile birlikte sergiye katıldı.

2000’de Bağdat’ta Renk-Çamur-Taş isimli sergiyi açtı.

2003’te Paris’te kişisel sergi açtı.

2006’da New York’ta kişisel sergi açtı.

Fransa-Irak Babil Grubu’nun üyesidir.

Özel koleksiyonları; Kahire, Amman, Berlin, Roma, Madrid, Paris, New York, Tunus, İstanbul, Stokholm, Dubai, Sao Paulo ve Seul’de bulunmaktadır.

2.3. TÜRKOLOG PROF. DR. EMİR İÇTEM

21 MART 2010

ORSAM Başkanı Hasan Kanbolat, Bağdat Veziriye'de 11 Mart 2010 tarihinde Türkolog Prof. Dr. Emir İçtem ile bir sohbet gerçekleştirdi. Sohbet, Türk Dil Kurumu Fahri Üyesi de olan ve Osmanlı Dönemi Bağdat Valileri üzerine çalışması bulunan Prof. Dr. Emir İçtem Ortadoğu'daki üniversitelerde verilen Türkoloji eğitimi ile ilgili bilgiler verdi. Türkiye ile Irak arasındaki ilişkileri en iyi "Göz görüyor fakat el kısa..." Arap atasözünün açıkladığını ifade eden İçtem, Irak'ta daha fazla Türk üniversitesi açılması gerektiğini vurguladı. İçtem, ayrıca sohbette Irak Şiiliği ile ilgili bilinmeyenleri de paylaştı.

da Türkçe dersler veren üniversiteler var. Körfez ülkeleri ve Yemen'de ise Türkoloji Bölümü olmamakla beraber Türkçe dersler de verilmemektedir.

Irak'ta 8 tane özel üniversite vardır. En son Süleymaniye'de Amerikan Üniversitesi açıldı. Bağdat'ta El Mamun Üniversite-

si ve El Mansur Üniversitesi; Basra'da Şattül Arap Üniversitesi; Musul'da El Hatba Üniversitesi; Kerbela'da Ehlül Beyt Üniversitesi ve Erbil'deki Fuzuli Üniversitesi ile Işık Üniversitesi Irak'taki özel üniversitelerdir. Türkler Irak'a daha fazla üniversite açmalıdır.

"Bağdat'ın güneyinde bulunan Divaniye şehrindeki El Kadisiye Üniversitesi mensubuyum fakat aslen Nəcəf'te ikamet etmekteyim. Bağdat, Musul ve Erbil'de Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü bulunmaktadır. Ben de Nəcəf Üniversitesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü açmak istiyorum. Bunun için Türkiye'den de öğretim görevlilerine ihtiyaç var. Örneğin, iki okutman gelirse, bizim için yeterli olur.

Ortadoğu'da; Mısır, Suudi Arabistan, Ürdün, Suriye'de Türkoloji Bölümleri bulunuyor.

Mısır'da Kahire'de bulunan El Kahire Üniversitesi'nde, El Aşşens Üniversitesi'nde, El Ezher Üniversitesi'nde ve El Mansure Üniversitesi'nde ve İskenderiye'de bulunan İskenderiye Üniversitesi'nde; Suudi Arabistan'da Riyad'taki Kral Suud Üniversitesi'nde ve Cidde'deki Kral Abdülaziz Üniversitesi'nde; Ürdün'de El Yarmuk Üniversitesi'nde Türkoloji Bölümü bulunuyor, Mafrak'daki Arülbeyt Üniversitesi'nde ve Amman Üniversitesi'nde ise sadece Türkçe dersleri veriliyor. Suriye'de Halep ve Şam Üniversitelerinde de sadece Türkçe dersleri veriliyor. Cezayir ve Tunus'ta

Prof. Dr. Emir İçtem Irak Şiiliği'nin, Şiiliğin merkezi olduğuna inanıyor.

Şii mezhebinin inancına göre Ehli Beyt olarak anılan Hz. Ali ile başlayan Oniki imamlar Peygamberi Hz. Muhammed'in torunlarından Hz. Hüseyin'in soyundan devam eder ve Şiiliğe göre İslam'ın meşru Halifeliği (Velayeti) Oniki İmamlara aittir. Onbir imam vefat etmiş olup, 12. İmam olarak anılan Hz. Muhammed Mehdi'nin halen kayıp olduğuna ve kıyamet yaklaşıncaya ortaya çıkacağına inanılmaktadır.

İçtem, ölen onbir imamdaki altısının türbesinin Irak'ta olması sebebiyle Irak'ın Şii mezhebinin merkezi olduğunu ifade ediyor.

"Hz. Ali'nin türbesi Nevef'tedir, Hz. Hüseyin'in türbesi Kerbela'dadır, Hz. Musa'nın ve Hz. Muhammed Cevat'ın türbesi Kazimiye'dedir ve Hz. Ali Nadi (Naki)'nin türbesi ve Hz. Hasan Askeri'nin türbesi Samara'dadır. Yani altı imam Irak'ta bulunmaktadır.

Buna karşılık, İran'da yalnızca Meşhed'te Hz. Ali Rıza'nın türbesi bulunmaktadır ve Suudi Arabistan'da da Medine'de Hz. Hasan Taki,

Hız. Zeynol Abidin, Hız. Muhammed Bakır ve Hız. Cafer Sadık olmak üzere 4 imamın türbesi bulunmaktadır.

Kerbela'da Hız. Hüseyin ile birlikte Vahız Sele-mi isminde bir Türk de şehit düştü. Hız. Hüseyin kendisinden önce şehit düşen Vahız Sele-

mi ve oğlu Hız. Ali Ekber'i birbirlerinden ayırt etmeden öptü.

Türkiye'de Kerbela vakasına çok önem veriliyor. Bu konuda en iyi eser bir doktora tezi olan Abdulkadir Karahan'a ait "Türk Tarihinde Kerbela Vakası'dır."

2.4. BAĞDAT ÜNİVERSİTESİ DİLLER FAKÜLTESİ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ BAŞKANI DR. ZİYAO TARIK ABDULJABBAİZ

TARİH

ORSAM Başkanı Hasan Kanbolat, Bağdat Üniversitesi Diller Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Başkanı Dr. Ziyao Tarık Abduljabbaiz ile 9 Mart 2010 tarihinde Bağdat'ta bir söyleşi gerçekleştirdi. Söyleşide Abduljabbaiz, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ve bölümde mevcut sorunlara değindi.

miyor. Türkçe-Arapça ve Türkçe sözlük yok. Öğrenciler bizden konferanslar istiyor. Türkçe yeni edebiyata gereksinim var, yeni Türkçe öğretim cd'lerine de ihtiyaç var. "Türkçe Öğreniyoruz 1" var ama gerisi yok. 2003 öncesi laboratuvar vardı, savaştan sonra yandı yok oldu.

"Türk Dili Bölümü 1972'de kuruldu. Edebiyat Fakültesinde idi. 1958'de Diller Fakültesi kurulunca bölüm haline geldi. 1990'larda Yüksek Lisans ve Doktora başladı. 7 Doktor, 1 Profesör, 4 Yrd. Doç. Dr. ve diğerleri araştırma görevlisi olmak üzere 17 öğretim üyesi var. Son iki yıldır Irak'ta öğrencilerden Türkçe öğrenmeye yönelik talep patlaması var. Bunun üzerine 2009'da 200 öğrenci ile Türkçe akşam eğitimi de başladı. Sabah ve akşam toplam 500 öğrenci var. Bağdat'ta Fransız, İngiliz, Rus, İran, İtalyan, Alman Kültür Merkezleri var. Bağdat Üniversitesi Diller Fakültesi'nde İngilizce Bölümü'nden sonra en kalabalık bölüm Türkçe. Türkçe Bölümü'nde sınıflar yetmiyor, internet yok, laboratuvar yok. En çok Almanca Bölümü yardım görüyor. Fransızca ve Farsça Bölümü de Fransa ve İran'dan büyük yardım görüyor. Türkçe Bölümü'nde kitaplar ve görsel malzeme eksik, kütüphane eksik. Türk Kültür Merkezi'ne de 1990'dan beri kitap gel-

Rusya, Rusça Bölümü öğrencilerini Rusya'ya götürüyor. Türk Dili Bölümü öğrencilerine bu imkan verilmiyor. Bilkent Üniversite'sinden Prof. Dr. Osman Avsata ile 2009'da görüştüm. Bize kitap yardımı yaptı. Öğrencilerimize yüksek lisans ve doktora için Türkiye'de imkan sağlanmadı. 2009'da Ankara'da TÖMER 6 ay Türkçe kursu verdi ve bu oldukça faydalı oldu. Burs kabulleri bize çok geç geliyor. Öğrenciler Türkçe pratik yapamıyor.

5 Mayıs 2010'da bölümümüzde Türkiye Günü yapacağız. Şiirler okunacak, tiyatro oyunları, folklor, defile, resim sergisi, Türk kitapları sergisi yer alacak. Türkmen Kardeşlik Ocağı da Türkiye Günü için yardımcı oluyor. Bağdat Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi de yardım edecek. Türkiye'nin güzel yerleri cd'ye kaydedilip film gösterisi yapılacak. Türk şarkıları ve İstiklal Marşı söylenecek."

2.5. BAĞDAT ÜNİVERSİTESİ SİYASAL BİLGİLER FAKÜLTESİ DEKANI PROF. DR. ALWAN HÜSSEİN AL-RUBAİE

23 MART 2010

ORSAM Başkanı Hasan Kanbolat, Bağdat Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı Prof. Alwan Hüssein Al-Rubaie ile 10 Mart 2010 tarihinde Bağdat'ta bir sohbet gerçekleştirdi. Sohbet Al-Rubaie, Türkiye ve Irak arasındaki akademik ilişkilerin mevcut durumuna ilişkin bilgiler verdi. Al-Rubaie, ayrıca iki ülke arasındaki akademik, kültürel ve bilimsel ilişkilerin geliştirilmesi gerektiğine vurgu yaparak, bu konudaki önerilerini paylaştı.

Bağdat'ta "Asya Etüdleri Merkezi" vardı. Musul Üniversitesi'nde Türkiye Etüdleri Merkezi vardı. Asya Etüdleri Merkezi kapatıldı. Türkiye-Irak İlişkileri Merkezi kuralım. Siyasal Bilgiler Fakültesi ve Tarih Bölümünden hocalar alabiliriz. Bağdat ve güneydeki Iraklılar Türkiye'nin sadece Türkmenlerle ilgilendiğini düşünüyor.

Türkiye, Avrupa ve Asya olarak ikiye ayrılıyor. Türkiye'ye batıdan esen rüzgarların bir kısmının Irak'a da ulaşmasını istiyoruz. Osmanlı İmparatorluğu Irak'a 400 yıl hükmetti. Dileriz ki komşumuz Türkiye kardeşimiz olacaktır.

"Türkiye ve Irak arasında bilimsel, akademik ve kültürel ilişki neredeyse hiç bulunmamaktadır. Bağdat Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi olarak Türkiye ile ilgileniyoruz. 4. sınıf öğrencilerine bir sömestr boyunca Türkiye siyasi sistemi üzerine ders veriliyor. Ders aynı zamanda da İran'ı da kapsıyor. Dersin adı "Türkiye ve İran'daki Siyasal Rejim Sorunu". 4. sınıf birinci dönem dersi "Türkiye'deki Siyasi Rejim", ikinci dönem dersi ise "İran'da ki Siyasi Rejim". 1-4 sınıfları arasında Türkiye tarihi, siyasi gelişimi ve bugünü çeşitli derslerin içinde veriliyor. Türkiye'deki siyasi düzen üzerine uzman akademisyenlerimiz var. Yüksek lisans ve doktora eğitiminde de Türkiye'ye yer veriliyor. Bu sırada Türkiye'de ki siyasi rejim, dış politikası, Türkiye-Irak siyasi ilişkileri hakkında dersler veriliyor. Yüksek lisans öğrencilerinin Türkiye konusunda tez almalarını teşvik ediyoruz. Elimizde bu konuyla ilgili birçok tez var. Bunların arasında "Su Sorunu"na (Dicle-Fırat) daha fazla önem veriliyor. Ancak Bunu yeterli görmüyoruz. Türkiye ile daha sağlam ilişkiler kurmak istiyoruz.

Bugün Irak'ta yeni bir dönem var. Türkiye'deki gelişmeler hakkında bilgi edinmek istiyoruz.

Kuzey Irak'ta 400 Türk firması var. Bağdat'ta herhangi bir fakülteye Türkiye'den destek duymadık. Güney Kore Erbil'de büyük bir hastane yaptı. En önemli konu program hazırlamak. Türkiye ile tez hazırlayan yüksek lisans, doktora öğrencilerimiz var. Bu öğrencilere Türk üniversiteleri kapılarını açarsa çok memnun oluruz. Önemli olan halklar arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesidir. 2003'ten beri Irak'ta 3 hükümet kuruldu. Irak'ta hükümetler Türkiye hakkında ne düşünüyor biliyorsunuz ama aydınlar Türkiye hakkında ne düşünüyor bilmiyorsunuz. Türkiye-Irak ilişkileri Merkezi'nde Türkçe de öğretilsin. Türkiye denince öğrencilerin aklına; meclis, ordu, rejim geliyor. Şu anda Türkiye'nin Irak'la ilgili politikası akademisyenlerin kafasında da tam oluşmadı. Bu açıklanmalıdır. Irak'ta yaşanan büyük değişiklikler konusunda Türkiye'nin pozisyonu ne olacak? Türkiye Irak'ın geleceğini nasıl görüyor? Bunları bilmek istiyoruz. Ankara'da Türk-Irak Dostluk Derneği var. Bağdat'ta da Irak-Türkiye Dostluk Derneği var. Ama canlı değil. Sokaktaki vatandaş siyasetle ilgileniyor ama resmi olan her şeyden

çekiniyor. Irak vatandaşı Türkiye'ye nasıl gideceğini bile bilmiyor. Böyle bir merkez kurulursa resmîyetten uzakta kalmalıdır. Resmi olmayan kanalların canlandırılması gerekiyor. Ortak projeler yapalım. Ortak konferans düzenleyelim. Erbil Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi ile iyi ilişkilerimiz var. Orada toplantı yapabiliriz. Bir öğrencimiz Kerkük üzerine tez hazırlıyor. Kerkük üzerine araştırma bursu verilebilir. Türkiye üzerine tez alanların

Türkçe öğrenmelerine ve Türkiye'yi iyi tanımalarına yardımcı olunmalıdır.

Bağdat Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'de 2000 öğrenci var. Öğrenciler ve akademisyenler arasında "Türkiye ve Irak İlişkileri" konusunda bir anket yapılabilir. Bu konuda karşılıklı işbirliği protokolleri olmalıdır. Irak-Türk Dostluk Derneği'nin yeri ve imkanı vardır.

2.6. MUSTANSARİYE ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ VE IRAK'IN ESKİ TÜRKİYE BÜYÜKELÇİSİ MUHAMMED ALİ EL DAVUD

16 HAZİRAN 2010

ORSAM: Öncelikle bize biraz kendinizi tanıtabilir misiniz?

Prof. Dr. Muhammed Ali El Davud: Irak hükümetinde yaklaşık 55 yıldan fazla çalıştım. Irak Üniversitesi'nden, Harvard Üniversitesi'nden ve Oxford Üniversitesi'nden mezunum. Benim uzmanlık alanım Uluslararası Tarih. Benim doktora tezim de 1890-1902 Basra Körfezi'nin Uluslararası Konumu hakkındadır. Hem üniversitelerde hem de diplomat olarak çalıştım. Akademisyen olarak birkaç üniversitede görev aldım. Ayrıca uluslararası araştırma merkezlerinde ve bazı üniversitelerde hoca olarak çalıştım. Ayrıca diplomatik alanda ise Dışişleri Bakanlığı'nda Genel Müdür ve Büyükelçi olarak çalıştım. Büyükelçi olarak görev yaptığım ülkeler arasında Türkiye de vardı.

lerinde ve Nihat Erim, Süleyman Demirel, Bülent Ecevit'in başbakanlık dönemlerinde ve Türkiye'nin gelmiş geçmiş en önemli Dışişleri Bakanlarından olan İhsan Sabri Çağlayangil ve Haluk Bayülken'in dönemlerinde büyükelçilik yaptım. Hala Türkiye'deki önemli gelişmeleri ve Türkiye-Irak ilişkilerini dikkatle

takip etmekteyim ve bunu çok mutlu olarak söylüyorum; bu sene Türkiye'yi 4 kez ziyaret ettim. Yaptığım bu ziyaretlerin hepsi de Türkiye-Irak ilişkileri kapsamındaydı.

Peki sizin büyükelçilik yaptığınız dönemle şimdiki dönem arasında ne gibi değişiklikler görüyorsunuz? Bize biraz gözlemlerinizden bahsedebilir misiniz?

Sevindirici bir şekilde Türkiye- Irak ilişkileri hep pratik bir şekilde gelişiyor. Daha öncede ve şimdi de iki ülke arasındaki ilişkilerin seyri çok iyi. Hükümet değişikliklerinin olması bu iki ülke arasındaki ilişkileri hiçbir zaman olumsuz etkilemez. Tabi her zamanki gibi ilişkiler ilerlerken uluslararası ve bölgesel değişiklikler nedeniyle ilişkilerde çok büyük oran-

Hangi dönemde Türkiye'de büyükelçi olarak görev yaptınız?

1971-1976 yılları arasında Türkiye'de büyükelçilik yaptım. Cevdet Sunay ve Fahri Korutürk'ün Cumhurbaşkanlıkları dönem-

da genişleme olmuştur. Özellikle de ekonomik ve ticari alanlarda. Ayrıca kültürel alanları da buna katabiliriz. Yani ticaret hacminde de değişiklik oldu. Yani Türkiye'nin Irak'a yaptığı ihracat 2009 senesinde 8 milyar doları bulmuştur. Karşılıklı olarak da Irak'ın Türkiye'ye yapmış olduğu petrol ihracatı da oldukça ilerlemiştir. Ve gelecekte de ekonomik ilişkilerin daha da artacağını düşünüyorum. Ben şu anki duruma çok olumlu bakıyorum. Türkiye'nin tutumlarında çok değişiklikler olduğunu görüyoruz. Türkiye şu anda açık bir tutum izlemektedir. Sadece Irak'a değil, diğer Arap ve İslam ülkelerine de açık ve kesin bir davranış sergilemektedir. Bir akademisyen olarak, eski bir diplomat olarak ve daha da önemlisi bir Iraklı olarak Türkiye'nin Irak'a karşı sergilediği tutumundan çok mutluluk duyuyorum. Türk hükümetinin ve Türk halkının bölgedeki meselelere karşı takındığı cesur ve cüretkâr tavır Irak ve diğer Arap hükümetlerinden de büyük saygı toplamıştır. Ayrıca Türkiye hükümetinin Müslüman ülkelere yönelik politikası Türkiye'ye dünyada büyük saygı kazandırmıştır.

Peki bize Ortadoğu'yu ve Ortadoğu'daki meseleleri nasıl değerlendirdiğinizi biraz anlatabilir misiniz?

Ben şunu görüyorum; ülke halkları arasında dayanışma ve tek bir vücut olarak davranmaları gerekiyor. Yani Türkiye'nin Arap ve Müslümanlara verdiği mesaj, çok cesur bir davranıştır ve bize de bu yansıdı ki; Türkiye işgale ve zulme karşı büyük bir adım atmaktadır. Biz uluslararası dayanışmaya çok inanıyoruz. Ancak Türkiye ile Araplar arasındaki ilişkilerin de özel bir kapsamda olduğunu düşünüyoruz. Ortak kimlik, kültür ve tarih olduğundan dolayı ayrı bir yerdedir. Ben Türkiye'de büyükelçilik yaptığım dönemlerde tüm Türk hükümetlerinin istisnasız Irak'a karşı hep ulusal davranışları ve politikaları vardı. Ve biz Türkiye'nin bu politikalarına çok saygı duyuyoruz. Hala hatırlıyorum; sayın İhsan Sabri Çağlayangil'in konuşmalarını hala hatırlıyorum; Irak ile Türkiye Ortadoğu'da hep bir köprü vazifesi görmektedir.

İsrail- Arap çatışmasında, biz Filistin halkının haklarının göz ardı edilmesini istemiyoruz. Filistin halkı kadar dünyada acı çeken başka hiçbir halk yoktur. Bu sorunun sürekli Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşmiş Milletler tarafından göz ardı edilmesini istemiyoruz. Türkiye Başbakanı sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın bu konudaki görüşlerinin hepsine katılıyoruz. Sayın Erdoğan kadar hiçbir uluslararası şahsiyet Filistin meselesini bu derece harekete geçirmemişti. İran sorununa gelince; bu sorunun çözülmesi için İslam devletleri arasında bir işbirliğinin yapılması gerekiyor, çünkü ortak tarihi ve ekonomik ilişkiler var. Birleşmiş Milletler'in bu konuyla ilgili hiç kimseye taviz vermemeli. Ben de bu ortak çıkarlarla ilgili, ortak çıkarlara dayanarak Arap ülkeleri, Irak, İran ve Türkiye'nin ortak hareket edebileceklerine inanıyorum. Sayın Erdoğan'ın bu davranışları zaten bu işbirliğini aktif hale getirmişti.

Şimdi biraz da ülkenize dönelim. Size göre Irak'ın temel sorunları nelerdir?

Irak'taki en temel sorun işgaldir. Yoksa Irak'ta ortak bir şuur ve ortak unsurlar vardır. Yani yeni bir çağdaş ülkenin kurulması gerekmektedir. Irak halkı çok acı çekmiştir. Ben çok olumlu bakıyorum.

Nasıl kurulur bu çağdaş Irak?

Ortak unsurlar tüm Irak halkı arasında var olduğu için ve sonuçlar şunu açıkça göstermiştir ki, bir Iraklı ancak başka bir Iraklı ile beraber çalışabilir ve karşı tarafın fikirlerini dinlemesi gerekliliğini anlamıştır. Irak'taki bir başka ortak kanı ise, komşu ülkelerle iyi geçinmenin gerekliliğidir. Irak'ta üç temel unsur vardır ve bu unsurlar Irak'ta çağdaş bir devlet kurulmasını desteklemektedir. Bu unsurları ifade edecek olursak, ortak çıkarların bulunması, altyapının yani bilimsel yeteneğin var olması, doğal kaynaklar ve Iraklıların ortak çalışmalarıyla ilgili ortak amaçlarının da olduğunu söyleyebilirim. Çok büyük bir zaman kaybedildi ve herkesten bu vakit kay-

bının telafi edilmesini istiyoruz. Çünkü Irak halkı problemlerden çok yoruldu. Iraklıların çektiği sıkıntıların onarılması için ekonomik kalkınmanın hızlandırılması lazım. Biz Irak ile Türkiye arasında imar alanında ve bilimsel alanda işbirliğinin kurulacağına ve gelişeceği- ne inanıyoruz.

Size teşekkür ediyoruz. Bize çok önemli bilgiler verdiniz. Ayrıca bizi kırmayıp Türkiye'ye geldiğiniz için dolayı size çok teşekkür ederiz.

2.7. IRAK BÖLGESEL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ MÜDÜRÜ PROF. DR. İBRAHİM HALİL EL ALLAF

16 HAZİRAN 2010

ORSAM: Öncelikle bize Türkiye- Irak ilişkilerinin geçmişi hakkındaki düşüncelerinizi biraz anlatabilir misiniz?

Prof. Dr. İbrahim Halil El-Allaf: Öncelikle Ankara'ya geliş amacımız Türkiye-Irak ilişkilerini düzenlediğiniz uluslararası sempozyumda konuşmaktı. Biz de bu konuyla ilgili çok iyi hazırlandık. Ayrıca biz Irak-Türkiye arasında gelecekte de ilişkilerin çok büyük bir öneme sahip olduğuna inanıyoruz. Biz bu toplantıların gerçekleşmesini daha seneler öncesinden bekliyorduk. Bu toplantının daha da öncesinden yapılması gerektiğini savunuyorduk. Yalnız bazı aktörlerin engellemeleri dolayısıyla bu toplantı bugüne kadar ertelendi. Bu ilişkinin çok önemli unsurlarının olduğunu biliyoruz. Birinci unsur olarak da tarihsel unsurları gösterebiliriz. Ayrıca coğrafi, ekonomik, dini unsurlar da var. İlişkilerimizi ayrıca bu temel unsurların üzerine de kurmalıyız. Benim yapmış olduğum bir araştırmada, ki bu araştırmanın konusu da Türkiye- Irak ilişkileri idi, 2 noktayı vurgulayacağım. Birinci nokta, iki ülke arasındaki ilişkilerin daha iç içe geçmesi, daha da çeşitlenmesinin gerektiğidir. Böylece ilişkilerin gelecekte ayrılması daha da zorlaşacaktır. Sonrasında ise ilişkilerin siyasi alana da sirayet etmesi, yansıması beklenmektedir.

Peki Türkiye- Irak arasındaki ilişkiler nasıl güçlendirilir ve çeşitlendirilir?

Bu ilişkinin öncelikle temellerinin kurulması gerekiyor. Uygulamaya ve gerçeğe yönelik esasların ortaya konulması gerekiyor. En önemlisi, birbirimizi tanımak ve birbirimize saygı göstermektir.

Ortak değerleri de bulmamız gerekiyor. Buna bağlı olan diğer bir unsur ise, ortaklık temelleri bulmak için iki ülkenin kültür adamlarının, özellikle de tarihle ilgilenen akademisyenlerin, bir arada oturup, bu iki halkı birleştirecek temeller oluşturmaları, saadet ve refaha kavuşturulması ve barış içerisinde yaşamaları gereklidir. Ve gerçekte de Irak yönünden Türkiye'nin dış politikasına baktığımızda, bu ilişkilerin daha ileri gitmesinde belli bir rolü olduğunu görmekteyiz. Özellikle de Atatürk'ün söylediği gibi " yurtta sulh, cihanda sulh" İlkesini kendi içimizde sağlamalıyız. Ve bu söz de zaten bugün gerçekleştirildi. Küreselleşmenin getirdiği fikirlerle ve bu iletişim çağının ilerlemesiyle birlikte dünya küçük bir köy haline dönüştü. Dünya birleşti ve çıkarlar ortak oldu. Her ülkenin barışı bir diğer ülkenin barışına yansımaya başladı. Biz de Türk kardeşlerimiz de şunu temenni ediyoruz. Daha önce tarihte de olduğu gibi, Türkiye'nin bize, Irak'taki kardeşlerine yardım eli uzatmasını bekliyoruz. Özellikle kötü durumda olanlar Türkiye'den

yardım bekliyorlar. Biz de bunu hissetmeye başlamıştık zaten. Bu Türkiye'nin eski ve yeni dış politikasını göstermektedir.

Türkiye'nin yeni dış politikasından bahsederken, 2003 sonrası Türkiye'nin Irak politikasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye'nin 2003'ten sonraki Irak politikasının olumlu olduğunu düşünüyoruz ve Türkiye'nin yeni dış politikasının mimarı olarak saygıdeğer Pof. Dr. Sayın Ahmet Davutoğlu'na da büyük saygı duyuyoruz. Irak ve Arap ülkelerine yönelik dış politikasını öngören ve Avrupa'ya yönelik dış politikasıyla çelişmeyen bir politikayı şu anda Türkiye benimsemiş durumda. Türkiye daha önceden de Doğu ile Batı arasında bir köprüydü ve bu durum şimdi de aynıdır. Bu köprü sadece maddi çıkarlar için değil, yeni fikir ve görüşler için de bir köprüdür. Iraklılar, Türkiye'nin bu yeni açılımlarına çok olumlu bakıyor ve Türkiye'nin artık Irak'ı anlamaya başladığını düşünüyor. İşte bu yüzden de biz buradayız, Ankara'dayız.

Son olarak şunu sormak istiyorum Irak'taki şartlar belli, çok sıkıntılı bir durum var. Bir

düşünce kuruluşu olarak çalışma koşullarından bahsedebilir misiniz? Nasıl sıkıntılar çekiyorsunuz?

Irak'ın daha önceden de bu tür tecrübeler başından geçti. Irak'ın başında daha önceden de bu gibi sıkıntıları çekmesi dolayısıyla, şimdiki sıkıntıları da aşılabileceğini düşünüyoruz. Bir uluslararası araştırma kurumu olarak ne kadar küçük olsak da şartlara uyum sağlamaya çalışıyoruz. Çünkü bu gibi durumları biz bir sınav olarak görüyoruz. Bizim Türkiye'den, Türk kardeşlerimizden şunlara ihtiyacımız vardır; bizim araştırmacılarımıza yardım eli uzatmalarını istiyoruz, bilgi ve bilimin daha ileri düzeylere getirilmesini istiyoruz. Özellikle bilimsel yayınlarla ilgili olarak, araştırmacılarımıza eğitim verilmesini ve araştırmalarda ilerlemek için bu araştırmalarımızın daha global bir mahiyete sahip olmasını istiyoruz. Ancak biz böyle gelişebiliriz. Türkiye de bu açıdan çok önemlidir.

Biz de size Musul'dan Türkiye'ye geldiğiniz ve bilgileriniz bizimle paylaştığınız için teşekkür ediyor ve Türkiye ile Irak ilişkilerinin gelişmesini temenni ediyoruz.

2.8. IRAK STRATEJİK ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI DR. BASIL EL GUREYRİ

17 HAZİRAN 2010

ORSAM: Bize öncelikle Irak Stratejik Araştırma Merkezi hakkında bilgi verebilir misiniz?

Dr. Basıl El-Gureyri: Irak Stratejik Araştırmalar Merkezi 2006 yılında kurulmuştur. Irak üzerine stratejik araştırmalar yapıyor. Birçok sempozyum yapmış bulunuyoruz. Bunların çoğunluğu Arap ülkelerinde ve dünyada uydu kanalları vasıtasıyla yayınlanmıştır. El Cezire, El Arabiya gibi Arap

kanalları, Irak kanallarının neredeyse tamamı ve Reuters, France Press, CNN gibi uluslararası kanallar vasıtasıyla yapılmıştır. Sadece Irak üzerine çalışıyoruz. Mesela yapılan her seçim için sempozyum ve toplantılar yaptık. Kerkük konusunda çok araştırmalar yaptık. "Türkiye-Irak İlişkileri: Tarihi ve Geleceği Yönelik Açılımlar" başlıklı uluslararası sempozyumun konusu üzerinde çok araştırdık. Konuklarımız genellikle akademisyenler ve

meclisten gelen milletvekilleri oluyor. Tarafsız olarak herkes ile aynı mesafede duruyoruz. Irak'taki gruplar arasında, anlaşılamayanlar arasında bir diyalog merkezi olmaya çalışıyoruz. Birleştirmeye, fikirleri yakınlaştırmaya çalışıyoruz. Onun yanında akademik yönümüzü de ortaya koyuyoruz. "Irak'ın Durumu" isimli 3 ayda bir çıkan bir dergimiz var. Ayrıca ayda 4 tane daha yayınımlar çıkıyor. Teknik araştırmalar ve siyasi terimlerin üzerine çalışmaları oluyor. Seçim sayımı üzerine de anket sonuçları çıkarıyoruz. Son seçimlerde çok beğenildik ve çok iyi işler yaptık, özellikle El Cezire kanalı bizi çok övdü, benimle bu konuda bir röportaj yaptı, yani Arap dünyasında da çok başarılı buldular bizi. İleriye yönelik tahminlerimizin neredeyse hepsi tuttu. Mesela Kürtlerin ne kadar alacağını, El Irak'ın kazanıp kazanamayacağı konusunda, seçime katılım konusunda yapmış olduğumuz çalışmalar çok başarılı oldu.

Peki seçim sonuçlarına gelmişken, seçim sonuçlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Aslında bunu değerlendirmek biraz zor, çünkü parlamento İngiliz Parlamentosu gibi çok karışık bir hal aldı. Hiç kimse fazla çoğunluk kazanamadığı için durum şu an çok karışık. Dolayısıyla hükümet kesinlikle koalisyon hükümeti olacak. Bugün 67. maddenin yorumu, hükümetin kurulmasının önünde bir engel gibi duruyor. Kazanan taraflar acaba seçimlerde en yüksek oyu alanlar mı, olacak yoksa parlamentoda koalisyon kurup çoğunluğu sağlayan gruplar mı olacak bu merak konusu. İki kitle; Ulusal Irak İttifakı ile Kanun İttifakı'nın yorumlarına göre; iki kitle birleşerek parlamento içinde olan çoğunluğu sağlasa iktidar olabilir. El Irak ise bu seçimlerde en çok oyu biz aldık, dolayısıyla hükümet kurmak bizim hakkımız diyor. Bu durumdan faydalanan sadece tek taraf Kürtlerdir. Çünkü Kürtler kendisini terazinin ortası gibi görüyor. Terazinin dengesini kendisinin belirleyeceğini hissediyor. Dolayısıyla bu durumu kullanarak Kürtler çok daha fazla kâr elde etmeye çalışıyorlar. Koalisyonların Kerkük konusunda

Kürtlere bazı konularda taviz vermelerinden korkuyoruz. Biliyorsunuz ki, Kürtler kazana bildiklerinin en fazlasını kazanmak istiyorlar ki, zamanı geldiğinde Kürt devletini kurabilsinler. Ama kendileri diyorlar ki, biz böyle bir şey yapmak istemiyoruz ve gelecekte de yapmayacağız. Iraklılar Allah'a çok şükür diyorlar ki; Türkiye bizim komşumuzdur, Türkiye olmasaydı, Kürt devleti çoktan kurulmuş olurdu. Dolayısıyla kasıtlı veya kasıtsız olarak Irak'ın bütünlüğünü ve beraberliğini koruyor. En azından bütünlüğünü koruması da büyük sebeplerden birisidir. Konumuz bu iken şunu diyoruz ki; Türkiye-Irak ilişkileri daha da gelişsin ve zenginleşsin. Çok iyi biliyoruz ki, İsraililer Kuzey Irak'ta bulunuyorlar. İsrail Güvenlik Bakanlığı'nın yapmış olduğu bir konuşmada, Irak'ta bir Kürt devletinin kurulmasını savunduklarını biliyoruz. Bizim bu noktada bir ortak çıkarımız var. Biz de Irak'ın merkezi yapısını savunduğumuz gibi Türkiye de bu yapının devam ettirilmesini savunuyor. Aynı yönde bir ortak noktamız var. Irak'taki asıl sorun, karar üretmede birleşmenin olmamasıdır. Merkezi hükümet PKK'dan kurtulmaya çalışıyor, ancak karar elinde değil, karar verme yetkisi Kürt yönetiminde bulunuyor. Dolayısıyla kendisi konuşuyor, "yapacağım edeceğim", diyor, ama bir şey yapamıyor. Biraz komik bir durum var aslında. Herkes Irak konusuna müdahil oldu, 2003'ten sonra herkes Irak'ın işlerine karıştı, biz de PKK'yı kucaklamakla Türkiye'nin işlerine müdahale ettik. Aslında bu çok ilginç bir durumdur.

Sizce Irak'taki temel sorunlar nelerdir?

Birincisi, uzlaşmanın olmamasıdır. Siyasetçilerin arasında kesinlikle güvensizlik vardır. Irak Anayasası modern bir devlet için asla uygun değildir. Anayasada çok sorunlar var. Mesela federal bölgeye merkezden daha çok yetki veriyor. Mesela 121. maddede diyor ki; federal bölge ile merkezi devletin yasaları birbiriyle uyumsuzsa federal bölgenin yasaları geçerli olur. Bu federal değil, konfederal bir yapıdır. İkinci önemli konu, aslında iki hükümetimizin olmasıdır. Kuzeyde bir hükümet,

merkezde bir hükümet var. Kürt bölgesindeki hükümet, 2003 yılından sonra kendi sınırlarını 300 kilometreden fazla aşmıştır. Ovalara inmeye çalışıyorlar, Musul, Kerkük'teki ovalara, Diyarbakır, Amara ve Meysan'a kadar istekleri ulaştı. Ovalara ulaştıktan sonra kendi devletini ilan etmeye çalışıyor. Tüm Iraklılar arasında bir anlayış var; Kürtler her zaman kendi çıkarları için çalışıyorlar, Irak'ın çıkarları için değil. Dolayısıyla geleceğimiz pek umut vermiyor. Şu anki devletimiz vatandaşlık kimliğine dayanmıyor. Etnik ve mezhepsel kimlikler üzerine kurulmuş bir devlettir. Bu da genel olarak modern bir devletin durumuna aykırıdır.

Peki son dönemde Türkiye'nin Irak politikası ve Irak'ın kuzeyindeki bölgesel yönetim ile geliştirdiği ilişkiler hakkında ne düşünüyorsunuz?

2003'ten sonraki Türkiye'nin Irak politikası iki aşamadan geçiyor. Türkiye kendisini olabilecek kötü sonuca alıştırmaya çalışıyor. 2007'ye kadar Türkiye kendisini Irak sorunundan çıkarmaya çalıştı. Irak'ın toprak bütünlüğünü desteklemek, kuzeydeki bölgesel yönetim ile ilişki kurmamak istiyordu. Bölgesel politikalara önem gösteriyordu. Ancak diğer taraftan da Irak'ın içişlerine müdahale etmek istemiyordu. 2007'den sonra, özellikle Ahmet Davutoğlu'nun Dışişleri Bakanlığı'na gelmesiyle birlikte, "Stratejik Derinlik" adlı kitabında da değindiği gibi, "komşularla sıfır sorun politikası"nı uygulamaya geçirmek istemesi, Türkiye'nin Irak politikası bağlamında iki sorunun ortaya çıkmasına neden oldu. İlk olarak, Amerikalılar Irak'tan çekildikten sonra Irak'taki durum ne olacak ve bu Türkiye'yi nasıl etkileyecek, Türkiye bu durumda nasıl bir politika izleyecek? İkinci sorun, Irak'a komşu olan diğer ülkelerle birlikte Irak'ın içişlerine karışmaya başlaması. Diğer ülkeler Irak'ın içişlerine müdahale ederken Türkiye neden sadece durup baksın? Şimdi son iki senedir düşünüyorum ki Türkiye, Irak terazisine girmeye başladı. Bu da hem Irak'ta hem de Arap dünyasında kabul edilen bir durum.

Türkiye'nin Irak'taki rolü en azından çoğunluğu rahatsız etmiyor. Çünkü düşünüyoruz ki, Irak'ın her zaman toprak bütünlüğünü ve güçlü merkezi bir hükümetin kurulmasını savunan Türkiye'nin Irak'ın tüm kesimleriyle iyi ilişkilerin kurulmasına yönelik politikaları olması dolayısıyla Irak'ın yeniden yapılanmasında ve imarında diğer ülkelere nazaran çok büyük bir rol oynayacağını düşünüyoruz.

Kerkük'le ilgili yoğun çalışmalarınız olduğundan bahsettiniz. Sizce Kerkük'te nasıl bir çözüm olmalı? Kerkük ve genel olarak Irak nasıl istikrara kavuşturulabilir?

Kerkük, Irak'ta gelecekte patlak verebilecek sorunlardan biri olacak bence. Dedğiniz gibi, Irak'ın istikrarının veya istikrarsızlığının temel noktalarından biridir. Kürt grupların istekleri daha da ileriye gitmeye çalışıyor, daha da şiddetleniyor. Ancak işin aslına bakıldığında Kürt tarafı en zayıf taraftır. Çünkü Amerika'nın Kürtlere olan desteğini giderek azaltmaya başladı ve Irak'tan zaten yakında çekilecek. Kürtlerin kâğıtları açılmaya ve herkes de bunu görmeye başladı. Dolayısıyla merkezi hükümet biraz güçlenecek. Bir de Kürtlerin Kerkük'teki varlığı tarihi gerçeklere dayanmıyor, sadece iddialara dayanıyor. Mesela Anthony Cordesman diye bir tarafsız yazar, Kürtlerin Kerkük'teki kazanımlarının tarihsel bir hatadan kaynaklanan bir durum olduğunu ve bu yönde ikna edilmeleri gerektiğini savunuyor. Irak'taki diğer kesimler ne Araplar ne de Türkmenler hiçbir şekilde Kürtlerin Kerkük'e hâkim olmasını kabul etmeyeceklerdir. Çözüm olarak, tıpkı Türkiye'de Ankara'nın siyasi başkent, İstanbul'un ekonomik başkent olması gibi Kerkük'ün de Irak'ın ekonomik başkent yapılması olabilir. Ya da Kerkük'ün tek başına bir federal bölge haline getirilmesi de çözüm olabilir. Kürtlerin isteklerine boyun eğilmesi, Kerkük'teki istikrarı bozacak niteliktedir.

Türkiye- Irak ilişkilerinin geleceği hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Bence Türkiye ile Irak'ı birbirine yaklaştıran

çok nokta var. Tarih, kültür, ortak çıkarlar ve ilişkilerin gelişmesi yönündeki gerçekçi istekler. Bence iyi bir Irak hükümeti, Türkiye ile olan ilişkileri stratejik bir nokta olarak görmeli ve hiçbir zaman taviz vermemelidir. Türkiye Irak'ın içişlerine en az karışan ülkedir. Irak'ın tüm kesimleri bunu kabul etmektedir, bundan hoşnut bulunmaktadır.

Son olarak bir Iraklı olarak Türkiye'den beklentileriniz nelerdir?

Irak'ın kalkınması için Türkiye'nin işbirliğini ve yardımını bekliyoruz. Su probleminin çö-

züme kavuşturulmasını, Türkiye'nin projeler yaparken Irak'ın da ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmasını ve bu konuda kapsayıcı bir anlaşma yapılmasını istiyoruz. İleride bu konuda sorun çıkmasın, ileride iki tarafın da ortak çıkarları bozulmasın. Herhangi bir hükümet değişiminde, ani bir durumda bu ilişkiler olumsuz etkilenmemesi amacıyla kurumsal olarak işbirliği yapmak daha doğru olacak bence. Bu şekilde ilişkilerimizi çok daha fazla geliştirebiliriz, çok şeyler kazanabiliriz.

Bize vakit ayırdığını için çok teşekkür ederiz.

2.9. IRAK KÜLTÜR ATAŞESİ PROF. DR. MUHAMMED EL HAMDANI

17 HAZİRAN 2010

ORSAM: Öncelikle bizi kabul ettiğiniz için teşekkür ediyoruz. İlk olarak bize “Türkiye-Irak İlişkileri: Tarihi ve Geleceği Yönelik Açılımlar” başlıklı uluslararası sempozyumu değerlendirebilir misiniz?

Prof. Dr. Muhammed El-Hamdani: Bu sempozyum çok önemlidir, çünkü Türkiye- Irak ilişkileri, tarihi bin yılı aşmış bir ilişkidir. Bu ilişkiyi kuran sebepler ise hala devam etmektedir. Bu nedenleri, sebepleri de değerlendirmemiz lazım ki; ilişkilerimizi daha da geliştirelim. Bu gelecekte her iki taraf için de çok önemli ve iyi olacak. Bu sempozyumun da önemi buradan kaynaklanıyor.

Sizin de belirttiğiniz gibi Türkiye ve Irak uzun zamanda beri komşu iki devlet. Bundan öte ortak bir tarihi kültüre sahipler. Siz Irak Kültür Ataşesi olarak, Türkiye- Irak arasındaki kültürel benzerlikler hakkında bize neler söyleyebilirsiniz?

İki ülke arasındaki ilişkiler ve benzerlikler çok fazladır zaten. Kültürü önemli ve etkili faktörler yaratır. Bu kültürü belirleyen en önemli faktör de dindir. Çünkü din fikir ve uygulamadır. Ben burada, Türkiye'de kültürel benzerlikleri çok fazla buluyorum. Konuşurken bile bir şahit getirmemiz, bir tanık getirmemiz bile

hep aynı kaynaktan çıkıyor. Günlük yaşamımızda, aile içindeki ilişkiler de aynı seviyededir, aynı kültürden kaynaklanıyor zaten. Mutfağımız bile birbirine çok benziyor. Bunların yanı sıra, Türkiye ve Irak'ta bulunan tarihi eserlerin çoğu da zaten birbirinin aynısıdır. Müzeye gittiğimde, tarihi eserleri gördüğümde sanki Irak'ta bir müzede dolaşıyorum gibi hissettim, zaten Irak'ta da aynıları var. Aynı şekilde tarihten bahsettiğimizde, tarihi insanlarımız, önemli kahramanlarımızdan bahsettiğimizde aynı kişilerden bahsediyoruz. Bu insanlar bizim müşterek kahramanlarımızdır. İbn-i Sina, Farabî gibi ilim adamlarından bahsettiğimizde, müşterek ilim adamlarımız

bunlar. Kültürümüze destek veren, gıda veren kaynaklar aynıdır zaten. Bu da iki ülke arasında kültürel yardımlaşmayı, işbirliğini güçlendirir. Dolayısıyla geleceğe yönelik iki ülke arasında çok yakın bir ortak kültür yaratmamız mümkündür.

Biraz da siyasete girmek istiyorum ben.

Ben siyasetçi değilim.

Biliyoruz, ama bir Kültür Ateşesi olarak, Türkiye'nin Irak politikasını nasıl değerlendirirsiniz?

Türkiye'nin Irak'a yönelik siyaseti iyi yöndedir ve açıktır. Sadece Irak'ın içişlerine olumlu yönde katkı yapan Türkiye'dir. Komşu ülkelerden bahsediyorum. Türkiye'nin Irak'a karışması iyi yöndedir ve herkese ayandır. Irak'ın 2003'ten sonra yaşadığı bu zorluklara Türkiye sadece yardım eli uzattı. Siyasetçilerin görüş-

leri değişince, birbirlerinin arasında sorunlar ortaya çıkınca Türkiye bunları uzlaştırmaya yönelik girişimlerde bulundu ve herkese de aynı mesafede duruyor. Türk yetkililerle buluştuğumuz her zamanda aynı alakayı gösteriyorlar ve yapabilecekleri her şeyi de ellerinden geldiğince yapmaya çalışıyorlar. Bu yardımlaşmanın eğitim-öğretim alanlarında çok faydası oluyor. Ziyaretlerimiz de bunları da görüyoruz. İşte YÖK de, TÜBİTAK da, bu kurumları ziyaret ettiğimizde çok iyi görüyoruz ve bu fırsatı değerlendirip, onlara şükranlarımızı sunuyoruz. Yardımları için çok teşekkür ediyorum. Bu Irak'taki kültür ve bilim kuruluşlarına yardım ettikleri için çok teşekkür ederim. Bu gelişmeler gelecekte birbirimizle olan ilişkilerimizin daha da iyi olacağına dair bizi tatmin ediyor.

İyi temennilerinize bizde katılıyor ve destekliyoruz. Bize zaman ayırdığınız için çok teşekkür ederiz.

2.10. MUSUL ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ DR. SAAD ABDÜLAZİZ MUSLİT

24 HAZİRAN 2010

ORSAM: Sayın Abdülaziz kı-saca kendinizi tanıtabilir misiniz?

Dr. Saad Abdülaziz Muslit: Musul Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tarih Bölümünde öğretim görevlisi olarak görev yapmaktayım. Lisans aşamasında Arap milletlerinin Osmanlı dönemindeki durumu üzerine bir ders vermekteyim. Yine lisans programının son sınıfında ise "Türkiye'nin Çağdaş Tarihi" adlı dersi veriyorum. Dersin konusu Kurtuluş Savaşı'ndan başlayıp günümüze kadar uzanmaktadır.

Karşılıklı tarih öğretiminde geçmişten kalan olumsuz ifadelerin çok olduğu ve bunlardan kurtulmak gerektiği sürekli konuşulmaktadır. Aca-ba sizlerin verdiği derslerde, Irak'ta tarih anlatımında karşılıklı algıyı kötü anlamda etkileyecek bir tarih öğretimi var mıdır?

Akademik çalışmalarda Türkiye ya da Osmanlı hakkında olumsuz ifadeler bulunmamaktadır. Özellikle ben her araştırmanın içinde yer alıyorum. Türkiye'nin tarihi veya ilişkileri hakkında bir makale yazılırken, Türkiye ile ilgili herhangi bir kaynak incelendiği zaman, Arap-

lardan ve özellikle Iraklılardan alınan kaynaklarda, çalışmanın giriş bölümünde Türkiye-Arap kardeşliğinden bahsedilir. Bu uygulama sabit bir felsefe olarak devam ediyor.

Şu an ORSAM, Atatürk Araştırma Merkezi ve Irak Kültür Ateşeliği'nin ortaklaşa düzenlediği Türkiye-Irak İlişkileri sempozyumu için Ankara'da bulunuyorsunuz. Bu konferans hakkında ne düşünüyorsunuz, konferansın ikili ilişkilere fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?

Benim kişisel bakışımından, bu toplantının Türkiye ile Araplar, özellikle de devletler arasında, kardeşlik unsurlarını artıracaktır. Türkiye ile ilgili yapılan araştırmaları biz çok önemli görüyoruz. Özellikle de iki noktada. Birinci nokta, tarihsel ve kültürel açıdan Türklerle paylaştığımız unsurlardır. İkinci nokta olarak da Türkiye'nin bölgedeki rolü artmaktadır. Biz bölgede çok zor bir aşamadan geçiyoruz şu anda. Biz Araplar olarak bölgede yaşanan gelişmeler çerçevesinde Türkiye'nin bizimle birlikte aktif bir rol oynamasını istiyoruz. Araplar ile Türklerin arasındaki bağlayıcı unsurları düşündüğümüz zaman bu etkinin bizi olumlu etkileyeceğini düşünüyoruz. Bizlerin buraya gelişi de gelişen ilişkilerin işaretidir. Biz de Türk kardeşlerimizden Irak'ı ziyaret etmelerini bekliyor ve temenni ediyoruz.

Irak'ta seçim sonrası durumu nasıl değerlendiriyorsunuz ve Türkiye- Irak ilişkilerine ilişkin olarak nasıl bir öngöründe bulunuyorsunuz?

Biz Irak olarak diğer ülkelerle istikrarlı bir ilişki kurulmasını istiyoruz. Bu istikrarın hem Irak içinde hem de Irak'ın komşu ülkeleri ile ilişkilerinde sağlanması gerekiyor. Türkiye de Irak'ta istikrarının sağlanmasını istemektedir. Bu da tabii ki iki ülke ilişkilerini güçlendirecek bir unsurdur.

Peki son olarak, Musul'daki durum hakkında bilgi verebilir misiniz? Seçim sonucuna göre El Irakiye Listesi başarılı oldu. Önümüzdeki dönemde bir çatışma olasılığı açısından hep Kerkük ön plana çıkıyor ama Musul'da da bir çatışma olasılığı, özellikle Araplar ile Kürtler arasında, olduğunu düşünüyor musunuz?

Biz Irak'ı parçalanmış değil bir bütün olarak görüyoruz. Irak'ın etnik gruplar arasında dağılması da Irak'ın önemini artırmaktadır. Bu Irak'ın gerçeğidir zaten. Seçime katılan tüm listeler Irak'ın tüm etnik gruplarını temsil etmektedir. Bu grupların Iraklı kimliği üzerinde uzlaşmasıyla Irak bağımsızlığına, istikrarına kavuşacaktır.

Çok teşekkür ediyoruz.

2.11. MUSUL ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ VE MUSUL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ MÜDÜRÜ PROF. DR. ZENNUN YUNUS EL TAİİ

24 HAZİRAN 2010

ORSAM: Sayın hocam öncelikle sizin ve çalışmalarınız hakkında biraz bilgi alabilir miyiz?

Prof. Dr. Zennun Yunus El Taîi: Musul Araştırmalar Merkezi müdürlüğü görevini yürütmekteyim. Bunun yanı sıra Musul Üniversitesi'nde öğretim görevlisiyim. Eğitim ve Tarih bölümlerinin yüksek lisans ve doktora programlarında ders veriyorum.

Sayın El Taîi ilk önce Irak'ta stratejik araştırma merkezlerinin durumu ve ikinci olarak sizin merkezinizin faaliyetleri hakkında bilgi verebilir misiniz?

Bizim merkezimiz araştırma ve bilim çatısı altında olan bir araştırma merkezidir. Musul'un çeşitli bölgeleriyle ilgili çalışmalar yürütmektedir. Musul'da çok aktif bir araştırma merkezi olduğunu düşünüyorum. Yaklaşık 37 konferans ve toplantı düzenlemiştir. Periyodik olarak 3 dergi yayımlamaktadır. Ayrıca yıllık olarak çıkarılan bazı kitapları da vardır. Ve ayrıca yurtiçi ve yurtdışındaki diğer araştırma merkezleriyle ilişkilerimiz vardır.

Merkezinizin temel araştırma alanı Musul ve Irak mı yoksa genel Ortadoğu üzerine de çalışmalar yürütülmekte midir?

Bu sadece Musul üzerine çalışmalar yürüten bir araştırma merkezidir. Tabi ki Musul'un komşu devletlerle bağlantıları da çalışılmaktadır. Örneğin geçen sene bir konferans yaptık. Halep Üniversitesi'nde bulunan Arap Kültürel Araştırmalar Merkezi ile bir konferans düzenledik. Musul ile Halep arasındaki ilişkileri

incelemekteydi. ORSAM ile de Musul-Türkiye ilişkilerini konu alan ortak bir konferans düzenleyebiliriz. Özellikle de Osmanlı dönemini kapsayacak şekilde. Çünkü Osmanlılar Musul'da varlıklarını yaklaşık 4 asır boyunca devam ettirdi. Ve şu ana kadar da Osmanlıların Musul halkına olan etkileri çeşitli alanlarda halen devam etmektedir. Bunun hakkında da benim bazı yazıları ve araştırmaları var. Osmanlıların Musul iline etkilerini incelemektedir. Ayrıca benim diğer bir araştırmam Musul'un Osmanlı dönemindeki etnik yapısı ile ilgilidir. Ayrıca Osmanlı döneminde Musul çarşıları, hamamları, hanları, caddeleri, mahalleleri, resmi daireleri, orduyu inceleyen çalışmalar bulunmaktadır.

Peki, Musul'un güncel durumu, siyasi ortamı hakkında çalışmalar yürütülüyor mu?

Peki, Musul'daki durumu, özellikle seçim sonrasındaki genel durumu anlatabilir misiniz, Musul'da Araplar ile Kürtler arasında bir çatışma olasılığı görüyor musunuz?

Irak geneli ile ilgili bazı araştırmalarımız var. Bizim araştırmalarımız daha çok sosyal yapıyı incelemektedir. Mesela Musul'da işsizlik, gençler, evlenme-boşanma gibi konular incelenmektedir.

Peki, Musul'daki durumu, özellikle seçim sonrasındaki genel durumu anlatabilir misiniz, Musul'da Araplar ile Kürtler arasında bir çatışma olasılığı görüyor musunuz?

Musul'da genel olarak Irak hükümetinin kurulmasını beklenmektedir. Musullular seçtikleri kişilerin hükümette yer almasını beklemektedir. Hiçbir şekilde, Araplarla Kürtlere arasında çatışma çıkmayacaktır. Çünkü Araplar, Kürtler ve diğer azınlıklar Musul'da bir bütün halindedir. Bu tartışmalı bölgeler siyasiler

arasındaki bir sorundur sadece, halk arasında mevcut değildir. Halk arasında ilişkiler devam ediyor, evlenmeler, ziyaretler sürmektedir. Irak ve Musul her ne olursa olsun bir bütün olarak kalacaktır.

Seçimlerden bildiğiniz gibi El Irakiye listesi birinci çıktı. Ama iki büyük Şii koalisyonu bir araya gelerek anlaştıklarını açıkladı ve El Irakiye'nin dışında kalabileceği bir hükümet ortaya çıkabilir. Böyle bir durumda, Musul'da tekrar yeniden şiddetin ortaya çıkma ihtimali var mı?

Çatışmaların artacağına inanmıyorum. İki Şii koalisyonunun bir hükümet kurup kuramayacağı henüz belli olmadı. Çünkü Anayasa'ya göre; seçimde daha fazla sandalye kazanan grup hükümet kurabilecektir ki bu da El Irakiye'dir

Bir süredir Musul'da, özellikle seçim öncesinde, Musul valisi Etil Nuceyfi'nin bazı gezileri oldu. Buna başta KDP olmak üzere Kürt partileri engel olmaya çalıştı. Ortam o dönem bayağı bir gerilmişti. Hatta Cevat Bolani gelip arabuluculuk yapmıştı. Fakat seçimden hemen sonra birtakım gelişmeler yaşandı, İstanbul'da ve başka yerlerde toplantılar yapıldı ve Musul'daki bu anlaşmazlığa bir son verilmeye çalışıldı. Bu görüşmelerin arkasındaki neden nedir, bulunan formül nedir, başarılı oluyor mu, nereye gidiyor bu süreç?

Bu görüşmelerin detayları hakkında bizlerin bilgisi bulunmamaktadır. Ancak sadece umut verici gelişmeler olduğunu söyleyebiliriz. Musul'da seçimlerin galibi Hadba Listesi ile Kürtlerin Ninova Kardeşlik Listesi arasındaki sorunların çözüleceğini ve görüşmelerin başarıya ulaşacağını umuyoruz.

Bu görüşmelerde hangi konular ele alınmaktadır?

Tartışmalı bölgeler, idari sınırlar, müşterek güçlerin bulunması ve kuzeyde yönetiminde bulunan bazı tutuklular temel ihtilaf konula-

rıdır. Açıklamalara göre, bazı konularda anlaşmaya varılmıştır.

İdari sınırların belirlenmesi deyince mesela Musul'daki ilçelerin, nahiyelerin idari sınırlarının değişmesini mi anlamamız gerekiyor?

Söylediğim gibi tam olarak içerik hakkında bilgimiz bulunmamaktadır ancak Hadba Listesi ve Sünni Araplar 9 Nisan 2003 yani işgal öncesi Musul'un idari sınırlarına dönülmesini talep etmektedir.

2003 öncesi Musul idare sınırları. Yani bu şu demek oluyor; özellikle kuzeyde birtakım bölgelerde peşmergelerin bulunduğu yerlerden çıkmaları gerekiyor öyle mi?

Evet.

Peki, Tilkeyf, Akre, Sincar gibi Musul ilçeleri?

Bunlar tabi il merkezine bağlanacaktır.

Birleşmiş Milletlerin daha önce tartışmalı bölgelere yönelik hazırladığı raporlardan iki tanesi Musul'daki Akre ve Hamdaniye ilçelerine ilişkin. Birleşmiş Milletlerin bu konudaki tavrını yapıcı, doğru buluyor musunuz?

Bu konuda tek söyleyebileceğimiz Birleşmiş Milletler'in iyi bir arabuluculuk yapmasını ummaktır.

Biz ORSAM olarak yakın zaman önce El Irakiye Listesi lideri Allavi'yi Ankara'da ağırladık. Kendisi konuşmasında "Musul modeli"nin Kerkük için de örnek teşkil edebileceğini söyledi. Musul modelinin içeriği hakkında bir bilginiz var mı acaba?

Net bir bilgin yok ancak sizin sorduğunuz üzere Musul'da çatışan taraflar arasında arabuluculu görüşmeler yürütülmektedir. Muh-

temelen Kerkük'te de Araplar, Kürtler ve Türkmenler arasından bu tarz görüşmelerin yürütülmesi kast edilmiştir. Bu ifade Musul görüşmelerinin başarılı ilerlediği şeklinde de yorumlanabilir esasında.

Musul için seçim sonuçlarını nasıl değerlendiriyorsunuz? El Irakıye ve Kürtlerin performansı açısından baktığımız zaman nasıl bir tablo ortaya çıktı, bu tablo bekleniyor muydu?

Musulluların çoğunluğu El Irakıye Listesi'ne oy verdi. Bunun temel nedeni ulusal bir programı olmasıdır ve mezhepçilikten uzak durduğu içindir.

Seçimden sonra başta Telafer olmak üzere

bazı yerlerde yeniden patlamalar meydana geldi. Bu şiddet olayları niçin geri döndü? Musul'un en önemli ilçelerinden birisi Telafer, bu konudaki fikirlerinizi alabilir miyiz?

Öyle patlamaların bir daha tekrarlanmayacağını düşünüyorum. İhtilaflar olduğu doğrudur. Geçen zamanlarda da Musul'un 3 milletvekili öldürdüler. Fakat bu tür olaylar sürekli olmaktadır. Ancak bu olaylar eskisine göre azalmıştır. Musul'un halkı birliği, istikrarı ve diğer etnik gruplarla da kardeşçe yaşamayı istemektedir. Eskiden olduğu gibi.

Sayın Taii bilgilerinizi bizimle paylaştığınız için teşekkür ederiz.

2.12. TIKRİT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ DR. ALİ SALİH HÜSEYİN

8 ŞUBAT 2011

ORSAM: Bilim insanları arasında fikir alışverişi çok önemlidir. Biz de ORSAM'ın Türk ve Ortadoğulu aydınlar arasında bir buluşma noktası olmasını istiyoruz. Dolayısıyla ORSAM Iraklı aydınlar ile işbirliğine her zaman açıktır.

Dr. Ali Salih Hüseyin: Akademiler arasında işbirliğinin artması olumlu bir sürece işaret etmektedir. Sizler Ortadoğu konusunda çalışan bir kurum olarak görüyorsunuz ki bölgede hızlı değişimler yaşanmaktadır. Diğer ülkelerde ortaya çıkan sorunlar Irak'ın durumunun diğer ülkelere göre daha iyi olduğunu göstermektedir. Bizler şu an Selahattin Vilayet Meclisinde bulunuyoruz. Ancak üniversitemizin burası ile herhangi bir resmi bağı yoktur. Ben rektör olarak buraya demok-

ratik hakkımı kullanmak üzere, Meclis'ten bir yardım almak üzere geldim. Üniversitemize verilen hakları savunmak için buraya geldim. Bu taleplerimiz karşılanır ya da karşılanmaz önemli değil. Bu konuda kararı verecek olan tamamen Vilayet Meclisi'dir. Geçen dönemde bu konularda

Bağdat'tan onay alınması gerekiyordu. Ancak şimdi kararı burası almaktadır. Bu da Irak'ın demokratikleşme ve normalleşme yolunda attığı adımları göstermektedir. Biz Irak olarak çok kan döktük ve canlar verdik. Ama bu acıların meyvesini şimdi toplamaya başladık. Tunus ve Mısır olaylar çıkmadan önce bölgemizde her konuda örnek gösterilen ülkelerdi. Ancak şimdi durumları Irak'tan da kötü oldu. Sorunların yaşanması beklenen aday ülkeler de bulunuyor.

Tikrit Üniversitesinde Türkçe bölümü hayata geçmek üzeredir. Bu fikir nasıl ortaya çıktı, yeterli öğretim elemanı var mıdır kısaca bilgi verebilir misiniz?

Tikrit Üniversitesinde 20 bölüm vardır ve üniversitenin 20000'in üzerinde öğrencisi bulunmaktadır. Bana göre her üniversitesinin dil konusuna özel önem vermesi gerekmektedir. İngilizce, Fransızca, Arapça ve ülkemizdeki milletlerin dillerine önem verilmesi gerekmektedir. İngilizce ve tercümanlık bölümü bulunmaktadır. Şimdi Türkçe, Rusça ve Kürtçe bölümünü açmaya çalışıyoruz. Altyapımız tamamen hazır durumdadır. Sadece öğretmenleri getirmek kalmıştır. Bu yıl bölümü yetiştiremedik ancak gelecek yıl bu bölümlerin açılacağını temenni ediyorum.

Öğretmenler Türkiye'den mi gelecek yoksa Iraklı öğretmenler mi görev alacaktır?

Iraklı öğretmenler görev yapacaktır ancak diğer ülkelerden de gelmek isteyen öğretmenlere tamamen açığız.

Üniversitenizde iktisadi idari bilimler ya da siyasi bilimler fakültesi bulunmakta mıdır?

Evet. Siyasal bilgiler fakültesi bulunmaktadır.

Son olarak üniversiteniz ve kurumumuz arasındaki işbirliği olanakları için neler söyleyebilirsiniz?

Biz her türlü bu işbirliğine açığız. Üniversitemizi ziyaret etmeniz ve nasıl işbirliği yapabileceğimizi görüşmek son derece faydalı olacaktır. Kurumunuzun yayınlarında akademisyenlerimizin yer alması son derece faydalı olacaktır. Sizlerin hakemli dergilerinizde akademisyenlerimizin çalışmaları yer alabilir. Iraklı akademisyenler için yayınları yayınlamada tercih edilen yabancı dergilerde yayınlanmasıdır. Bu konu akademisyenlerimizin gelişimi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle de Iraklı akademisyenlerin yayınlarının yabancı yayınlarda yer almasına büyük önem veriyoruz.

Sayın Hüseyin vaktinizi ve fikirlerinizi bizlerle paylaştığınız için teşekkür ederiz.

ORSAM AKADEMİK KADROSU

Hasan Kanbolat	Başkan
E. Tümg. Armağan Kuloğlu	Başdanışman
Habib Hüzmüzlü	Ortadoğu Danışmanı
Doç. Dr. Özlem Tür	Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ
Doç. Dr. Harun Öztürkler	Ortadoğu Danışmanı, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Doç. Dr. Veysel Ayhan	Ortadoğu Danışmanı, Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen	Ortadoğu Danışmanı, Ahi Evran Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Şahin	Ortadoğu Danışmanı, Gazi Üniversitesi
Dr. Didem Danış	Ortadoğu Danışmanı, Galatasaray Üniversitesi
Dr. Bayram Sinkaya	Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ
Yrd. Doç. Dr. Esra Pakin Albayrakoglu	Ortadoğu Danışmanı, Namık Kemal Üniversitesi
Dr. İlyas Kamalov	Avrasya Danışmanı
Dr. Süreyya Yiğit	Avrasya Danışmanı
Ogün Duru	Yönetici Editör
Bilgay Duman	Ortadoğu Uzmanı
Oytun Orhan	Ortadoğu Uzmanı
Sercan Doğan	Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Selen Tonkuş Kareem	Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Nebahat Tanrıverdi.O	Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Uğur Çil	Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Nazlı Ayhan	Uzman Yardımcısı, Ortadoğu

ORSAM Su Araştırmaları Programı

Dr. Tuğba Evrim Maden	Hidroplitik Danışmanı, Aksaray Üniversitesi U.İ.B.
Dr. Seyfi Kılıç	Hidroplitik Danışmanı, Aksaray Üniversitesi U.İ.B.
Kamil Erdem Güler	Uzman Yardımcısı
Çağlayan Arslan	Uzman Yardımcısı

ORSAM DANIŞMA KURULU

Dr. İsmet Abdülmecid	Irak Danıştay Eski Başkanı
Prof. Dr. Muhamad Al Hamdani	Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı
Prof. Dr. Hayati Aktaş	KTÜ Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Dorayd A. Noori	Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı Yardımcısı
Yrd. Doç. Dr. Esra Pakin Albayrakoglu	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Namık Kemal Üniversitesi
Hasan Alsancak	BP & BTC Türkiye, Enerji Güvenliği Direktörü
Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık	ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Ahat Andican	Devlet Eski Bakanı, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Tayyar Arı	Uludağ Üniversitesi U.İ.B. Başkanı
Prof. Dr. Mustafa Aydın	Kadir Has Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Ali Arslan	İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Ersel Aydınli	Bilkent Üniversitesi Fulbright Genel Sekreteri
Başar Ay	Türkiye Tekstil Sanayii İşveren Sendikası Genel Sekreteri
Doç. Dr. Veysel Ayhan	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Hüseyin Bağcı	ODTÜ U.İ.B. Başkanı
İtir Bağdadi	İzmir Ekonomi Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ersan Başar	KTÜ Deniz Ulaştırma ve İşletme Mühendisliği Bölüm Başkanı
Prof. Dr. İdris Bal	Polis Akademisi ve Turgut Özal Üniversitesi
Kemal Beyatlı	Irak Türkmen Basın Konseyi Başkanı
Barbaros Binicioğlu	Ortadoğu Danışmanı
Prof. Dr. Ali Birinci	Türk Tarih Kurumu Başkanı
Doç. Dr. Mustafa Budak	Başbakanlık Devlet Arşivleri Gen. Md. Yrd.
E. Hava Orgeneral Ergin Celasin	23. Hava Kuvvetleri Komutanı
Doç. Dr. Mitat Çelikpala	Kadir Has Üniversitesi U.İ.B. Başkanı
Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya	İstanbul Şehir Üniversitesi Rektörü
Dr. Didem Danış	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Galatasaray Üniversitesi
Prof. Dr. Volkan Ediger	İzmir Ekonomi Üniversitesi
Prof. Dr. Cezmi Eraslan	Başbakanlık Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı
Prof. Dr. Çağrı Erhan	Ankara Üniversitesi, ATAUM Müdürü
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Ahi Evren Üniv. U.İ.B. Başkanı
Dr. Amer Hasan Fayyadh	Bağdat Üniv. Siyaset Bilimi Fakültesi Dekanı
Osman Göksel	BTC ve NABUCCO Koordinatörü

Timur Göksel
Numan Hazar
Habib Hümmüzlü
Doç. Dr. Pınar İpek
Dr. İlyas Kamalov
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar
Selçuk Karaçay
Doç. Dr. Z. Nilüfer Karacasulu
Arslan Kaya
Doç. Dr. Şenol Kantarcı
Dr. Hicran Kazancı
İzzettin Kerküklü
Doç. Dr. Mustafa Kibaroglu
Musa Kulaklıkaya
E. Tümgeneral Armağan Kuloğlu
Doç. Dr. Erol Kurubaş
Prof. Dr. Mosa Aziz Al-Mosawa
Prof. Dr. Aleksandr Knyazev
Prof. Dr. Mahir Nakip
Doç. Dr. Tarık Oğuzlu
Murat Özçelik
Doç. Dr. Harun Öztürkler
Prof. Dr. Çınar Özen
Dr. Bahadır Pehlivan Türk
Prof. Dr. Suphi Saatçi
Ersan Sarıkaya
Prof. Dr. Viktor Panin
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Şahin
Doç. Dr. İbrahim Sirkeci
Bayram Sinkaya
Mehmet Şüküroğlu
Dr. İrina Svistunova
Dr. Aleksandr Sotnichenko
Doç. Dr. Oktay Tanrısever
Prof. Dr. Erol Taymaz
Prof. Dr. Sabri Tekir
Dr. Gönül Tol
Doç. Dr. Özlem Tür
M. Ragıp Vural
Prof. Dr. Türel Yılmaz Şahin
Prof. Dr. Vatanyar Yagya
Dr. Süreyya Yiğit

Beyrut Amerikan Üniversitesi Öğretim Üyesi
Emekli Büyükelçi
ORSAM Ortadoğu Danışmanı
Bilkent Üniversitesi
ORSAM Avrasya Danışmanı
Bilkent Üniversitesi
Vodafone Genel Müdür Yardımcısı
Dokuz Eylül Üniversitesi U.İ.B.
KPMG, Yeminli Mali Müşavir
Kırıkkale Üniversitesi
ITC Türkiye Temsilcisi
Kerkük Vakfı Başkanı
Bilkent Üniversitesi
Türkiye Cumhuriyeti Nouakchott Büyükelçisi (Moritanya İslam Cumhuriyeti)
Başdanışman
Kırıkkale Üniversitesi U.İ.B. Başkanı
Bağdat Üniversitesi Rektörü
Rus Slav Üniversitesi (Bişkek)
Ahmet Yesevi Üniversitesi Rektör Vekili
Bilkent Üniversitesi
Türkiye Cumhuriyeti Bağdat Büyükelçisi
ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Ankara Üniversitesi S.B. Enstitüsü Müdürü
TOBB ETÜ
Kerkük Vakfı Genel Sekreteri
Türkmeneli TV-Kerkük Haber Ajansı Türkiye Temsilcisi
Pyatigorsk Üniversitesi
ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Gazi Üniversitesi
Regent's College, Londra, Birleşik Krallık
ORSAM Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ
Enerji Uzmanı
Moskova U.İ. Devlet Üniversitesi
St. Petersburg Üniversitesi
ODTÜ
ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampüsü Rektör Yrd.
İzmir Üniversitesi İ.İ.B.F. Dekanı
MEİ Türkiye Direktörü
ORSAM Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ
2023 Dergisi Yayın Koordinatörü
Gazi Üniversitesi
St. Petersburg Şehir Parlamentosu Milletvekili, St. Petersburg Üni.
ORSAM Avrasya Danışmanı

ORTADOĞU ETÜTLERİ YAYIN KURULU

Meliha Benli Altunışık
Bülent Aras
Tayyar Arı
İlker Aytürk
Recep Boztemur
Katerina Dalacoura
F. Gregory Gause
Fawaz Gerges
Ahmet K. Han
Raymond Hinnebusch
Rosemary Hollis
Bahgat Korany
Peter Mandaville
Emma Murphy

ODTÜ
Dış İşleri Bakanlığı SAM Başkanı
Uludağ Üniversitesi
Bilkent Üniversitesi
ODTÜ
Londra Ekonomi Üniversitesi
Vermont Üniversitesi, ABD
Londra Ekonomi Üniversitesi
İstanbul Üniversitesi
St. Andrews Üniversitesi, Birleşik Krallık
City Üniversitesi, Birleşik Krallık
Durham Üniversitesi, Birleşik Krallık
George Mason Üniversitesi, ABD
Durham Üniversitesi, Birleşik Krallık

ORTADOĞU ANALİZ YAYIN KURULU

Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık
Hasan Kanbolat
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen

ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
ORSAM Başkanı
Bilkent Üniversitesi U.İ.B.
ORSAM Danışmanı, Ahi Evran Üniv. U.İ.B. Başkanı

Mithatpaşa Caddesi 46/4 Kızılay/Ankara
Tel: 0(312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48
www.orsam.org.tr, orsam@orsam.org.tr